

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI
2019-YL- 036

EDREMİT İLÇESİ YEREL HALKININ TURİZM
GELİŞİMİNE YÖNELİK ALGISI

HAZIRLAYAN
Bilge ŞENTÜRK

TEZ DANIŞMANI
Dr. Öğr. Üyesi Melek Ece ÖNCÜER ÇİVİCİ

AYDIN-2019

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Bilge ŞENTÜRK tarafından Hazırlanan “Edremit İlçesi Yerel Halkının Turizm Gelişimine Yönelik Algısı” başlıklı tez, 17/06/2019 tarihinde yapılan savunma sonucunda aşağıda isimleri bulunan jüri üyelerince kabul edilmiştir.

	Ünvanı, Adı Soyadı	Kurumu	İmzası
Başkan:			
Üye :			
Üye :			

Jüri üyeleri tarafından kabul edilen bu Yüksek Lisans tezi, Enstitü Yönetim Kurulunun .....Sayılı kararıyla .....tarihinde onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ahmet Can BAKKALCI

Enstitü Müdürü V.

T.C.
AYDIN ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE
AYDIN

Bu tezde sunulan tüm bilgi ve sonuçların, bilimsel yöntemlerle yürütülen gerçek deney ve gözlemler çerçevesinde tarafımdan elde edildiğini, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

17/06/2019

Bilge ŞENTÜRK

ÖZET

EDREMIT İLÇESİ YEREL HALKININ TURİZM GELİŞİMİNE YÖNELİK ALGISI

Bilge ŞENTÜRK

Yüksek Lisans Tezi, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Melek Ece ÖNCÜER ÇİVİCİ
2019, XXVI + 151 sayfa

Turizm sektöründe en önemli faktör, insandır. İnsan faktörünün çeşitli şekillerde aktif rol oynadığı turizm faaliyetleri küçükten büyüğe her destinasyonda var olabilmekle beraber; bunun ön koşulu bu destinasyonlardaki turizm çekiciliklerinin gücüdür. Turizmin etkileri ise bu güç neticesinde ortaya çıkan unsur olarak kaşımıza çıkmaktadır. Sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel olarak gruplandırabileceğimiz bu etkiler olumlu ve olumsuz olarak ortaya çıkmakla beraber, destinasyonda yaşayan yerel halkı çeşitli şekillerde etkilemektedir. Farklı demografik özelliklere sahip olan yerel halkın, farklı şekillerde bu etkileri algılaması hem bireysel olarak bu ilişkilerin turizm gelişimine verdikleri desteği yönlendirmekte hem de yerel halk olarak düşünüldüğünde destinasyondaki turizmin geleceğini şekillendirmektedir.

Edremit ilçesinde yaşayan yerel halkın turizmin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerini algılama şekilleri ve demografik özelliklerine ek olarak turizm gelişimine verdikleri destek Mann-Whitney U, Kruskal Wallis ve Spearman Korelasyon Analizi ile ölçümlenmiştir. Kolayda örnekleme yoluyla seçilen 426 kişiden 416'sına yapılan analizler sonucunda turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerini algılamaları ile yerel halkın demografik özellikleri arasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek ile demografik özellikleri arasında da anlamlı farklılıklar tespit edilirken; turizm gelişimine verilen destek ile turizmin olumlu gelişim etkilerini algılamaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: Turizm Algısı, Yerel Halk, Edremit

ABSTRACT

THE PERCEPTION OF LOCAL PEOPLE OF EDREMİT DISTRICT TOWARDS TOURISM DEVELOPMENT

Bilge ŞENTÜRK

Masters Thesis, Department of Tourism Management Thesis

Advisor: Dr. Öğr. Üyesi Melek Ece ÖNCÜER ÇİVİCİ

2019, XXVI + 151 pages

In the tourism sector, people come out as the most important factor. The tourism activities in which the human factor plays an active role in various forms can exist in every destination from small to large; the precondition for this is the power of tourism attractiveness in these destinations. Tourism impacts are emerging as a result of this power. These effects, which we can classify as socio-cultural, economical and environmental, are positively and negatively affecting the local people of destination in various forms. Perception of these effects in different forms by the local people with different demographic characteristics not only guides the support given by these individuals to tourism development but also shapes the future of tourism in the destination when they are considered as a local people.

In addition to the local people's perception of socio-cultural, economic and environmental effects of Tourism, their support to tourism development was measured by Mann-Whitney U, Kruskal Wallis and Spearman correlation analysis. As a result of the analysis of 426 people 416 selected by convenience sampling, significant differences were found between the perception of tourism positive and negative socio-cultural, economic and environmental effects and the demographic characteristics of local people. Significant differences were found between the support of the local people for tourism development and their demographic characteristics; it was concluded that there was a meaningful relationship between the support given to tourism development and the perceptions of tourism positive development effects.

KEY WORDS: Tourism Perception, Local People, Edremit.

ÖNSÖZ

Yapmış olduğum çalışmanın her aşamasında verdiği bilgilerle yolumu aydınlatan, desteğini ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen sevgili danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Melek Ece ÖNCÜER ÇİVİCİ'ye katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Yükseköğrenim hayatımda yanımda olan ve tez savunma jürimde yer alan sayın hocam Dr. Öğr. Üyesi Tuğrul AYYILDIZ'a ve tez savunma jürimde yer alarak çalışmama katkı veren ve görüşlerini paylaşan değerli Doç. Dr. Dilek ATÇI'ya şükranlarımı sunarım.

Tez çalışmamın öncesinde ve sonrasında bana kattığı değerli bilgilerle her zaman yanımda olan sevgili Doç. Dr. Sabriye ÇELİK UĞUZ'a teşekkürü borç bilirim.

Her zaman ve her koşulda yanımda olan, hayatım boyunca benden desteklerini esirgemeyen, varlıklarıyla bana güç veren canım aileme teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	iii
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİM SAYFASI.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	ix
ÖNSÖZ.....	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xvii
TABLolar DİZİNİ.....	xvii
EKLER DİZİNİ	xxiii
KISALTMALAR DİZİNİ	xxv
GİRİŞ.....	1
1. BÖLÜM	3
1. TURİZM ve YEREL HALKIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ.....	3
1.1. Turizm Kavramı.....	3
1.1.1. Turizmin Tanımı ve Özellikleri	4
1.1.2. Turizmin Etkileri	7
1.1.2.1. Turizmin ekonomik etkileri.....	11
1.1.2.2. Turizmin sosyo-kültürel etkileri.....	18
1.1.2.3. Turizmin çevresel etkileri.....	25
1.2. Yerel Halk Kavramı.....	31
1.2.1. Yerel Halkın Tanımı	31
1.2.2. Yerel Halk ve Turist Arasındaki İlişki.....	32
1.2.2.1. Yerel halk ve turist arasındaki ilişki türleri.....	34
1.2.2.2. Yerel halk ve turist arasındaki ilişkiyi etkileyen faktörler	36
1.2.2.3. Yerel halkın turizme ve turizm gelişimine bakış açısı	40
2. BÖLÜM	49
2. EDREMİT İLÇESİ TURİZM POTANSİYELİ.....	49

2.1. Edremit İlçesi Tarihçesi.....	49
2.2. Edremit İlçesi Coğrafi Konum	51
2.3. Edremit İlçesi Ekonomik Yapısı	53
2.4. Edremit İlçesi Turizm Potansiyelleri.....	56
2.4.1. Doğal Çekicilikler	59
2.4.1.1. Akarsu ve şelaleler	59
2.4.1.2. Tepe ve koruma alanları.....	60
2.4.1.3. Termal alanlar	62
2.4.1.4. Piknik ve kamp alanları	62
2.4.2. Kültürel Çekicilikler.....	63
2.4.2.1. Tarihi yapı ve eserler	63
2.4.2.2. Müzeler	66
2.4.2.3. Festival ve Şenlikler.....	67
2.4.3. Hizmet Çekicilikleri	68
2.4.3.1. Seyahat acentası	68
2.4.3.2. Ulaşım	68
2.4.3.3. Konaklama ve Yiyecek-İçecek İşletmeleri	70
3. BÖLÜM.....	73
3. EDREMİT İLÇESİ YEREL HALKININ TURİZM GELİŞİMİNE YÖNELİK ALGISI ÜZERİNE BİR UYGULAMA	73
3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	73
3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları.....	79
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	79
3.4. Araştırmanın Yöntemi	80
3.5. Araştırma Bulguları	82
3.5.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular	82
3.5.2. Anket Katılımcılarının Demografik Özellikleri	82

3.5.3. Anket Katılımcılarının Turizmin Gelişim Etkileri İle İlgili Maddelere Yönelik Değerler	84
3.5.4. Anket Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Değerlendirilmesi	86
3.5.5. Anket Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Turizmin Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Değerlendirilmesi	92
3.5.6. Anket Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Turizmin Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Değerlendirilmesi	98
3.5.7. Anket Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Değerlendirilmesi	105
3.5.8. Anket Katılımcılarının Turizmin Gelişimine Verdiği Destek ile Olumlu Turizm Gelişim Etkilerini Algılamalarının Değerlendirilmesi	113
4. TARTIŞMA VE SONUÇ	114
5. KAYNAKLAR	121
6. EKLER	135
ÖZGEÇMİŞ	151

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Etkilerin Yapısı	9
Şekil 1.2. Yerel Halk ile Turizm Gelişim Süreci Arasındaki İlişki.....	43
Şekil 1.3. Yerel Halkın Turizme Destek Modeli.....	44

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1. Turizmin Literatürde Yer Alan Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkileri	17
Tablo 1.2. Turizm Gelişiminin Temel Sosyal Etkileri	22
Tablo 1.3. Turizm Başlıca Kültürel Etkileri	23
Tablo 1.4. Turizmin Literatürde Yer Alan Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkileri	30
Tablo 1.5. Turist-Yerli Etkileşiminin Temel Etkileri	35
Tablo 2.1. Edremit'te Yer Alan Mavi Bayraklı Plajlar	56
Tablo 2.2. Edremit'te Düzenlenen Festival ve Şenlikler	67
Tablo 2.3. Balıkesir Koca Seyit Havalimanı'na Ait Uçak ve Yolcu Sayısı	69
Tablo 2.4. Edremit'te Bulunan Turizm İşletmesi Belgeli ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesisleri	70
Tablo 2.5. Edremit'te Bulunan Konaklama Tesislerinin Doluluk Oranları	71
Tablo 2.6. Edremit'in Yıllara Göre Turizm Talebindeki Değişim	71
Tablo 2.7. Edremit'e Gelen Yerli Turistlerin Konaklama Bilgileri	72
Tablo 2.8. Edremit'e Gelen Yabancı Turistlerin Konaklama Bilgileri	72
Tablo 3.1. Anket Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler	83
Tablo 3.2. Anket Katılımcılarının Ölçekte Yer Alan Maddelere İlişkin Değerlendirmeleri	85
Tablo 3.3. Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	86
Tablo 3.4. Anket Katılımcılarının Medeni Duruma Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	87
Tablo 3.5. Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	87
Tablo 3.6. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	88
Tablo 3.7. Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	89

Tablo 3.8. Anket Katılımcılarının Turizm Sektöründe Çalışma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	89
Tablo 3.9. Anket Katılımcılarının İlçeyi Ziyaret Eden Turistlerle Etkileşimde Bulunma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	90
Tablo 3.10. Anket Katılımcılarının Gelir Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	91
Tablo 3.11. Anket Katılımcılarının İlçede Yaşam/İkamet Sürelerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	91
Tablo 3.12. Anket Katılımcılarının Doğum Yerlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	92
Tablo 3.13. Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	92
Tablo 3.14. Anket Katılımcılarının Medeni Duruma Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	93
Tablo 3.15. Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi..	93
Tablo 3.16. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	94
Tablo 3.17. Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi..	95
Tablo 3.18. Anket Katılımcılarının Turizm Sektöründe Çalışma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	95
Tablo 3.19. Anket Katılımcılarının İlçeyi Ziyaret Eden Turistlerle Etkileşimde Bulunma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	96
Tablo 3.20. Anket Katılımcılarının Gelir Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	96

Tablo 3.21. Anket Katılımcılarının İlçede Yaşam/İkamet Sürelerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	97
Tablo 3.22. Anket Katılımcılarının Doğum Yerlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	98
Tablo 3.23. Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi. 98	
Tablo 3.24. Anket Katılımcılarının Medeni Duruma Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi. 99	
Tablo 3.25. Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi... 100	
Tablo 3.26. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	100
Tablo 3.27. Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi... 101	
Tablo 3.28. Anket Katılımcılarının Turizm Sektöründe Çalışma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi..... 102	
Tablo 3.29. Anket Katılımcılarının İlçeyi Ziyaret Eden Turistlerle Etkileşimde Bulunma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi..... 102	
Tablo 3.30. Anket Katılımcılarının Gelir Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	103
Tablo 3.31. Anket Katılımcılarının İlçede Yaşam/İkamet Sürelerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	104
Tablo 3.32. Anket Katılımcılarının Doğum Yerlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi104	
Tablo 3.33. Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	105
Tablo 3.34. Anket Katılımcılarının Medeni Durumlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	105
Tablo 3.35. Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	106

Tablo 3.36. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	106
Tablo 3.37. Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	107
Tablo 3.38. Anket Katılımcılarının Turizm Sektöründe Çalışma Durumlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	107
Tablo 3.39. Anket Katılımcılarının İlçeyi Ziyaret Eden Turistlerle Etkileşimde Bulunma Durumlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	108
Tablo 3.40. Anket Katılımcılarının Gelirlerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	108
Tablo 3.41. Anket Katılımcılarının İlçede Yaşam/İkamet Süresine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi	109
Tablo 3.42. Anket Katılımcılarının Doğum Yerlerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi	109
Tablo 3.43. Anket Katılımcılarının Olumlu Turizm Gelişim Etkilerini Algılamaları ile Turizme Verilen Desteğe İlişkin Korelasyon Analizi	110
Tablo 3.44. Anket Katılımcılarının Olumlu Turizm Gelişim Etkilerini Algılamaları ile Turizme Verilen Desteğe İlişkin Korelasyon Analizi	113

EKLER DİZİNİ

- Ek 1. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılamalarının Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 135
- Ek 2. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılamalarının Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 136
- Ek 3. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılamalarının Hangi İlçede Yaşam/İkamet Süreleri Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 137
- Ek 4. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılamalarının Hangi İlçede Yaşam/İkamet Süreleri Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 138
- Ek 5. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Ekonomik Etkilerini Algılamalarının Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 139
- Ek 6. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Ekonomik Etkilerini Algılamalarının Hangi Gelir Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 140
- Ek 7. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Ekonomik Etkilerini Algılamalarının Hangi Gelir Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 141
- Ek 8. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi Yaş Grupları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 142
- Ek 9. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 143
- Ek 10. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi Gelir Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 144
- Ek 11. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi İlçede Yaşam/İkamet Süreleri Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 145
- Ek 12. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi İlçede Yaşam/İkamet Süreleri Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 146
- Ek 13. Yerel Halkın Turizm Gelişimine Verdiği Desteğin Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi 147
- Ek 14. Anket Çalışması 148

KISALTMALAR DİZİNİ

- AIEST : International Association of Scientific Experts in Tourism - Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Örgütü
- UNEP : United Nations Environment Programme – Birleşmiş Milletler Çevre Programı
- UNWTO : World Tourism Organization – Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
- M.Ö. : Milattan Önce
- M.S. : Milattan Sonra
- UNESCO : United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

GİRİŞ

Turizm faaliyet ve gelirleri tüm dünyada önem arz eden konuların başında gelmektedir. Doğal veya yapay birçok unsurla şekillenen turizm; gelirden kültüre birçok farklı alanı da etkilemekte ve aynı zamanda da etkilenmektedir.

Türkiye’de turizm faaliyetlerinin gerçekleştiği birçok bölgenin olduğu görülmektedir. Bu bölgelerden biri de Ege Bölgesi’dir. Ege Bölgesi yapısı itibariyle çok farklı unsur ve özellikleri barındıran turizm faaliyetlerinin ülkemizde yoğun olarak yer aldığı bölgelerden biridir. Bölgede var olan tarihi doku; kıyı şeridinde yer almasından doğan kum ve deniz avantajına artı bir değer katmaktadır. Uzun yıllardır deniz turizmi, sağlık turizmi, dağ turizmi gibi farklı turizm çeşitlerinin yanı sıra tarihi değerlerin var olduğu bölge sahip olduğu ulaşım ağıyla da ülkemiz için büyük bir değerdir (Köksal, 1988: 57-60). Edremit ilçesi de Ege Bölgesi’nin içinde yer alan bir destinasyondur. İlçenin sahip olduğu kültürel ve tarihi değerlerin yanı sıra uzun sahil şeridinin varlığı ilçeyi önemli bir çekim merkezi haline getirmektedir. Ancak, ilçe henüz Ege Bölgesi’nin sahip olduğu çekim gücünden yeteri kadar pay alamamıştır. Bu duruma neden olan unsurların başında da yerel halkın turizme yaklaşımı gelmektedir.

Yerel halk, çeşitli destinasyonların yerleşik yaşamları içinde sürekli olarak var olan insan topluluklarından oluşmaktadır. Bu topluluklar o destinasyonda ekonomik, sosyal ve kültürel olarak çeşitli alanlarda kimliklerini sürdürmektedirler. Küçükten büyüğe her hangi bir destinasyonun içinde yaşadığı yerel halk olmadan, var olamayacağını söylemek de mümkündür.

Turistlerin bir destinasyonu tercih etmeleri için o destinasyona dair bilgilere ulaşabilmeleri, destinasyona dair duyumları, beklentileri karşılamadaki yeterlilik ve kalite düzeylerinin bilinirliğinin sağlanması şüphesizdir ki bir gerekliliktir. Bu gereklilik etkin ve planlı turizm faaliyetlerinin önemini gözler önüne sermektedir. Turizm faaliyetlerinin hizmet verici işletmeler, hizmet alıcı turistlerden meydana gelmesiyle birlikte; bu ikili ilişkiden doğrudan veya dolaylı olarak etkilenen bir diğer grup o destinasyonda yaşayan yerel halktır.

Turizmde turizm alanlarında, sahip olunan turistik çekicilerin ortaya çıkarılmasından, pazarlanmasında; satılmasından, korunmasında her bir aşama yerel halkla doğrudan ilgilidir. İlçede yaşayan yerel halkın turizmle ilgili düşünceleri, turizm gelişimine

yönelik görüşleri ilçedeki turizm hareketi noksanlığının sebebi olabilmektedir. Bu durumda araştırmanın amacı Edremit ilçesi yerel halkının turizmin etkilerini algılamasının ve turizmin gelişime yönelik desteğinin demografik özelliklerine göre değişip değişmediğinin saptanmasıdır.

Literatür incelendiğinde daha önce Edremit ile ilgili yapılan çalışmalarda alanda yaşayan yerel halkın değil Edremit'e gelen turist davranış ve algıları incelenmiştir. Bununla birlikte yapılan bu araştırmalarda çalışma alanı olarak "Edremit ilçesi" değil "Edremit Körfezi" ele alınmıştır. Bu sebeple yeni çizilen sınırlarıyla birlikte Edremit ilçesi hakkında böyle bir çalışma olmaması, bu çalışmanın önemini göstermektedir. Araştırma sonucunda desteklenen ve desteklenmeyen hipotezlerle varılacak olan genel yargı; ilçe turizminin yerel halk tarafından nasıl algılandığını gözler önüne serecek ve değerlendirildiği takdirde diğer araştırmalar için yol gösterici nitelikte olacaktır.

Edremit ilçesi Çanakkale, İzmir gibi turistik destinasyonlara yakınlığı ve sahip olduğu çekici unsurlarla turistik bir destinasyon olarak turizm pazarında olmayı hak eden bir ilçedir. Buna rağmen ilçeye gelen hem yerli hem de yabancı turist sayısında gözle görülür derece bir düşüş bulunmaktadır. Ayrıca bu duruma artan ürün ve hizmet fiyatları da eşlik etmektedir. Turizm faaliyetlerinden doğrudan etkilenen yerel halk bu yetersizliği ve ilçedeki değişimleri çeşitli şekillerde hissetmektedir ve onların bu algıları ilçedeki turizm gelişimini etkilemektedir. Destinasyon turizm gelişimi için yerel halkın desteğinin önemi, şüphesiz yerel halkın destinasyon içindeki çeşitli rollerinden ileri gelmektedir. Bu durumla yerel halkın turizm gelişimine yönelik algısını belirleme çalışmanın ana problemi olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırma üç bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde turizm ve yerel halkın kavramsal çerçevesi incelenmiştir. Bu bölümde alt başlıklarıyla birlikte turizmin tanımı, özellikleri, etkileri, yerel halkın tanımı, yerel halk ve turizm ilişkisi ele alınmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünün konusu Edremit ilçesinin turizm potansiyelidir. Bununla birlikte bu bölümde ilçenin tarihçesi, coğrafi konumu ve ekonomik yapısı hakkında da bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölüm olan son bölümün içeriğini ise araştırmada yer alan örneklem grubundan elde edilen verilere ilişkin istatistiksel değerlendirmeler oluşturmaktadır.

1. BÖLÜM

1. TURİZM ve YEREL HALKIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Turizm Kavramı

Bir kavram olarak turizmin ele alındığı tüm çalışma ve araştırmalarda turizmin açıklıkla tanımının yapılamaması ve açıklanamaması ilk ve en büyük zorluk olarak görülmektedir. Turizm kavramının net ve kesin sınırlarla ifade edilememesi, karmaşık ve bütünlüklü bir yapıda olmasından dolayı içinde bulunduğu geniş alanı ifade edecek derecede yeterli bir tanımının yapılamamasından ileri gelmektedir. Mevcut tanımların, turizmin yalnızca bazı yönlerini içermesi bu yetersizliği destekler niteliktedir. Yapılan çalışmalar ve araştırmalarda turizm hareketlerine yönelik farklı farklı tanımların, açıklamaların ortaya çıkması; bu çalışma ve araştırmaları yürüten araştırmacıların, yazarların veya ilgili kişilerin sosyal bir kavram olan turizmi farklı açılardan ele almasından kaynaklanmaktadır. Her insanın herhangi bir durumda ortaya çıkan olaylara karşı bakış açılarının, önem verme derecelerinin ve algılayış biçimlerinin farklı olması gibi, sosyal bir olay olan turizmde de aynı farklılıklar geçerli olabilmektedir (Yılmaz, 2007: 1).

Yapısında sosyallikle birlikte ekonomikliği de barındıran turizm; farklı ortamlarda, farklı şekillerde, farklı bireylerin ihtiyaçları ve beklentileri doğrultusunda ortaya çıkan ve yapısı sunduğu hizmet ve ürünlerle sıklıkla değişebilen bir olaydır. Ekonomik bir olay olan turizm, bireylerin hem kendi hem de farklı ırklara bakışlarını etkileyen ve şekillendiren; bu nedenle de bu bireylerin gelenekleri, hayat tarzları, toplumsal değerleri gibi alanlarda kendini gösteren bir yapıya da sahiptir (Tayfun, t.y.: 2). İşte bu noktada ortaya çıkan husus turizmin sosyalliğine bağlı olarak yapısında bulunan kültürleri ve milletleri etkileme gücüdür.

Bir endüstri olarak turizm, diğer ekonomik etkinliklerden farklı bir yapıya sahiptir. Turizm ekonomisi, sosyal etmenler, kültür ve çevre faktörlerinin her birinden bir katkı ile doğan ve varlığı buna bağlı olan bir faaliyet olduğundan sıklıkla çok yönlü bir endüstri, dal olarak dile getirilmektedir (Lickorish ve Jenkins, 1997: 1).

Dünya üzerindeki farklı ülkeler farklı ekonomik ve gelişmişlik düzeylerine sahiptir. Bununla birlikte; bu farklılık bir ülke içerisindeki bölgelerde için de geçerlidir. Gelişme için bir araç olarak görülen turizm sektörü; hem bölgeler arası kalkınma seviyelerinde yakınlığın

sağlanması, hem de ülkesel kalkınmanın sağlanması açısından bir aracı konumundadır (Çeken, 2008: 294-295).

Çoğu kaynakta turizm sözcüğünün kökeni olarak göre dönme hareketini ifade eden “tornus” sözcüğü gösterilmektedir. Iacono, 1993 yılındaki çalışmasında turizm sözcüğünün kökenini Fransızca “dönüyorum” anlamına gelen “je tourne” ile eş anlamlı kabul edilen Helen-Roma dilindeki “torger”, “togrow” sözcüklerinden gelmekte olduğunu dile getirmiştir (Kavak, 2015: 14). Akat (2000), İngilizce’de dairesel hareketi, şehir, yöre ve ülke olarak bazı destinasyonların ziyaretini, iş ve eğlence amacıyla yapılan yer değiştirmelerini ifade eden “tour” ve içeriği eğitim ve kültüre dayanan, zevk unsuru barındıran seyahatleri ifade eden “touring” deyimlerinin ise Latince “tornus” kelimesinden türediğini ileri sürmektedir ve kısaca kısa veya uzun süreli olarak yer değiştirmeler olarak ilk başlangıç noktasına geri dönmeyi içeren hareketler için “tour” kelimesi kullanılmaktadır (Yılmaz, 2007: 1). Tüm bunlardan yola çıkarak turizm kavramının ortaya çıktığı kelime kökenin farklı araştırmacılar tarafından farklı kaynaklara dayandırıldığını ve özünde farklı amaçlarla gerçekleştirilen yer değiştirme hareketleri barındırdığını söylemek mümkündür.

Derinlemesine incelendiğinde; yer değiştirme, sosyalleşme, ekonomiklik, kültürlerarası etkileşim, konaklama gibi farklı unsurları bir arada bulunduran turizm kavramını; geniş kitlelere ulaşılmış ve ulaşmakta olması sayesinde zihinlerde çağrışım yapan, akıllarda her koşulda bir hareketlilik yaratan ve bireylerin az da olsa konu hakkında fikirlerinin olduğu bir kavram olarak nitelendirmek mümkündür.

1.1.1. Turizmin Tanımı ve Özellikleri

Yeryüzündeki çeşitli amaçlarla yapılan yer değiştirmelerin başında gelen turizme dair en geçerli tanımın Dünya Turizm Örgütü tarafından yapıldığını söylemek mümkündür. Bu tanımda, turizm hareketinin varış noktasında geçici bir konaklamayı içermesi ve burada bu dönemde gelir sağlamaya yönelik faaliyetlerle bulunulmaması gerekliliği ve yaşanan yere geri dönüş ile neticlendiği vurgulanmaktadır. Öztaş (2002), AIEST’e (Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Örgütü) göre turizmi 1980’li yıllarda “*insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatleri ve buradaki, genellikle turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü*” şeklinde

tanımlamaktadır (Kavak, 2015: 15). Turizm hareketlerine katılan kişiler ise turist olarak adlandırılmakta ve turizm hareketinin öznesi olarak değerlendirilmektedir.

Turizm faaliyetleri her bir birey için farklı anlamları ve hareketleri ifade etmektedir. Bunun nedeni ise, yapısı gereği diğer sektörlerden geniş ölçüde hizmet ve ürün talep eden bütünleşik bir sektör olan turizmin, bireylerin zihinlerindeki diğer sektörlerden soyutlanmış algısıdır (Zaei ve Zaei, 2013: 13). Bunda turizm için yapılan farklı tanımların etkisi vardır. Çünkü kimi tanımlarda turiste ve onun etkinliklerine odaklanılırken, kimilerinde odak bireylerin yer değiştirme hareketidir.

Turizm, bireysel veya grup halinde gerçekleştirilmesi mümkün olan, devamlı ikamet edilen yerin dışında fiiliyata geçen; ulaşım, konaklama, yeme-içme, alışveriş, eğlence, boş zaman aktiviteleri ve diğer ağırlama hizmetlerinin ziyaretçilere sunulmasını kapsayan hizmetler ve aktiviteler birleşimidir (Goeldner ve Ritchie, 2009: 6). Çok yönlü bir olay olan turizmde çok yönlü aktiviteler, hizmetler, mallar ve destinasyonlar yer almaktadır.

İnsanları turizme çeken duygunun, turizmin yapısında bulunan özgürlük ve canlılık olduğunu söylenebilir. İnsan, eksikliğini hissettiği çeşitli sosyal, kültürel, fiziksel çevresini veya manevi duygusunu tamamlama, deneyimleme ve bu yoksunluktan dolayı hissettiği mutsuzluğu turizm hareketi vasıtasıyla ortadan kaldırma arzusu içerisindedir (Çelik, 2009: 13). Buradan yola çıkıldığında turizmin bireylere eksikliklerinin geçici süreyle de olsa tamamlanması yoluyla psikolojik fayda sağlayan bir hareket olduğu görülmektedir.

Turizm, varılan destinasyonun ülke veya bölge olmasına bakılmaksızın hem gezmek, dinlenmek, eğlenmek, tanımak gibi çeşitli nedenler neticesinde yapılan seyahatleri, hem de bir destinasyonun yerli veya yabancı turistler için cazibe merkezi olmasını sağlamaya yönelik her alanda alınan önlemleri ve gerçekleştirilen etkinlikleri kapsamaktadır (Çak, 2007: 13). Özünde yaşanılan yere tekrar dönme hareketini barındıran turizm olgusunun tanımı, farklı araştırmacılar tarafından farklı şekillerde yapılmıştır. Tüm bu tanımlarla birlikte; Birleşmiş Milletler'in (2008) yapmış olduğu "*turizm, insanların olağan motivasyonlarına ulaşmak amacıyla sürekli ikamet ettikleri yer dışına çıkmalarıyla ilgili sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgudur*" şeklindeki tanımın en sade şekliyle turizmi açıkladığını söylemek mümkündür.

Akat (1997), genel olarak bir turizm tanımı içerisinde yer alan noktaları aşağıdaki gibi sıralamıştır (Çelikkanat, 2015: 11):

- Turizm kişilerin sürekli ikametgâh yerleri dışında gerçekleşen ve varış yerine sürekli olarak yerleşmeyi içermeyen bir seyahat olayıdır.
- Turizm olayı kişinin hür iradesiyle gerçekleştirdiği, özgür seçimlerden meydana gelir.
- Ticari ve siyasi amaçlar taşımayan turizm; eğlence, din, spor, sağlık, eğitim, kültür, yeni yerler keşfetme gibi unsurlar üzerine şekillenmektedir.
- Turizm, seyahatin başlangıcından sonuna kadar seyahat eden bireyin çeşitli ihtiyaçlarının karşılandığı bir etkinlikler zinciridir.

Turizm, hizmet ve ürün sağlayıcılarının yarattığı arz; bu ürünleri, hizmetleri kullanarak deneyim ve çeşitli yararlar sağlamaya istekli yerli veya yabancı ziyaretçilerin taleplerinin yarattığı bir faaliyettir. Kozak vd. (2012) turizmde arz unsurunu, yerli ve yabancı turistlere sunulan mal ve hizmetlerle birlikte doğal ve yapay çekiciliklerin doğrudan veya dolaylı sunumu olarak (Ay, 2014: 12); Frechtling (2001) de turizmde talebi ise iç turizm talebi olarak kişinin yaşamakta olduğu ülke içerisinde turizme yönelik arzu ve isteklerini karşılaması ve dış turizm talebi olarak turizme yönelik arzu ve isteklerini yaşamakta olduğu ülke sınırları dışında karşılaması şeklinde açıklamıştır (Ay, 2014: 22).

Olalı ve Timur (1988), toplumu oluşturan bireylerin çeşitli beklenti ve arzularla gerek yurtiçi gerekse yurtdışı seyahat hareketlerini konu alan turizmin bir sektör olarak özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır (Yılmaz, 2007: 9):

Günümüzdeki modernleşme neticesinde gelişen makineleşme; turizm sektöründe kısmen var görülmektedir. Bu nedenle insan gücüyle var olan, emek-yoğun bir olay olması; turizmin başlıca özelliğidir.

Turizmin gelir getirici, özellikle döviz arttırıcı etkisi; gelişmekte ve dış borcu olan ülkelerin ödemeler dengesi açısından önemli bir yere sahiptir.

Turizm çeşitli ekonomik, politik ve sosyal koşullardan etkilenmektedir. Bu gibi durumlarda ortaya taleplerde bir dengesizlik ortaya çıkmaktadır. Bu durumların önceden tahmin edilemezliği ve bunun sonucu ortaya çıkan talep dengesizliği sektör için büyük risk yaratmaktadır.

Yerli veya yabancı ziyaretçiler olan turistler, daha önce görmedikleri veya deneyimlemedikleri turistik ürün olarak adlandırılan mal veya hizmetlerden çeşitli reklam, yakınların önerisi ve deneyimler vasıtasıyla haberdar olmaktadır.

Turizm sektörü yapısında yalnızca nihai ürünü turiste sunmayı hedeflememektedir ve bu nedenle farklı boyutlarda farklı çok amaçlı alt yapı yatırımlarını, konusu yalnızca turizm olan doğrudan doğruya alt yapı yatırımlarını, üst yapı yatırımlarını ve tamamlayıcı yan turistik yatırımları bünyesinde barındırmaktadır.

Turizm alt ve üst yapı, yan hizmet yatırımları, servis, gıda gibi birçok ağır sektörü ve hizmeti içinde barındıran ve dahası başarısı bu sektörlerin birleşmiş yapısının başarısına bağlı olan bütünleşik bir faaliyettir. Bu başarının sağlanması için ise; hizmet olarak sunulan konaklama, eğlence gibi durağan ve turizm araçlarından oluşan hareketli yapıyı ortak paydada tam verim için bir araya getirmek ve bu birlikteliğin uyum içinde varlığının sağlanması bir gerekliliktir.

Sonuç olarak geçmiş çağlardan günümüze kadar gelen turizm hareketlerinin en büyük yapı taşının bu hareketlere katılan yerli ve yabancı turistlerin olduğunu söylemek mümkündür ve turizm hareketinin gerçekleşmesi için sürekli ikametgâh yerinden uzaklaşmak ve turistin varış yerinde ticari bir etkinlikte bulunmaması bir gerekliliktir.

1.1.2. Turizmin Etkileri

Farklı yapı ve değerlere sahip bireylerin bir araya gelmesiyle oluşan toplumlar, her türlü değişiklikten, yenilikten doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmektedirler. Toplumun değişiklik ve yeniliklerden etkilenme durumu, hızlı veya yavaş olarak ortaya çıkabildiği gibi olumlu veya olumsuz olarak da kendini göstermektedir.

Katılımcıları farklı özellik ve yapılarıdaki insanlardan oluşan turizm faaliyetlerinin çeşitli olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğunu söylemek mümkündür. Turizmin bu olumlu ve olumsuz etkileri yalnızca turistlerin varış noktaları olan destinasyonlarda değil, seyahatin başlangıcından bitişine kadar buldukları tüm ortamlarda ortaya çıkabilmektedir (Sönmez 2014: 14).

İnsan faktörünün olduğu her yerde tartışmasız olarak ortaya çıkan etkileşim, turizm faaliyetinde daha da fazla göze çarpmaktadır. Turizmin insan temelli yapısı, bu sosyal

etkileşimde ekonomi, kültür, globalleşme, politika gibi hayatın içerisindeki değerleri bir araya getirir niteliktedir.

Akat (1997) yaptığı bir çalışmada turizm hareketine katılan bireylerin değişik ülkelere geçici süreyle olan yer değiştirmeleri neticesinde turizmin uluslararası olarak politik etkilerinin ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bununla birlikte çalışmada bu politik etkilerin ortaya çıkması turizm politikasından ayrı düşünülmemeyecek olan ekonomik ve sosyal politikaların bütünleşik yapısının turizm üzerinde ne derece uygulandığı ile ilgili olarak ortaya çıktığını belirtmiştir. Turizm sayesinde artan farklı toplumların birbirini tanıma ve algılama seviyeleri, güven ortamı, anlayış düzeyi ile paralel olarak düşünebilecek olan turizmin gelişmesi; ülkelerin siyasi ve ekonomik istikrarlarıyla desteklenmektedir (Kesimli, 2011: 27).

Turizmin insanları bir araya getirci etkisinin yapısı, halk içindeki etkileşim neticesinde yönetim mercilerini de etkilemektedir. Ülke yönetim mercilerinin aldığı karar ve uygulamaya koyacakları plan ve programlarını kamuoyunun düşüncelerine, taleplerine ve algılarına göre faaliyete geçirmeleri günümüzde bir gereklilik haline gelmiştir.

Turizmin etkileri, sahip olduğu dinamik ve çok yönlü yapısı nedeniyle çeşitlilik göstermektedir. Turizm bu farklı etkileri odak noktası üzerine olurken, aynı zamanda kendisi de bu etkilerden etkilenen konumdadır (Şekil 1.1.).

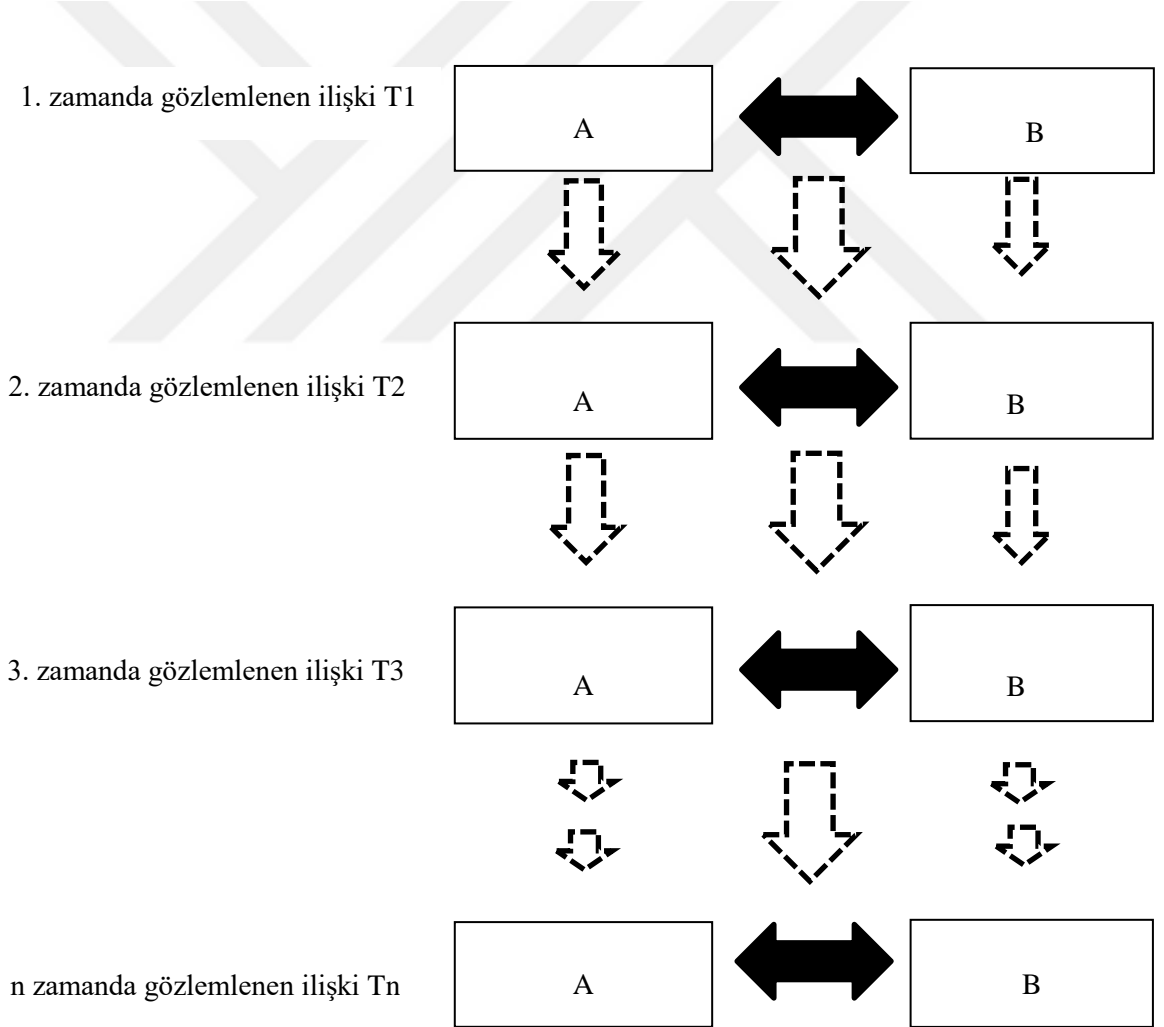
Turizm etkileri genellikle tek yönlü etkiye sahip veya tek boyutlu ilişki olarak düşünülür

Turizmin etkileri iki yönlü bir yapıya sahiptir. Turizmin sadece etkileyen değil, aynı zamanda etkilenendir

Turizm etkileri zaman içindeki değişim yaşar. A ve B birbirlerini sürekli etkilerler ve birlikte gelişirler, her gözlem aralarındaki ilişkinin farklı bir halidir

Kaynak: Hall, C. M. ve Lew, A. A. (2009). Understanding and Managing Tourism Impacts, An Integrated Approach (Birinci baskı), Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.

Şekil 1.1. Etkilerin Yapısı

Krannich vd. (1989) tarafından, 1960'lı yıllarda gayri safi milli hasıla ile ilişkilendirilerek ekonomik büyümeye etki eden bir faktör olarak ele alınan, odak noktası ekonomi olan turizm etkisinin yerini; Bryden (1973), 1970'li yıllarda sosyal ve kültürel, Butler (1980), 1980'lerde çevresel etkiler olarak ele almıştır. Jurowski vd. (1997) tarafından 1990'lı yıllar ardından yapılan çalışmalarda turizm etkileri ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel olmakla birlikte; eko turizm, kültürel/miras turizmi, toplum temelli turizm formlarında, kitle turizminden ziyade kaynakların etkin ve doğru şekilde kullanılıp nesillere aktarılmasını hedef alan sürdürülebilir turizme etkiler olarak ele alınmaya başlanmıştır (Kim, 2002: 25).

Turizm yalnızca ulusal değil, yerel kalkınma için de önemli kilit taşlarından biridir. Bu özelliği her şeyden önce istihdam yaratmasından ileri gelmektedir. Bununla birlikte turizmin gelişmeye bu etkisi gerek toplu turizm hizmeti sunulmasıyla elde edilen kazanç yoluyla gerekse elde edilen kazançtan sağlanan kârların arttırılmasıyla sağlanır. Sürdürülebilir ve dengeli bir turizm anlayışı ulusal düzeyde önemli olsa da bunun sağlanması için gerekli olan bölgesel ve yerel alanlarda kalite ve rekabet yeteneğine uygun bir sistem geliştirilmesi en büyük zorluktur (Petrevska, 2012: 425-426). Olalı (1990), bunun için gerekli olan turizm politikalarının temel hedeflerini şu şekilde sıralamıştır (Coşkun, 2010: 13):

Turizm sayesinde ortaya çıkan ekonomik canlanmalar ve yeni yatırımlar sayesinde ülkenin ekonomik büyümesine katkıda bulunmak,

Turizm vasıtasıyla ortaya çıkan iş imkânları sayesinde ülkede tam istihdamın gerçekleşmesine yardımcı olmak,

Belirli bir plan dahilinde fiyat istikrarının gerçekleşmesine yardımcı olmak,

Dış ödemeler dengesi üzerinde turizmi büyük bir açık kapatıcı olarak değerlendirerek ödemelere olumlu katkıda bulunmak,

Daha planlı ve programlı turizm ile uluslararası turistik amaçlı insan hareketlerine etki etmek,

Sosyal bir davranış olan turizmin sosyal fonksiyonundan bireyleri en faydalı olacak şekilde yararlandırmak,

Turizmle ortaya çıkacak olan farklı alanlar sayesinde ekonominin üretim çeşitliliğini arttırmak,

Gelir dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmaya yardımcı olmak,

Turistik destinasyonlar arası gelişme farklarını turizm gelirleri sayesinde gidermeye çalışarak, dengeli ve planlı kalkınma hedefine katkıda bulunmak,

Turistik çekicilikler olan ve önem sırasında belki de en önde gelen doğal ve tarihsel kaynakları korumak,

Turizmin alanını genişleterek ve turizm faaliyetlerine katılabilecek olan mümkün olabildiğince fazla bireye hitap ederek, turizmin sağlık ve politik fonksiyonlarından daha çok bireyin yararlanmasını sağlamak.

Bir araştırma alanı olarak turizmin etkileri; yıllar içerisinde turizm literatüründe daha da ilgi görerek araştırmalarda oldukça fazla yer alan bir konu durumuna gelmiştir (Ko ve Steward, 2002: 521). Bununla birlikte turizm iyi düzenlenmiş tek bir faaliyet olmayıp; ulaşım, inşa, konaklama, hizmet ve rekreasyon gibi birçok sektörle ilişkili bir etkinlik olduğundan turizmi ve etkilerini değerlendirmek karmaşık bir işlemdir (Oliveira, 2003: 100).

Turizmin çeşitli olumlu ve olumsuz etkilerinin olması beraberinde bu etkilere göre yön verilen bir planlamayla hareket etmeyi gerektiren değişken bir sektör olma özelliğini getirmektedir. Olumlu etkiler iyi değerlendirilmediğinde, olumsuz etkiye dönüşebileceği gibi; olumsuz etkiler de bir fırsat niteliği taşıyarak olumlu etki yaratma aracı olarak görülebilir. Turizmin ister olumlu ister olumsuz olsun tüm etkilerinin getirileri ve götürüleri, onun gerek destinasyonda yaşayan yerel halk gerekse yönetimleri tarafından değerlendirilme şekline bağlı olduğunu söylemek mümkündür.

1.1.2.1. Turizmin ekonomik etkileri

Turizm, öncelikli amacı ekonomik fayda sağlamaya dayalı olarak, etkinliklerin ve faaliyetlerin, destinasyonda bulunan çeşitli çekiciliklerin, değerlerin pazarlanmasına ve tanıtılmasına dayalı olan bir sektördür.

Yarcan (1994), bir ülkenin turizm ülkesi olarak adlandırılması ve ekonomisinde turizmin de payının olduğu dile getirilebilmesi için turizm gelirlerinin gayri safi milli hasıla içindeki payının %5 ve daha fazla olması gerektiğini dile getirmektedir. Bu durum beraberinde üretim ve hizmet sektörünün de fazlaca turizmden etkilenmesini, turizmle iç içe olmasını ve turizmin yaygınlaşarak daha büyük bir ekonomik olay olmasını getirmektedir (Morgül, 2006: 41).

Turizm ekonomik açıdan incelendiğinde, kitleleri hem üretici hem de tüketici açısından ilgilendirmektedir. Mal ve hizmet tüketimi vasıtasıyla bu mal ve hizmetleri üreten firmalar için de ekonomik bir kaynak olan turizm, ekonomik hareketlilik sağlayan itici ve sürükleyici bir güçtür. Bu mal ve hizmetlerin tüketimi arttıkça, üretim, yatırım, gelirler, tüketim ve giderler daha da artmıştır. Bu artış zincirleme bir etki yaratarak ekonomiyi hareketlendirmektedir (Dilber, 2007: 205-206).

Sosyal bir faaliyet olmanın yanında ekonomik bir faaliyet de olan turizm, geçmişten günümüze birçok ulus ve sektör için ekonomik dar boğazdan çıkmada bir kurtarıcı olarak görülmektedir. Hızlı, ekonomik ve pratik bir çözüm olan turizmin bu işlevi sayesinde hem turizm alanları geliştirilmekte hem de diğer turistik destinasyonlarla rekabet gündeme gelmektedir (Font ve Ahjem, 1999: 73). Turistik destinasyonlar arasında ortaya çıkan bu rekabet ortamı; taraflar arasında eksik olan yanların düzeltilmesine aracı olarak eskisine göre daha iyi turistik mal ve hizmet sunumuna imkân sağlayacaktır.

Turizm, yarattığı yatırımlar sayesinde gerçekleştiği destinasyonu hem yatırım faaliyetleri sırasında hem de sonrasında etkilemektedir. Turizm yatırımlarının yarattığı bu etkilerin yoğunluğu gerçekleştiği ortamdaki ekonomik alanlar arasındaki ilişkilere bağlıdır ve bunlar hane halkına, inşaata, farklı sanayi sektörlerine, imalatçılara doğrudan veya dolaylı aktarılmaktadır. Bu sayede yerli veya yabancı turistler vasıtasıyla destinasyona giren paranın ekonomiye farklı şekillerde akışı gerçekleşmektedir (Goeldner ve Ritchie, 2009: 390).

Pizam 1978 yılında yaptığı çalışmada turizm faaliyetlerinde doğrudan veya dolaylı olarak yer alan yerli halkın ekonomi gibi bir unsuru turizm içerisinde değerlendirmesine yönelik algısının önemli bir nokta olduğunu vurgulamıştır. Buna göre yapılan araştırmalar; çeşitli yönlerden ekonomik faaliyetlerden kopamayacak olan yerli halk için, ekonomik

bağlılığın turizme ve turizm gelişimine yönelik olumlu algılamalarını etkileyen hassas ve önemli bir etken olduğunu göstermektedir (Kuvan ve Akan, 2005: 692).

Turizmin ekonomik etkileri hem küçükten büyüğe destinasyon yönetimleri açısından hem de yerel halk açısından büyük bir öneme sahiptir. Destinasyonların, ülkelerin piyasalarından yerel halkın aile bütçesine kadar nüfuz eden bir yapıya sahip olduğundan bu durum ne denli gelir arttırıcı olursa ondan etkilenen sektörlerin, yönetimlerin ve bireylerin de o denli olumlu olarak turizmin ekonomik etkilerinden faydalanacağı düşünülebilir. McIntosh ve Goeldner (1984) tarafından desteklenen bu durum; yerel halkın yaşam kalitesini, memnuniyetini sağlamak ve arttırmak için turizmin ekonomik etkilerinden olumlu olarak yararlanmanın bir araç niteliği taşıması olarak belirtilmiştir (McCool ve Martin, 1994: 29).

Ticari bir amaç güden turizm; doğrudan varılan destinasyona, dolaylı olarak da destinasyonun sınırları içerisinde bulunduğu ülkeye ekonomik açıdan fayda sağlamaktadır. Turizmin bu süreçte bazı olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerinin ortaya çıktığı bilinmektedir. Turizmin ekonomik olumlu ve olumsuz etkilerini aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz (Rösch, 1986: 19-20):

Turizmin Olumlu Ekonomik Etkileri:

- Ödemeler dengesini; kısaca “bir ülkenin belirli bir dönem içinde diğer ülkeler ile yaptığı tüm ekonomik faaliyetleri gösteren tablo” olarak açıklamak mümkündür. Ödemeler dengesi hem ülke içinden yurtdışına, hem de yurt dışından o ülkeye yapılan çeşitli mal alımı, yatırım gibi amaçlarla yapılan ödemeler arasındaki dengeyi vurgulamaktadır (<http://piyasarehberi.org>). Farklı ülkelerden destinasyonlara turist olarak gelen ziyaretçilerin yaptığı harcamalar sonucu ülkeye döviz girişi sonucunda turizmin ödemeler dengesindeki açığı kapattığı belirtilmektedir. Dış pasif turizmle bireylerin yurt dışına çıkması ülkedeki dövizin yabancı ülkelere akıtılmasına sebep olacağından, döviz girdisiyle çıktısı arasında uyum sağlanamazsa bu durumun ödemeler dengesini olumsuz olarak etkilemesi mümkündür.

- Destinasyonlarda gerçekleştirilen turizm faaliyetlerine yönelik olarak organize edilen çeşitli faaliyetlerde, yeni konaklama ve çeşitli hizmet alanlarının hem inşa aşamasında hem sonrasında yeni eleman arayışı ve yeni iş sahası imkânlarıyla turizmin istihdam etkisi yaratmaktadır. Bu sayede aktif turizm faaliyetleri olan ve olmayan bölgeler arasında iş

sahaları, iş olanakları, istihdam gibi unsurlarda ortaya çıkan dengesizlik de azalmış olacaktır.

- Destinasyonda var olan tarım, hayvancılık, sanayi gibi ekonomi kaynaklarına turizm sayesinde bir yenisi daha eklenmekte ve destinasyon için yeni bir ekonomik değer oluşmaktadır. Bununla birlikte küçük ve orta ölçekli işletmelerde de ekonomik hareketlenme turizm sayesinde ortaya çıkmaktadır.

- Turizm talebine cevap verme amaçlı olarak yeni inşa edilen tesislerin bazıları belediyelere bağlı olmaktadır. Bu tesisler ve işletmeler vasıtasıyla belediyeler yeni bir gelir kapısı edinmiş olacaktırlar. Bunun yanında bir destinasyonda yeni inşa edilen tesisler bulunmasa dahi ziyaretçilerin destinasyona girişiyle yaptığı harcamalar dolaylı olarak da olsa belediyeleri etkilemektedir.

- Turizm etkinliklerinin ortaya çıktığı büyükten küçüğe her bir destinasyonda başta sıcak para akışı sağladığından dolayı ekonomik kalkınmayı hızlandırıcı etkisi olduğu bir gerçektir.

- Turizm sayesinde ortaya çıkan artan turizm talebi sayesinde hem hizmet, hem de ticari ürünlerin üretimi oluşan bu talebi karşılayabilmek için artmaktadır.

- Fiziki altyapı ve üstyapının gelişmesi, turizm faaliyetleri için seçilen destinasyonda turizmin devamını sağlamak için bir gerekliliktir. Zamanla bölgelerde yaşanan yoğunluklar sebebiyle ortaya çıkan altyapı ve üstyapı yetersizlikleri turistik destinasyonlardaki turizmi baltalamakta ve ziyaretçilerde tatminsizliğe neden olabilmektedir.

- Devletin vergi yoluyla turizmden sağladığı gelirler; turistik yatırımlar ve turizm çalışanlarının maaşları üzerinden alınan doğrudan vergi gelirleri ve turistik tüketim mallarının ve gümrük vergilerinin oluşturduğu dolaylı vergi gelirleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Yılmaz: 2017: 12).

Turizmin Olumsuz Ekonomik Etkileri

- Turizm, yurtdışından gelen ziyaretçilerin kendi ülkeleri ve varış noktaları arasında hayat kalitesi ve fiyat farklılıkları bulunduğunda, genellikle enflasyon arttırıcı bir etkiye sahiptir.

- Günümüzde son derece rağbet gören ulaşım, konaklama, çeşitli faaliyetlere ve gezilere katılımı tek bir fiyat altında, tek bir ürün olarak süren paket turlar yurtdışından veya yurtiçinden turizm hareketlerine katılan kişilerce fazlaca rağbet görmektedir. Ama bu paket turlar sebebiyle varış destinasyonuna yönelik harcamalar sadece beslenme, hediyelik eşya

gibi daha az gelir getirici etkisi olan unsurlara yapılmaktadır. Bunlarla birlikte havaalanlarında çeşitli mağazalardan ufak çaplı hediyeliğe dönük harcamalar elbette ki ödemeler dengesi açığını kapamaya yetecek güçte olmamaktadır.

- Ziyaretçilerin konaklamasına yönelik olarak inşa edilen oteller ve konaklama tesisleri artan globalleşme neticesinde çok uluslu veya yabancı şirketler tarafından inşa edilmekte ve bunun sonucunda ülkeye sağlanan döviz girdisi gene ülkeden çıkmaktadır. Bu tesislerin kurulması yoluyla her ne kadar ülke içindeki vatandaşlara istihdam sağlansa da dövizin yurtdışına çıkmasıyla bu değer düşmektedir.

- Özellikle Türkiye’de Türk Lirası’nın Euro gibi para birimleri karşısındaki değer düşüklüğü neticesiyle, turistler çok ucuz fiyatlara ürün ve hizmet satın alabilmektedirler.

- Ekonomisi dışa bağımlı olan ülkelerde turizmin ekonomik olumsuz etkilerinden bahsetmek oldukça zor olacaktır. Buna örnek olarak dünyanın en pahalı benzinin kullanan ülke olarak, Türkiye petrolünü yurtdışından temin etmektedir. Fakat ülkeye gelen turist Türk Lirası’nın değersizliği nedeniyle çok ucuz olarak ulaşım, taşımacılık hizmetlerinden faydalanabilmektedirler.

- Turizm pazarının dinamik ve değişken bir yapıya sahip olmasından dolayı turizm odaklı olarak yapılacak planların sistemli ve programlı bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

Turizmin olumlu ekonomik etkileri Lickorish (1994) tarafından bölgesel kalkınmaya, döviz, hükümet gelirine katkı ve istihdam yaratma olarak; olumsuz ekonomik etkileri ise Pearce (1989) ve Mason (1995) tarafından enflasyon; fırsat maliyetleri ve turizm üzerinden gereğinden fazla ekonomik fayda sağlama çabaları olarak genellenmiştir (Mason, 2003: 35).

Bir ülkede yaşayan vatandaşların, turizme katılarak başka ülkelere yaptıkları geziler olan dış pasif turizmle ortaya çıkan döviz hareketliliğinin de turizme ekonomik olarak etkisi bulunmaktadır. Olağan ticari bir alışverişteki ithalat olarak değerlendirilebilecek olan bu durum ülkeden döviz çıkmasına neden olmaktadır (Durgun, 2006:17-18).

Turizmin olumlu etkileri olarak adlandırılan yararlarını doğrudan ve dolaylı yararlar olarak ikiye ayırmak mümkündür. Buna göre istihdam, vergiler, kazançlar gibi destinasyona direk etkisi olanlar doğrudan yararları; doğrudan yararların kullanılmasıyla elde edilen yatırım, alt ve üst yapı gibi kaynaklar dolaylı yararları oluşturmaktadır (Günel, 2011: 437).

Turizmin olumsuz ekonomik etkilerine bakıldığında ise bunların farklı noktalarda olduğu görülmektedir. UNEP (Birleşmiş Milletler Çevre Programı) tarafından 2001 yılında yapılan çalışmada turizm destinasyonuna gelen turistin yaptığı harcamalardan elde edilen gelirlerden çalışanlara ve şirketlere ödemeler gerçekleştirildiği ve her şey dahil sistemde bu ödemelerin %80'lik kısmının taşıyıcılara, otellere, şirket yönetim merkezlerine yapıldığı vurgulanmıştır. Para girdisinin elde kalan kısmından ise destinasyon dışına ithalat ve ihracat sızıntıları olmak üzere iki yoldan para çıkışı olmaktadır. Gelen ziyaretçilerin farklı taleplerinden doğan ithal yiyecek, içecek gibi ürünlerin alınmasıyla ülke dışına para çıkışına ithalat sızıntısı büyük ve çok uluslu yabancı şirketlerin elde ettikleri kârı geldikleri ülkelere aktarmaları ise ihracat sızıntısı olarak adlandırılmaktadır (Yılmaz, 2007: 189-190).

Turizmin ekonomik etkileri, olumlu ve olumsuz etkiler olarak turizmin sosyal etkileri içerisinde değerlendirilebilecek niteliktedir. Turizm etkileri yapısı gereği bireylerin, toplumların yaşam kalitesine, biçimine, katıldıkları sosyal etkinliklere kadar etki etme gücüne sahiptir. Bununla birlikte bu ekonomik etkiler ilk olarak alım gücünü artırıcı veya azaltıcı bir etmen olarak göze çarpsa da, devamında sosyalliği etkileyen bir boyut olarak karşımıza çıkmaktadır.

Central Florida'da turizmin sosyal etkilerini ölçmek amacıyla Milman ve Pizam (1988: 203) tarafından gerçekleştirilen çalışmada; iş fırsatları, gelir, yaşam standardı, vergi ve hayat kalitesi olarak büyük olumlu etkilerin ekonomi alanında ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Öztürk ve arkadaşları (2015: 239) tarafından Kuşadası'nda yürütülen araştırmada, yerel halkın daha fazla yatırım ve iş imkânı sağladığını düşünerek turizmin ekonomik etkilerini olumlu olarak gördüklerini ortaya koymuştur. Belisle ve Hoy (1980: 92) Santa Marta, Kolombiya'da yaptıkları araştırmada yerel halkın turizmi istihdam artırıcı bir etkinlik olarak gördüğü sonucuna varılmıştır. Literatürde yer alan turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkileri Tablo 1.1.'de yer almaktadır.

Turizmin ekonomi içindeki etkileri doğrudan, dolaylı ve uyarılmış etkiler olarak ortaya çıkabilmektedir. Nihai tüketiciler olarak turistlerin yaptığı satın almalar doğrudan etki, ara tüketim ayağı olarak tedarik zincirleriyle turizm işletmelerinin satın almaları dolaylı etki ve turizmden gelir elde eden bireylerin bu kazançla yaptığı satın almalar ise uyarılmış etki olarak adlandırılmaktadır (Vellas, 2011:4).

Tablo 1.1. Turizmin Literatürde Yer Alan Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkileri

Turizmin Olumlu Ekonomik Etkileri	
Pizam (1978); Belisle ve Hoy (1980); Liu ve Var (1986); Minman ve Pizam (1988)	Gelire ve yaşam standardına katkı sağlar
Tyrrell ve Spaulding (1984); Perdue, Long ve Allen (1990); Bystrzanowski (1989)	Yerel ekonomiyi geliştirir
Rothman (1978); Belisle ve Hoy (1980); Tyrrell ve Spaulding (1984); Sheldon ve Var (1984); Liu ve Var (1986); Milman ve Pizam (1988); Ross (1992)	İş fırsatlarını artırır
Belisle ve Hoy (1980); (1981); Sheldon ve Var (1984); Milman ve Pizam (1988)	Destinasyonlarda yatırıma, gelişime ve altyapıya harcama yapılmasını sağlar
Rothman (1978); Brougham ve Butler (1981); Tyrrell ve Spaulding (1984); Milman ve Pizam (1988)	Vergiden sağlanan gelirleri artırır
Rothman (1978); Sethna ve Richmond (1978)	Kamu hizmetlerinin altyapısını geliştirir
Belisle ve Hoy (1980)	Ulaşım altyapısının geliştirir
Liu ve Var (1986)	Alışveriş imkanlarını artırır
Turizmin Olumsuz Ekonomik Etkileri	
Pizam (1978); Belisle ve Hoy (1980); Brougham ve Butler (1981); Liu ve Var (1986); Liu, Sheldon ve Var (1987); HHusbands (1989); Ross (1992)	Ürün ve hizmetlerde fiyat artışına ve bunların yetersizliğine sebep olur
Pizam (1978); Var, Kendall ve Tarakçıoğlu (1985); Perdue, Long ve Allen (1990); Bystrzanowski (1989); Ross (1992)	Arazi ve konutlarda fiyat artışına sebep olur
Liu ve Var (1986); Perdue, Long ve Allen (1990); Ross (1992)	Yaşam maliyetinin/emlak vergisinin artmasına sebep olur

Kaynak: Ap, J. ve Crompton, J. L. (1998), Developing and testing a tourism impact scale, *Journal of Travel Research*, 37(2), 120-130.

Turizmin tüm bu ekonomik olumlu ve olumsuz etkilerinden yola çıkarak; turizmin arz yaratıcı ve talebi karşılayıcı amaçlarla yatırımları ve iş hacmini geliştirmesi, çeşitli şekillerde gelir yaratması, yabancı ziyaretçiler sayesinde döviz sağlama, gerek yeni açılan işletmeler gerekse organize edilen etkinlikler vasıtasıyla yeni istihdam alanları yaratması, sosyal ve kültürel hayatı etkilemesi, siyasal yönden de önemli toplumsal ve bireysel işlevlerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırması gibi etkenlerle ulusal ve uluslararası ölçekte büyük ekonomik etkileri olduğunu söylemek mümkündür (Milli Eğitim Bakanlığı, 2011: 31). Turizmde; turizm içi ve dışı işletmeler, hükümet ve yerel halk sakinleri doğrudan veya dolaylı olarak birlikte hareket etmektedirler. Bunun sonucunda bir şekilde bu birliktelikten doğan ekonomik hareketlilik bölgede herkese ulaşabilmekte, onları olumlu veya olumsuz olarak etkileyebilmektedir (Stynes, t.y: 1). Burada önemli olan uygulanan çalışmaların, turizmin olumlu ekonomik etkilerinin olumlu ekonomik etkilerini ekarte edecek şekilde planlı ve programlı olarak gerçekleştirilip istenen olumlu sonuçların elde edilmesini mümkün kılmaktır.

Manisalı ve Yarcan (1987) çalışmalarında gelişmekte olan birçok ülkenin gelir sağlayıcı bir sektör olarak turizmden faydalanma yoluna gittiklerini ifade etmişlerdir. İçinde Türkiye'nin de bulunduğu bu ülkelerin turizm endüstrisine yönelmelerinin nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Çımat ve Bahar, 2003: 4):

- Turizmin talep gören yapısı ve bunun devamlı olarak hızla artması,
- Turizmin döviz sıkıntısını çözmede bir aracı olması,
- Turizmin kişi başı istihdamda düşük maliyet oranı ve dolaylı olarak olumlu yönde yerli halkı da etkileyen yapısı,
- Turizm yapısı itibari ile gümrük, vergi gibi birçok kısıtlama ve tarifelerden en az etkilenen sektörlerden biri olma durumu.

Dünya Turizm Örgütü verilerine göre; 2017 yılında 2016 yılının 86 milyon üzerinde olmak üzere turist hareketleri %7 oranında artarak 1.326 milyona ulaşmıştır. 1.326 milyonluk turist sayısının turizm bölgelerindeki harcamaları ise (konaklama, yiyecek- içecek, eğlence, alışveriş, diğer mal ve hizmetler vb.) 1.340 milyar Dolar (1.186 milyar Euro) olarak kaydedilmiştir (Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (a), 2018). Örgütün 2019 verilerine göre 2018 yılında geceleme yapan turistlerin oranı %6 oranında artarak 1.403 milyona ulaşmıştır (UNWTO (b), 2019). Bu veriler turizmin dünya çapında büyüklüğünü ve ekonomik etkisini gözler önüne sermektedir.

1.1.2.2. Turizmin sosyo-kültürel etkileri

Burdge ve Vanclay (1996) tarafından sosyal etkileri genel olarak; *“bireylerin toplumun bir üyesi olarak birlikte yaşadıkları insanların ihtiyaçlarını karşılamak; bu insanlarla olan iş, yaşam, gibi çeşitli bireysel ilişkilerini değiştiren, insan nüfusunun özel veya yerel ortamdaki tüm sosyal ve kültürel karışıklıklar”* olarak tanımlanırken; kültürel etkiler *“bireylerin kendileri ve toplumları hakkındaki algılarını rasyonalize eden ve normlarını, değerlerini ve inanışlarının değişmesini içeren rehber”* olarak tanımlanmaktadır (Stone ve Sharpley, 2011: 4). Wall ve Mathieson (2006) yaptıkları çalışmada kültürel etkileri; bireylerin ve toplumların kendilerini ve davranışlarını değerler, gelenekler, inanışlar ve normlar yoluyla tanımladıkları değişim süreci ve adaptasyon aşamaları olarak yeni karşılaştıkları değerler topluluğu olarak düşünülebileceğini belirtmiştir (Stone ve Sharpley, 2011: 4). Buradan yola çıkıldığında; bir başka şekilde de sosyal ve kültürel etkilerin; insanların yaşamlarına dair değişimler veya yerel topluluklar, katılımcılar ve diğer

paydaşların yaşam kalitesindeki değişiklikler gibi her türlü etkinliklerden doğabilileceğini söylemek mümkündür.

Turizmin sosyo-kültürel etkilerine Pizam and Milman (1984) tarafından “*turizmin değer sistemindeki, bireysel davranışlarda, aile ilişkilerinde, toplu yaşam biçimlerinde, ahlaki davranışlarda, yaratıcı ifadelerde, geleneksel törenlerde ve topluluk örgütlenmesinde değişikliklere katkıda bulunduğu yollardır*” şeklinde açıklama getirilmiştir (Haralambopoulos ve Pizam, 1996: 503). Turizmin sosyo-kültürel etkileri ile ilgili tanımlar ne zaman kim tarafından yapılırsa yapılsın; bu etkilerin topluma ait bir değeri, inancı, geleneği, bireysel veya toplumsal davranışlar gibi bir ortamda süregelen yapıyı olumlu veya olumsuz olarak etkilediği bir gerçektir.

Giderek artan uluslararası turizm hareketleri, farklı destinasyonlardan insanların bir araya gelmesiyle farklı sosyal ve kültürel değerlerin, yapıların bir araya gelerek etkileşimde bulunmasına sebep olmaktadır. Sosyo-kültürel açıdan artan bu ilişkiler bazı mevcut veya potansiyel tehditleri yok etmekte, farklı konumlardaki geleneksel, sosyal ve kültürel yapıların buluşmasına aracı olmakta, barış ortamını güçlendirmekte, dünyanın ve ülkenin dört bir yanından farklı yapı, değer ve inanıştaki bireylerin bir araya gelmesine olanak sağlamakta ve böylece hem yerel halk hem de ziyaretçiler turizmden sosyo-kültürel olarak etkilenmektedirler. Buna ek olarak sosyal değerler, inançlar, kültürel uygulamalar, bakış açıları ve tepkilerde turizmin sosyal ve kültürel etkileri sonucu uzun vadede ortaya çıkacak değişimlere neden olmaktadır. Destinasyonlardaki turist yoğunluğu, gelişmişlik düzeyi, eğitim gibi unsurlar bu etkilerin ne derecede ve hangi değerler yönünde olacağını etkilemektedir (Brunt ve Courtney, 1999: 494-497).

Nash (1989), bir turizm destinasyonuna gelen turistlerin, sosyal yapı ve kültürlerin doğrudan veya dolaylı olarak aktarımını ve tanıtımını sağlayan birer aracı konumunda olduğunu ileri sürmüştür. Turistlerin bu aracılık görevi az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde daha da öne çıkmaktadır (Cole, 2008: 18). Çünkü bu ülkelerin turiste ve turizme verdiği değer henüz şekillenmekte olduğundan; bu ülkelerin turist ve turizmin getirdiği sosyal ve kültürel değerlere gelişmiş ülkelerin sahip olduğu anlayışla yaklaşması tam anlamıyla mümkün olmamaktadır.

Kreag (2013), turizmin çeşitli şekillerde ortaya çıkan olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini aşağıdaki şekilde sıralamaktadır:

Turizmin Olumlu Sosyo-Kültürel Etkileri

- Turizm sayesinde destinasyonda ortaya çıkan yeni sosyal ve kültürel girişimler sayesinde yerel halkın yaşam kalitesi yükselmektedir.
- Turizm bir destinasyonda ister küçük çaplı ister büyük çaplı gerçekleştirilsin, farklı yerlerde yaşayan insanların yer değiştirmelerine yönelik bir hareket olduğundan hem yerel halkın ziyaretçilerle hem de ziyaretçilerin diğer ziyaretçilerle bir araya gelmesini kolaylaştırmaktadır.
- Destinasyonlarda bir araya gelen yerli halk ve ziyaretçiler kendilerinden daha olumlu farklı değerleri ve adetleri görerek ve bunardan etkilenerek değişime girebilirler.
- Turizm farklı kültürlerin bir araya gelmesi sayesinde daha çok varış noktasında olmak üzere kültürel değişimi desteklemektedir.
- Turizm hareketleri sayesinde birbirine uzak, hiçbir fikri olmayan ya da ön yargılı olan kitleler birbirlerini tanıma ve anlama imkanı bulmaktadırlar.
- Turizmde esas değer ev sahibi destinasyonun kültürel kimliği olduğundan bunun korunmasını sağlar.
- Ortaya çıkan turizm hareketleri giderek yaygınlaşan tanıtım ve haberleşme araçları sayesinde tarihi ve kültürel servislere var olandan daha fazla talep artışı olmaktadır.
- Dünyada farklı yapılara sahip insanların ve bu insanların da ayrı kişilik, yapı ve değerlere sahip olacağı bilincinin artmasıyla sosyal farklılıklara daha fazla toleransla yaklaşılmaktadır.
- Turizm sayesinde bireyler farklı yerler, farklı insanlar ve değerler tanıyarak bazı psikolojik ihtiyaçlarını tatmin etmektedirler.

Turizmin Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkileri

- Destinasyon yerli halkının daha önce hayat tarzı içinde yer almayan aşırı alkol tüketimi, buna bağlı olarak alkolizm, uyuşturucu, kumar gibi etkenler ve bunlarla ilişkilendirilen asayiş sorunları ortaya çıkabilir.
- Hem destinasyondaki yerel halkın hem de ziyaretçilerin arasında reşit olmayan bireylerde alkol içme artışı gözlemlenebilir. Bu yerel halkın ziyaretçilerden etkilenmesiyle, ziyaretçilerin de seyahat içinde bulunmalarının verdiği rahatlık ve rehavetle gerçekleşebilir.
- Ortamdaki karışıklık ve emniyet eksikliği sebebiyle kaçakçılık hareketleri ortaya çıkabilir veya artabilir.

- Yerel halkın ve ziyaretçilerin etkileşimleri sebebiyle iki tarafın da dil, din ve kültürlerinde değişimler meydana gelebilir.
- Daha çok yerel halkın ziyaretçilerin rahat, abartılı ve kontrolsüz davranış ve tepkileri gibi unsurlarından etkilenmesi sebebiyle istenmeyen yaşam tarzı değişiklikleri ortaya çıkabilmektedir.
- Gerek turizm odaklı yeni alanların inşası gerek yerel halkın kullandığı alanların ziyaretçilere tahsis edilmesi veya ziyaretçilere öncelik verilmesi sebebiyle yerel halk sahip olduğu fiziki değerleri kaybedebilmektedir.
- Sosyo-kültürel etkileşimlerin bireylere yaptığı olumsuz etkiler sonucu bu bireylerin aile hayatlarında bozulmalar yaşanabilmektedir.
- Ziyaretçilerin odak noktası haline gelmesi sebebiyle yerel halk doğal kaynaklar gibi çekiciliklerin dışında bırakılabilmekte, öncelikle buralardan faydalanacak olanların ziyaretçiler olması gerektiği düşünülebilmektedir.
- Sosyal ve kültürel etkileşimler ve bir araya gelmelerle ortaya çıkan yeni gruplar, destinasyonun sosyal yapısını değiştirebilir ve bunlarla birlikte ilişkilerde, politik yapılarda sorunlar ortaya çıkabilir.

Turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkileri çeşitli olmakla beraber toplumun yapısına göre de değişkenlik göstermesi mümkündür. Ziyaretçilerin getirdiği değerlerin toplumda algılanışına göre turizmin sosyo-kültürel etkileri destinasyondaki yerli halka hem fayda hem de zarar verebileceğinden; bu etkiler ve etkilerin yönü dikkat edilmesi gereken hususlar arasındadır. Yerli halkça ziyaretçilerin hoşnutluğu için çabalanması, ziyaretçilerin getirdikleri değerlerin veya davranış biçimlerinin yerliler tarafından benimsenmesi, destinasyondaki bireylerin kendilerini geri çekmeleri veya bu bireylerin rahatlayarak sahip olmadıkları olumlu veya olumsuz davranış şekline ve fikre göre davranmaları, gelen ziyaretçilerin kültürlerine özenerek sahip oldukları kültürü kötülemeleri turizmin sosyo-kültürel etkilerindedir (Kreag, 2001: 8). Bu sosyo-kültürel etkilerin boyutu ve şiddeti ne olursa bunlardan toplum olarak etkilenme durumu, önce bu etkilerin bireysel olarak deneyimlenmesinin ardından doğacaktır. O zaman burada toplumu oluşturan bireylere büyük sorumluluk düşmektedir. Çünkü sosyo-kültürel etkiler değerlendirilirken bilinmelidir ki bireylerin içinde buldukları toplumun geçmişten gelen değer ve inanışları; bu sosyo-kültürel etkilerden olumsuz olarak etkilendiğinde, sahip olunan değer ve inanışların devamı gelmeyecek, tarihe gömülecektir. Ayrıca devamı gelmeyen bu değer ve inanışların, yaşam

biçimlerinin ziyaretçileri o destinasyona çeken etmenlerin içinde yer alması; bu konuda bireylerin daha da dikkatli ve hassas olmalarını gerekli kılmaktadır.

Turizmin, sosyo-kültürel etkilerinin küçük destinasyonlardan daha çok kentlerde görüldüğünü söylemek mümkündür. Bilim, sanat, kültür gibi alanlar üzerine kentlerde düzenlenen kongre, konferans, seminer, konser, spor müsabakaları gibi organizasyonlar yerli ve yabancı ziyaretçileri ulusal ve uluslararası etkinliğin gerçekleştirildiği destinasyona çekmektedir. Bununla birlikte sanat, tarih, teknoloji, botanik gibi alanlarda ün yapmış olan müzeler veya sergi alanlarının olduğu kentler; bu değerleri dünya çapında bilinirliğe ulaştırarak yerli ve yabancı kitlelerin buraları merak ederek, ziyaret etmelerini sağlamaktadır (Civelek, 2010: 346).

Turizmin sosyal etkileri yıllardır çeşitli araştırmacılar tarafından çalışmalarına konu edilmiştir. Turizm gelişiminin sosyal etkilerinin sonuçları, araştırmaları gerçekleştiren yazarlarla birlikte Tablo 1.2.'de gösterilmektedir.

Tablo 1.2. Turizm Gelişiminin Temel Sosyal Etkileri

Araştırmacı	Konu/Etki
Mathieson and Wall (1982)	Turizm, toplumun turizmle ilişkisi olup olmamasına bakmaksızın, toplumun iç yapısını değiştirir.
Krippendorf (1987)	Turizm yerel halkın özerk karar almasını etkileyecek nitelikte sömürgeci bir yapıya sahiptir.
Allen vd. (1988)	Turizm gelişiminin yararlı olabilmesi için yüksek seviyede olması gerekli değildir.
Crompton and Sanderson (1990)	Turizm sektöründe cinsiyet ayrımı yoktur ve esnek çalışma modeli gerektirir.
Urry (1991)	Turizm sektöründe kadınlar uygun birçok iş bulunmaktadır ve bu sayede kadınların çoğunluğu ekonomik özgürlüklerini kazanmaktadır.
Harrison (1992)	Turizm yeni fırsatlar, sosyal değerler, değişimler sağlar.
McKercher (1993)	Alt yapı gibi maliyet yaratıcı alanlar yerine yüzme havuzu gibi gelir getirici ve kâr sağlayıcı alanlara yönelime iter.
Sharpley (1994)	Turistik hareketlilik, istihdam, artan ürün çeşitliliği, alt yapı düzenlemeleri gibi unsurlar gençleri bu destinasyonlara çeker ve yerel halkın yaşam kalitesini artırır.
Burns and Holden (1995)	En büyük sıkıntısı aşırı kalabalık olan turizm, sosyo- ekonomik olarak uçurumun ve bağımlılığın kaldırılmasını hedeflerken; söz sahipleri değişim yoluyla toplum baskısının üstesinden gelinmesini arzulamaktadır.

Kaynak: Brunt, P. ve Courtney, P. (1999). Host perceptions of sociocultural impacts. *Annals of Tourism Research*, 26 (3), 493-515.

Kültür ise hayatımızın her alanında, günlük rutinimizde olan bir değerdir. Bu nedenle turizm ile kültürün de bir arada olduğunu söylemek mümkündür. Richards (2001) bu birlikteliği iki grup halinde ele almıştır. Birincisi azalan mesafeler, bu sebeple ortaya

çıkan kültürel yakınlaşma, kültürel ayrılıkların kaybolması ve bozulmalar, kolay turizm kararları ve uygulama imkânları, artan ulaşım teknolojisi, alt ve üst kültürün sanatta ve yaşam biçiminde iç içe geçmesi, semboller ekonomisinin ortaya çıkmasıdır. İkinci ise, turist deneyimlerinde kültürün önemli bir konumda olmasıdır. Kültür turizmi vasıtasıyla gelişen turizm hizmet ve olanakları, daha fazla sembolle turiste hitap etme arzusunda. Ortaya çıkan ve ziyaretçilere sunulan bu sembollere, başka kültürel endüstrilerin de yer vermesi ve yararlanması mümkündür (Duran, 2011: 297). Turizmin başlıca kültürel etkileri araştırmacılarıyla birlikte Tablo 1.3.'te yer almaktadır:

Tablo 1.3. Turizm Başlıca Kültürel Etkileri

Araştırmacı	Konu/Etki
White (1974)	Otelde yapılan konaklamalar büyük bir sosyo-kültürel tehdittir
de Kadt (1979)	Sanatı, el işlerini ve yerel kültürü canlandırır
Collins (1978)	Ziyaretçiler davranışları geçici olarak değiştirebilir
Murphy (1985)	Tutum değişimleri kültürleşmenin bir göstergesidir
Cohen (1988)	Metalaştırmanın negatif etkileri kültürel etkilerde ortaya çıkar
Nunez (1989)	İki kültürün kültürleşme süreci birbirlerine göre yön alır
Browne (1993)	Turizm geleneksel kültürü tahrip eder.
Sharpley (1994)	Gerçek kültür zamanla turizmin ihtiyaçlarına uyum sağlar Kültürel çeşitlilik kültürel karşılaşmaların doğasına bağlıdır Anlam/güvenilirlik asla kaybolmaz
Burns and Holden (1995)	Kültür ticari bir kaynak olarak görülür

Kaynak: Brunt, P. ve Courtney, P. (1999). Host perceptions of sociocultural impacts. *Annals of Tourism Research*, 26 (3), 493-515.

Küreselleşen dünyada, kültürün turizm üzerindeki etkilerini kültür şoku, kültürel kirlenme, kültür yayılması, kültürel yozlaşma ve kültürel değişim olarak sıralanabilir (Ulama, t.y.: 21). Bu etkileri aşağıdaki gibi açıklamak mümkündür:

Kültür Şoku: Farklı bir toplumun kültürüyle buluşan her bireyde ortaya çıkabilecek olan bir durum olan kültür şoku, bireylerin etkileşime girdikleri yeni kültürü değerlendirmeleri sonucu ortaya çıkan ve kişilerde farklı tepkilere (depresyon, endişe, vb.) yol açabilen bir yapıya sahiptir (Yağcı vd., 2013: 343). Bununla birlikte turizmde kültür şoku yalnızca yerli halk ve turist karşılaşmasında değil, bir destinasyona giden turistlerin diğer turistlerin kültürüyle karşılaşmasından da doğabilir (Ay, 2014: 61).

Kültürel Kirlenme: Olalı (1990), turizmde kültürel kirlenmeyi ziyaretçinin giyim, kuşam, yemek biçimi, yaşam tarzı, diğerleri tarafından kişiye duyulan saygı, hareket ve davranışları gibi çeşitli alanlarda yerli halkın özenme, turiste benzeme ve onlar gibi davranış sergileme eğilimi olarak dile getirmektedir (aktaran Güzel, 2013: 787).

Kültür Yayılması: Her kültürün maddi ve manevi olarak kendine ait değerleri bulunmaktadır. Bu değerlerin hem alınıp hem verilmesi sürecine başka bir deyişle içten dışa, dıştan içe aktarımına kültür yayılması denmektedir. Bu etki bir üretim aracından, yemek çeşidine kadar geniş yelpazede gerçekleşebilmektedir (Sarı, 2017: 8). Kültür yayılması vasıtasıyla toplumlar yeni değerler ve yenilikler edinmektedir. Bu edinim gelişen teknoloji sayesinde daha da hızlanmış ve kolaylaşmıştır (Bahar, 2009: 61). Turizm sektörü de kültür yayılmasından çeşitli alanlarda etkilenmiş bir endüstri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kültür Yozlaşması: Toplumunu oluşturan her bir bireyin başka bir kültüre özenip yeni kültür öğesini kendine bir değer olarak edinmeden önce kendi kültürünü bilmelidir. Birey tarafından buna dikkat edilmeden sanat, müzik, dil, gelenek-görenek gibi alanlarda başka bir kültüre özenmek, başlı başına yanlış bir hareket olarak kültürel yozlaşmaya sebebiyet verecektir (Ulama, t.y.: 21). Başka bir kültürden benimsenen kültür öğeleri, destinasyona ait kültürün göz ardı edilmesine veya unutulmasına ortam yaratabilmektedir. Yerli halk-turist ilişkisinde çift taraflı olarak ortaya çıkabilecek olan kültür yozlaşması, turizm sektöründe de önüne geçilmesi gereken durumlardan biridir.

Kültürel Değişim: Kültürel değişim; zaman sürecine yayılarak icat- keşifler, yayılma-kültürel miras ve doğal çevrede yaşanan değişikliklerden doğan, sahip olunan kültürün farklılaşması ve doğal halinden uzaklaşmasıdır (Bahar, 2009: 61). “*Bir cemiyetin mevcut düzenini yani sosyal, maddi ve manevi medeniyetini bir tipten başka bir tipe dönüştüren bir süreçtir.*” şeklinde Malinowski (1961) tarafından açıklanan kültürel değişim (Yılmaz, 2017: 60), turizmde farklı kültürler arası sonsuz etkileşim olduğundan, normal bir toplumsal değişime oranla daha kısa sürede gerçekleşebilmektedir (Ulama, t.y.: 21).

Yıllardır turizm alanında süregelen araştırmalara bakıldığında, turizmin sosyo-kültürel etkileri aynı çerçevede toplandığı görülmektedir. Pizam ve Milman (1984) tarafından demografik, mesleki, kültürel normların dönüşümü, altyapı gibi tüketim kalıplarının değiştirilmesi ve çevre üzerindeki etkiler olarak farklı kategorilere ayrılan turizmin sosyo-kültürel etkileri ile; Pearce (1989) tarafından turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik nüfus yapısı, meslek yapısı ve türlerinin dönüşümü, değerlerin değişimi, geleneksel yaşam tarzı üzerindeki etkisi, tüketim kalıplarının değiştirilmesi ve turistlere sağlanan faydalar şeklindeki kategorilendirme arasında son derece yakınlık bulunmaktadır (Haralambopoulos ve Pizam, 1996: 504).

Sosyal ve kültürel açıdan 20. yüzyılın ikinci yarısında turizmin önemini arttırması literatürde iki yönden ele alınmaktadır. Bunlardan birincisi; Ross (1992), Lankford (1994), McCool ve Martin (1994) tarafından toplumca memnuniyetle değerlendirilecek olan gelir artışı, gelişen eğitim seviyesi, alt ve üst yapı olanaklarının iyileşmesi ve artan istihdam gibi unsurlar ve Ap ve Crompton (1993), Johnson, Snepenger ve Akis (1994) tarafından toplumca daha az memnuniyetle değerlendirilecek olan ailevi yapı değişimi, ekonomik eşitsizlik ve kültürel değerlerin turistlere göre değiştirilmesi şeklinde ifade edilmiştir. İkincisi ise, Crick (1989:310)'in "*Turizm, tüketicilerin ürünleri toplayarak seyahat ettikleri bir ihracat endüstrisi olarak benzersizdir*" yaklaşımıyla desteklenen; turizmin farklı toplumların sosyal ve kültürel değerlerini buluşturmasıdır (Brunt ve Courtney, 1999: 494-495).

Anlaşılabacağı üzere, turizmin sosyo-kültürel etkileri hem yerel halk hem de ziyaretçiler üzerinde ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak değişiklikler genellikle toplum yapısı, aile ilişkileri, geleneksel yaşam stilleri, seremoniler ve ahlaki değerler üzerinde kendini göstermektedir (Bogahawatte, t.y.: 3). Bu sosyo-kültürel etkilerden olumlu olanlar destinasyona değer katarken; olumsuz etkiler ise destinasyon ile ilgili kötü reklam, zamanla tercih edilmeme, ziyaretçilerin ön yargı ile destinasyona gelişi gibi problemlere yol açmaktadır. Bununla birlikte turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerin dahi destinasyondaki yerel halkın doğal yapısına dışardan bir etki olduğu unutulmamalı ve destinasyonda yaşayanlar tarafından gerek bireysel gerekse toplu olarak kontrol mekanizması oluşturulmalı ve buna dikkat edilmelidir. Yerel halka turistin ve turizmin değerinin aşılması, gerekiyorsa bu konuda eğitimler verilmesi, turistlere salt bir ekonomik kazanç kapısı olarak yaklaşılması, destinasyonun ziyaretçilere olumlu olarak tanıtılması bir gerekliliktir. Bununla birlikte destinasyonun adının duyurulmasında oynadıkları büyük rolün farkına varmaları için yerel halka gerekli bilgilendirmelerin yapılması vasıtasıyla oluşacak ortam; sosyal ve kültürel açıdan destinasyonda olumlu bir ortam yaratacak ve aynı zamanda doğru şekilde tanınmasına da zemin hazırlayacaktır.

1.1.2.3. Turizmin çevresel etkileri

Uydacı'nın (2011) canlılar, insan yapımı ürünler ve doğal oluşumların bir araya gelmesini ve bu birlikteliğin ilişkilerini barındıran sosyal ve fiziki değerlerin bütünleşik yapısı olarak ifade ettiği çevre; turizm içerisinde unsurları etkileyen ve aynı zamanda bunlardan etkilenen bir sistemdir (Yılmaz, 2017: 1).

Erdoğan (2003), yaptığı çalışmada 2. Dünya Savaşı'ndan sonra hızla gelişerek hemen hemen her ülke için birer gelir kaynağı olan turizmin, dünya ülkelerince gelir ve istihdam arttırıcı etkisiyle ele alınarak, canlandırıcı etkiler yaratmak için, uğruna büyük harcamaların yapıldığı bir sektör olduğunu belirtmektedir. Amerika ve Batı Avrupa'da 1980'li yıllardan başlayarak turizm endüstrisinin gelişmesi üzerinde etkisi olan turizmin arz ve talebini oluşturan yeni üretim ve tüketim anlayışının, bazı problemleri ortaya çıkararak süregelen düzenin ve ortamın bozulmasına sebep olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Çevresel bozulma, deformasyonlar ve düzensizliklerin etkisi küresel olarak hissedilebilecek seviyelere çıkarak, ortaya çıktığı destinasyonlarda turizm değerlerinin kaybolmasına sebebiyet vermektedir (Yıldız ve Kalağan, t.y.: 42).

Farrel ve McLellan (1987) turizm ve fiziksel çevreyi ekolojik olarak dayanıklı, ekonomik olarak uygun, sosyal açıdan makul, kültürel olarak uygun ve insani bir sürdürülebilir sistem olarak aynı payda altında birleşen, birbirine sıkıca bağlı olan yapılar olarak ifade etmektedir (Kuvan ve Akan, 2005: 691). Bu sıkı bağın önemi bireylerin çevreye verdikleri değer ölçüsünde pekişmektedir. Turistik bir destinasyona gelen ziyaretçiler sosyal statülerine ve eğitim durumlarına bakılmaksızın çevre duyarlılığına yönelik bilinçlendirmelere rağmen doğrudan veya dolaylı olarak çevreyi etkilemektedirler. Bu etkileme uzun vadede doğal dengeyi bozucu ve destinasyon turizmini kötü olarak etkileyici bir hal almaktadır.

Bir endüstri olarak turizm; gelişmekte olan ülkeler için gelir sağlayıcı ve yatırım çekmeyi kolaylaştırıcı bir araçtır. Bunun yanı sıra turizmin, bu ülkeler için çevre kirliliği yaratması başta gelen problemler arasında yer almaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde gelir sağlayıcı olan turizm ve ona ürün sunan sanayi sektörü aynı anda yürütülen faaliyetler olduğundan; sanayileşmenin olumsuz etkisi olan çevre kirliliği bu ülkelerin turizmden istedikleri kârı elde edememesine sebebiyet vermektedir (Yavuz ve Zığındere, 2000: 322). Bu nedenle turizm ve turizmin çevresel etkilerinin, karşılıklı olarak birbirini etkilediğini söylemek mümkün olmaktadır.

Dünyada ortaya çıkan çeşitli zararlı çevresel etkiler; zaman içinde tüm bölge ve endüstrileri etkileme gücüne sahiptir. Turizm endüstrisi çevrenin korunması, temiz ve sağlıklı bir ortama sahip olunması açısından bireyleri olumlu davranışlara yönlendirici bir etkiye sahiptir. Gün geçtikçe bireylerin çevre bilincinin artması ile kişilerin, temiz ve düzenli destinasyonları ziyaret etme arzusu artmaktadır ve bu durumun gelecek yıllarda

daha da yoğunlaşacağı öngörülmektedir (Goeldner ve Ritchie, 2009: 472). Çevrenin sahip olduğu korunmuşluk, ziyaretçilerin bir destinasyonu tercih ederken dikkat ettikleri hususların başında gelmektedir ve bu nedenle çevrenin doğru bir şekilde korunması bir gerekliliktir. Doğru bir çevre koruma planıyla yalnızca çevre korunmuş olmayacak, bununla birlikte turizm gelişimi de desteklenmiş olacaktır. Dolayısıyla, turizm ürününün kalitesinden söz edebilmek için önce yüksek kalitede doğal çevrenin varlığını sağlamak gerektiğini söylemek mümkündür (Raina, 2005: 147).

Kreag (2013) ve Issı (1989) turizmin çevresel olarak olumlu ve olumsuz ikiye ayrılabilir olan etkilerini aşağıdaki şekilde sıralamaktadır:

Turizmin Olumlu Çevresel Etkileri

- Etkin ve programlı çalışmalarla seçilen doğal çevre korunabilmektedir.
- Korunan doğal çevre sayesinde ilerleyen zamanlarda ortaya çıkabilecek olan ekolojik bozulmanın önüne geçilebilmektedir.
- Turistlerin bir destinasyonu ziyaret etme sebeplerinin başında gelen tarihi binaların, anıtların, değerleri de çevre içerisinde korunabilmektedirler.
- Görsel ve estetik açıdan destinasyonun görünüşünün gelişmesiyle hem ziyaretçilere hem de yerel halka destinasyonda güzel bir vitrin eşlik etmektedir.
- Diğer ticari endüstrilerle karşılaştırıldığında turizmin direkt olarak çevreyi etkileyen atıklar, gazlar gibi unsurları bulunmamaktadır.
- Tarihi, doğal ve kültürel yerlerin büyük bir kısmı kamulaştırılması sayesinde, bu alanların kontrol altına alınarak bozulmalarının engellenebilmektedir.

Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileri

- Kamping ve piknik alanlarında daha çok yerli ziyaretçilerin ateş kullanımındaki dikkatsizliği sebebiyle çıkan orman yangınları çevreyi olumsuz olarak etkilemektedir.
- Turizme yönelik yeni alanlar inşa etmek ve ulaşımı kolaylaştırmak için ağaçlar kesilmekte hem ormanlık alanlara, hem de çevrede dağınık olarak bulunan ağaç topluluklarına zarar verilmektedir.
- Çöpler için çöp kutularını kullanmayan bilinçsiz kişilerce çevre kirletilmektedir.
- Rekreatyonel ve turistik faaliyetler sonucunda toprak yapısı giderek sıkışmaktadır.

- Toprağın yapısında meydana gelen bu doğal olmayan gelişme erozyona sebep olmakta, hem bitki örtüsünü ve hem de bitki türlerini farklılaştırmaktadır.

- Atık sular ve katı atıklar denizi kirletmektedir.

- Turizm sezonunda bölgedeki yoğunlaşma sebebiyle su kaynaklarında yetersizlik ve azalma ortaya çıkmaktadır.

- Turistik destinasyona yönelik oluşan rağbet sonucu gerek kişisel varışlardaki şahsi otomobillerden, gerekse tur araçlarından çıkan gazlardan dolayı havanın kalitesi olumsuz yönde etkilenmektedir.

- Turizm amaçlı kıyı ve orman yapılaşmaları buralarda yaşayan hayvanların göç etmelerine veya nesillerinin sonunun gelmesine sebep olmaktadır.

- Gereğinden fazla ve plansız yapılaşma görüntü kirliliğine neden olurken araç, tesis ve bireylerin sayılarının fazlalığında da gürültü kirliliği ortaya çıkmaktadır.

Kalem (2001) yaptığı çalışmada turizmin; Avrupa Topluluğu V. Çevresel Eylem Planı'nda (1992-1997) öncelikli eylem konusu olarak değerlendirildiğini, 1992 Dünya Zirvesi'nde ülkelerin planlarına destek verilmesi kararı alındığını belirtmektedir. Ayrıca Pan-Avrupa Biyoloji ve Peyzaj Çeşitliliği Stratejisi'nin, Ekim 1995'te Avrupa Bakanlar Konferansı'nda kabul edilmesiyle turizmde çevreciliğin esas alındığını ifade etmektedir. Böylece çevrenin korunmasıyla turizmden yalnızca yerel değil uluslararası olarak kazanımı da hedefleyen hareketlenme; turizmde çevresel etkilerin önemini pekiştirmekte ve turizmin çevresel etkilerinin önemini yüzeysellikten çıkarmaktadır (Kiper, 2006: 1).

Bireyler ve destinasyonlar için büyük bir ekonomik ve sosyal kaynak olan turizm sektöründe, çevrenin önemi oldukça büyüktür. Gerek doğal çevrede gerekse yapay çevrede var olan değerler, ziyaretçilerin destinasyona çekilmesinde çok etkin bir rol oynamaktadır. Uzun dönemde ele alındığında, bu kaynakların önem verilerek korunması bir zorunluluktur. Kendi değerlerimize sahip çıkmak ve ziyaretçileri destinasyona çekmek amacıyla çevreye verilen değer aslında bireysel olarak önce kendimize değer verdiğimiz ve saygı duyduğumuzun bir göstergesidir.

Turizmin, içerisinde farklı hizmetleri ve sektörleri buluşturan bir çatı sektör olarak planlı ve programlı yürütülmesinin gerektiği yadsınamaz bir gerçektir. UNEP (2004) plansız ve kontrolsüz turizm gelişiminin, global olarak çevreye etkilerini şu şekilde sıralamaktadır (Yılmaz, 2007: 209):

Kaybolan biyolojik çeşitlilik: Başta turizm olmak üzere biyolojik çeşitliliğe ve doğal çekim unsurlarına bağlı olan turizm etkinliği; biyolojik çeşitliliği olumsuz olarak etkileme ve bundan gene olumsuz olarak etkilenme durumundadır. Mevcut turizm aktivitelerindeki ve ziyaretçi sayısındaki artış sebebiyle ortaya çıkan su kaynağı, bitki örtüsü, deniz, sahil gibi alanlardaki tahribatın zamanla daha da artarak biyolojik yapıyı ve çeşitliliği daha da bozduğunu söylemek mümkündür.

Zarar gören ozon tabakası: Gössling vd. (2002) yaptıkları çalışmada konaklama sektöründe, içinde etken madde bulduran buzdolabının, spreyin, klimanın yoğun şekilde kullanılmasının ve bununla birlikte turizmin dayanağı havayolu taşımacılığı esnasında ortaya çıkan gazların; ozon tabakasını tahrip ettiğini belirtmektedir. Ayrıca bu tesislerde turizm sezonu hazırlığında ve turizm sezonu süresince yapılan ilaçlamalar, gelen ziyaretçilerin destinasyonlardaki ulaşimleri sonucu ortaya çıkan gazlar ve kullandıkları deodorantlar; ozon tabakasına zarar veren diğer unsurlardandır.

Değişen iklim: İçinde hava, kara, deniz taşıtlarıyla ulusal ve uluslararası ulaşımı da barındıran turizm sektörü; başta uçak olmak üzere bu araçlarda kullanılan fosil yakıtlar sebebiyle ortaya çıkan sera gazı etkisiyle iklim değişikliğine sebep olmaktadır.

Çevrenin korunması ve çevreye değer verilmesi şüphesizdir ki gelecek nesillere bugünlerden bir hatıra bırakmak için başta gelen sorumluluklarımızdandır. Gerek kişisel gerekse toplumsal olarak yerine getirmemiz gereken bu sorumluluğa, salt günlük yaşamımız da değil aynı zamanda turizm gibi sosyal etkinliklerimizde de dikkat edilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte unutulmamalıdır ki; turizm sosyal bir faaliyet olarak az ya da fazla sayıda kişiyle gerçekleştirilen ve yalnızca ziyaretçiyi değil, ziyaret edilen destinasyonu ve oradaki yerel halkı da etkileyen bir yer değiştirme hareketidir. Bu yer değiştirmenin ekonomik, sosyo-kültürel etkileri dışında ortaya çıkan çevresel etkileri araştırılmış ve araştırılmaya devam etmektedir. Literatürde yer alan turizmin olumlu ve olumsuz olarak çevreye yarattığı etkiler Tablo 1.4.'te yer almaktadır.

Destinasyonlarda doğayla duygusal ve ruhsal ilişki kurma, rahatlama ihtiyacında olan ziyaretçileri çeken değerler bu destinasyonların doğal alanları, manzarası, eşsiz fauna ve florasıdır. Doğal alanları koruyan, değer veren ve ekolojik bozulmaya karşı olan bu ziyaretçiler; destinasyonlardaki bu alanlar korunup geliştirildikçe oraya gelecek ve o bölge için gelir sağlayıcı olacaktır. Sağlanan bu geliri; tarihi yapıların, anıtların korunması ve

restore edilmesi için bir fırsat olarak saymak mümkündür. Fabrikalar yerine otel, restoran, mağaza gibi alanlarla bir bütün olarak, genellikle “temiz” endüstri adıyla bilinen turizm; çeşme, park, sokak gibi destinasyondaki sanatsal değerlerin onarımına temel oluşturarak yalnız ziyaretçilere değil yerli nüfusa da yarar sağlamış olacaktır (Kreag, 2001: 7-8).

Tablo 1.4. Turizmin Literatürde Yer Alan Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkileri

Turizmin Olumlu Çevresel Etkileri	
Sethna ve Richmond (1978); Belisle ve Hoy (1980); Liu ve Var (1986); Liu, Sheldon ve Var (1987)	Doğal çevrenin korunması/ekolojik olarak tahribe sebep olmama
Sethna ve Richmond (1978); Sheldon ve Var (1984); Liu, Sheldon ve Var (1987)	Tarihi yapıların ve anıtların korunması
Perdue, Long ve Allen (1990); Bystrzanowski (1989)	Turizm bölgesinin görünümünde gelişme
Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileri	
Pizam (1978); Rothman (1978); Brougham ve Butler (1981); Tyrrell ve Spaulding (1984); Sheldon ve Var (1984); Var, Kendal ve Tarakçıoğlu (1985); Liu ve Var (1986); Liu, Sheldon ve Var (1987); Perdue, Long ve Allen (1990); Caneday ve Zeiger (1991)	Artan trafik karışıklığı
Pizam (1978); Rothman (1978); Thamason, Crompton ve Kamp (1979); Brougham ve Butler (1981); Var, Kendal ve Tarakçıoğlu (1985); Liu ve Var (1986)	Aşırı kalabalıklık
Pizam (1978); Rothman (1978); Caneday ve Zeiger (1991)	Artan çevre ve gürültü kirliliği

Kaynak: Ap, J. ve Crompton, J. L. (1998), Developing and testing a tourism impact scale, *Journal of Travel Research*, 37(2), 120-130.

Çevre bilincinin oluşmadığı destinasyonda, ziyaretçilerin çevre ile ilgili olumsuz yorumları zamanla turizmi baltalayacak ve turizmden ekonomik ve sosyal beklentiler tam olarak karşılanamayacaktır. Bugün elbette çevre bilinci hiç veya yeterince oluşmamış bakımsız destinasyonların da ziyaretçilerin odağında olduğunu söyleyebiliriz. Fakat bu destinasyonlarda çevre bilinci oluşması ve çevreye önem verilmesi durumunda, daha fazla ziyaretçinin odak noktası haline gelebileceği yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle turizmden tam fayda sağlamak için gerek bireysel gerekse yönetimsel anlamda çevre bilincinin varlığı bir ihtiyaçtır. Turizm destinasyonlarının varlığının devamı için gerekli olan yalnızca bir kere ziyaret edilmek değil, çevresiyle birlikte bir bütün olarak ziyaretçilerde devamlı tercih edilecek bir arzu unsuru haline gelmektir.

1.2. Yerel Halk Kavramı

Yerel halk kavramı, çeşitli bilim dallarında ele alınan ve günlük hayatımızda da sıkça karşılaştığımız bir kavramdır. İçerisinde bulundurduğu “yerel” likten dolayı bir aidiyeti de temsil eden bu kavram; her bir millet için ayrı ayrı, aynı şeyi ifade edecek niteliktedir.

Yerel ve halk kelimelerinin birleşiminden oluşan bu kavramı açıklamak için yerel ve halk kelimelerinin anlamlarına baktığımızda, konu ile ilgili olarak sırasıyla Türk Dil Kurumu’na göre “Yöresel” ve “Aynı ülkede yaşayan, aynı kültür özelliklerine sahip olan, aynı uyruktaki insan topluluğu, folk” tanımları karşımıza çıkmaktadır. “Yerel” kelimesi ise “lokal”, “mahalli”, “yöresel” gibi kelimelerle eş anlamlı olarak kullanılmakla birlikte, bir topluluğa aidiyeti, bağlı olmayı nitelemektedir.

Bir kavram olarak bütünleşik ve tanımı karmaşık olan yerel halk kavramına yönelik açıklama yapabilmek adına öncelikle “halk” teriminin anlamına bakıldığında; Alan Dundes’ in tanımı şu şekildedir (Ekici, 2000: 5):

“Halk terimi en az bir ortak faktörü paylaşan herhangi bir insan grubunu ifade eder. Bu grubu birbirine bağlayan faktörün -ortak meslek, dil veya din olabilir- ne olduğu önemli değildir. Bu faktörden daha önemli olan nokta ise, herhangi bir sebebe bağlı olarak oluşan grubun kendine ait kabul ettiği bazı geleneklere sahip olmasıdır.”

Yerel halk kavramını açıklama yapabilmek adına basite indirgediğimizde, küçükten büyüğe herhangi bir destinasyonda yaşayan, başta o destinasyonda yaşam sürdürmek olmak üzere çeşitli noktalarda ortak paydada buluşan, farklı bireylerden oluşan topluluk olarak ifade etmek mümkündür.

Turizm faaliyetlerinde yerel halk önemli bir konuma sahiptir. Yerli veya yabancı ziyaretçiler olan turistlerin varış noktaları olan destinasyonlarda yaşayan yerel halk, turizmde hizmet sunan, turistlerin varış yerlerine varmalarından itibaren çeşitli sosyal ilişkiler ve iletişimlerde buldukları bireylerin oluşturdukları bir topluluktur.

1.2.1. Yerel Halkın Tanımı

Çağımızın her gün daha da globalleşen dünyasında dil, din, kültür gibi çeşitli değerlere sahip olan farklı toplumlar yer almaktadır. Bu farklı toplumlar her ne kadar kendi

arasında gruplaşmaya müsait olsalar dahi, yaşadıkları destinasyonun yerel halkını oluşturmaktadırlar.

Bir topluluk olarak yerel halk, kendisini oluşturan bireylerle ortak değer yargısı, algı, davranış biçimi oluşturabilen bir yapıya sahiptir. Yerel halkları oluşturan her bir bireyin düşüncesi, inancı, olaylara bakış açısı ve değer yargısı sayesinde yerel halkın çeşitli noktalarda ortak değerleri ortaya çıkmaktadır.

Herhangi bir destinasyonda yaşayan insanların oluşturduğu sosyal bir yapı olarak yerel halk; o destinasyonda doğrudan veya dolaylı olarak etkileşimde bulunduğu sektörlerden ayrı olarak düşünülemez bir yapıdadır. Örneğin; gelirini ağırlıklı olarak tarım, turizm, vb., endüstrilerinden sağlayan bir destinasyonda yaşayan yerel halkın kimi üyeleri kendi gelirlerini bu alanlardan sağlamasalar dahi bu endüstrilerin sağladığı çeşitli alanlardaki hareketlilikten etkileneceklerdir. Turizm endüstrisi de, ortaya çıktığı destinasyondaki yerel halkı çeşitli şekillerde etkileyecek olan endüstrilerden biridir.

Turizm her yerleşim yerinde ortaya çıkabilecek, orada yaşayan yerel halkı etkileyebilecek nitelikte bir sosyal olaydır. Modern turizm anlayışı vasıtasıyla yaşanan bu etkileşim Godfrey ve Clarke (2000) tarafından şu şekilde dile getirilmektedir (Muganda vd., 2013: 53):

“... konaklama, ikram, bilgi, ulaşım imkânları ve hizmetleri için odak noktası. Yerel doğal çevreleri, binaları ve kurumları, halkı, kültürü ve tarihi, turistlerin gördükleri şeylerin temel unsurlarını oluşturmaktadır; kasaba, köy veya şehir olarak her toplumun bir dereceye kadar turizmi vardır ve endüstrinin büyüme ve gelişmesinden etkilenir.”

Karmaşık bir yapıya sahip olan turizm, gerekli planlama, yatırım ve düzenlemelerle kendisinden yüksek oranda gelir elde etmenin amaçlandığı bir sektördür. Bu sektörün kilit taşlarından biri turizm sektöründe çeşitli şekillerde yer alan yerel halktır. Yıllardır yerel halk bu karmaşık yapıya sahip sektörde, konuksever atmosferin sağlanmasında baş etmen olduğundan dolayı planlanmanın bir parçası olarak yer almakta ve düzenlemelere dahil edilmektedir (Simmons, 1994: 98).

1.2.2. Yerel Halk ve Turist Arasındaki İlişki

Yerli halk ve turistler arasında ortaya çıkan ilişki yapısı yıllardır çeşitli araştırmacıların (Ambrož, 2002; Ambrož, 2005; Ambrož and Mavrič, 2005; Andriotis,

2002; Cohen, 2001; Gallarza vd., 2002; Gosar, 1994; Gosar, 1999; Gursoy vd., 2002; Hall vd., 2003; Mason, 2003; Ovsenik ve Jerman, 2004; Page 2003; Pearce vd., 1996; Pearce ve Butler, 2002) çalışmalarında yer almış ve incelenmiştir. Yerel halk ve turist arasındaki ilişkinin, turizm ve turiste yönelik tutumun şekillenmesi ve gelişmesi için bir kilit taşı olarak ele alınması ise az sayıda araştırmada yer almıştır (Ambrož, 2008: 66).

Yerel halk ve turist arasındaki ilişki; ziyaretçiler kendi yaşam alanlarına dönene kadar mecburi olarak devam etmektedir. Bu ilişkiden doğan temel sosyal etkiler; araştırmalarda baskın çıkan yönleriyle Tablo 1.5.'de yer almaktadır.

Tablo 1.5. Turist-Yerli Etkileşiminin Temel Etkileri

Araştırmacı	Konu/Etki
Doxey (1975)	Irridex modeli: ev sahibi tutumlarının turistlere kümülatif etkisini kötüleştiriyor
de Kadt (1979)	Turistlerle olan temas, turizme yönelik tutum ve davranışları/değerleri olumsuz yönde etkilemektedir
Mathieson and Wall (1982)	Turizm kilise için bir gelir kaynağıdır/Algılanan emniyet ve güvenlik etkilenebilir
Pizam et al (1982)	Turizm suçun potansiyel bir belirleyicisidir
Murphy (1985)	Genç yerli halk, turizmin neden olduğu gösteri etkisine en çok duyarlıdır Gösterim efekti yoluyla diller öğrenilir
Krippendorf (1987)	Gerçek anlamada/iletişim, nadiren turist-ev sahibi etkileşimi yoluyla üretilir
Ryan (1991)	Yerel dilin/lehçenin erozyonu
Sharpley (1994)	Turizm, ev sahibi topluluğunda sosyal etkileşimi teşvik eder Turizm, dini ve tarihi binaların korunmasına katkıda bulunur Ev sahibi, zorunlulukla yabancı dilleri benimser Ev sahibi turistlere yönelik basmakalıp tutum geliştirir Dinin metodlaştırılması ve sonuçta ortaya çıkan çatışmalar
Burns and Holden (1995)	Ev sahipleri başa çıkma davranışları geliştirir ve mümkün olduğunca turistlerle temastan kaçınırlar.
McIntosh et al (1995)	Sosyal olarak karıştırmak en uygun durumdur Kızgınlık, ev sahibi ve turist arasındaki ekonomik boşluklardan kaynaklanır Yerel kızgınlıklar şişirilmiş fiyatlar tarafından üretilir

Kaynak: Brunt, P. ve Courtney, P. (1999). Host perceptions of sociocultural impacts. *Annals of Tourism Research*, 26 (3), 493-515.

Ekonomik birliktelik turist ve yerli halk arasında ortaya çıkan ilişkinin ilk ayağını oluşturmaktadır. Daha sonra karşılıklı olarak birbirlerinin yaşam tarzları hakkında bilgi sahibi olan yerli halk ve turistler birbirleriyle zorunlu olarak sosyal ilişkiler kurmaktadır. Özellikle yerli halkın dar görüşlü yapısından sıyrılmasında öncü olan bu sosyal ilişkiler, yerel halkın alışlagelmiş fikir ve düşüncelerinden kurtulmasına da ortam hazırlamıştır (Berber, 2003: 212).

Reisenger (1994) çalışmasında, turist ve yerli halk arasındaki ilişkinin konaklama esnasında, restoranda, ziyaret edilen yerlerde ve destinasyonda geçirilen tüm süre zarfında,

herhangi bir ihtiyacı giderirken kurulmasının muhtemel olduğunu belirtmiştir. Bu ilişkiler kurulurken karşılıklı olarak iki tarafın da birbirinden etkileneceği bir gerçektir. Ayrıca destinasyonu ziyaret eden turist sayısının azlığı ziyaretçi hal ve tavırlarının, düşüncelerinin, duygularının yerli halkın yapısından etkilenmesine ortam hazırlarken; ziyaretçi sayısının fazlalığında yerli halkın ziyaretçilerden etkilenmesi, yerli halkın kendi yapısına, değerlerine, inançlarına bağlılığıyla ters orantılı olarak gerçekleşecektir (Tayfun, 2002: 2). Bu etkileşimler her koşulda az da olsa ortaya çıkacak ve ziyaretçiler ve yerli halk birbirinden farklı şekillerde etkileneceklerdir.

1.2.2.1. Yerel halk ve turist arasındaki ilişki türleri

Turizm, yapısında bulundurduğu farklı sektörlerle birlikte bir bütün olan ve karmaşık yapıya sahip bir faaliyetler zinciridir. Turizm içerisindeki bu faaliyetleri sunan hem de bundan faydalanan iki ayrı taraf bu sektörün dinamiklerini oluşturmaktadır. Bu iki ayrı taraf yerel halk ve turist olarak turizmden doğrudan ve dolaylı olarak etkilenmekte hem de turizmi etkilemektedir.

Karşılıklı olarak tarafların birbirlerinden rahatsızlıklarından kaynaklanan engelleyici ilişkileri şu şekilde açıklayabiliriz (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014: 52):

İlgisizlik: Konuşulan dillerin ve kültürlerin farklı olması, turistlerin tatile çıkma amaçlarının dinlenmeye ve eğlenmeye dayalı olması, gidilen destinasyondaki yerel halka karşı önyargı, güvensizlik ve kuşku, yerli halkın turistlere karşı umursamaz ve rahatsızlık bildiren tavırları gibi durumları içine alan en masum engelleyici ilişki olarak ele alınabilecek olan ilgisizlik; aşırılığın destinasyon reklamının olumsuz şekilde yapılmasına kadar varan kötü durumlara sebebiyet verebilmektedir.

Ticari sömürü: Yabancı bir destinasyona giden turistlerin yerli halkla karşı karşıya gelmekten çekindikleri ortamların başında ticaret gelmektedir. Kandırılma ve ticari yönden sömürülme korkusu içinde yerli halkla alışverişe giren turistler; önceden sahip oldukları duygularının getirisi olan önyargılarının da etkisiyle hizmet ve mal satıcılarına güven duymamaktadırlar. Dünya üzerinde hemen hemen her yerde turiste ederinden fazla fiyatta mal ve hizmet satılan ortamların olduğu bir gerçektir. Bu gerçeğin yarattığı korku, ziyaretçilerle yerli halk arasında güvenilir alışveriş yapılmasına engel olan bir faktör olarak varlığını belli etmektedir.

Suç işleme ve saldırı: Çoğunlukla turistik bir ortamdaki ilişkilerin doğasında olan geçicilik ve takipsizlik faktörlerinden doğan suç işleme ve saldırı engelleyici ilişkilerin en ağırlı olarak görülmekle birlikte bu olumsuz davranışa itici olan güç, hem yerel halktan hem de turistlerden doğabilmektedir. Turistlere karşı fiziksel ve duygusal taciz, dolandırıcılık, hırsızlık gibi durumların yanında turistlerin yerel halkın değerlerine uyumsuzluk ve saygısızlık göstermelerinden dolayı turistlere yapılan baskı, uygulanan şiddet ve saldırılar bunlara örnek olarak gösterilmektedir.

Yerel halkın ve turistlerin karşılaştıkları ortamlarda karşılıklı tatminlerinden ve memnuniyetlerinden doğan destekleyici ilişkiler ise genel olarak şu şekilde açıklanabilir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014: 53-54):

İlgilenme: Hem yerel halkın turistlerle, hem de turistlerin yerel halkla karşılıklı, olumlu olarak etkileşimleri ve birbirleriyle ilgilenmeleri için gerekli olan şartlar şu şekilde sıralanabilir:

Turizm faaliyetleri dışında da yerel halkın ve turistlerin öncelikle birer birey olarak birbirlerine hoşgörü çerçevesinde, nezaketle yaklaşmaları ve davranmaları,

Turistleri destinasyona gelen bir misafir olarak görerek yerli halkı tıpkı eve gelen bir konukmuşçasına değerlendirmeleri,

Yerli halkın ve turistlerin aralarında ortaya çıkan ilişkiyi karşılıklı olarak keyiflendirici ve öğretici bir olay olarak algılamaları,

Yerli halkın ve turistlerin karşılıklı olarak birbirlerinin değerlerine saygı göstererek, uygun davranışlar sergilemeleri,

Turistlerin bir yabancı olarak gittikleri destinasyondaki yerel halkın gelenek, görenek, davranış, inanç ve tutumlarına uyum göstermeleri, saygı duymaları, önemsemeleri ve bunlardan kaynaklı olarak yerli halka küçümser bakmamaları,

Yerli halkın ve turistlerin aralarındaki ilişki ortaya çıkmadan önce karşılıklı olarak birbirlerinin toplumsal yapı ve değerlerini olabildiğince tanıyıp anlamaları ve davranışlarını buna göre şekillendirmeleri,

Turistlerin yerel halk tarafından, yerel halkında turistler tarafından rahatsız edici davranış ve hareketlere maruz bırakılmamasıdır.

Yardım etme: Birer ziyaretçi olarak gittikleri yerlere, orada yaşayan yerel halka ve yerel halkın değerlerine yabancı olan turistler; farklı farklı durumlarda yardıma ihtiyaç duyabilirler. Ziyarete buldukları destinasyonun diline dahi yabancı olan bu ziyaretçiler adres bulmadan, toplu taşıma, ziyaret yeri ve alışveriş ile ilgili bilgiye; bürokratik işlem ve kurallardan, bir hastalık durumunda hastane ile ilgili bilgiye yardım eden yerel halk sayesinde kolayca ulaşabilir. Yerel halkın bu yardımseverliği gerek sonsuz bir minnet neticesinde yıllarca sürebilecek bir dostluğun ilk adımını oluşturmasını sağlayabilir gerekse destinasyonun olumlu olarak reklamının yapılmasıyla daha fazla ziyaretçinin burayı tercih etmesine imkân tanıyabilir.

Arkadaşlık: Günlük hayatta, çevredeki bireylerle de olduğu gibi yerli halk ile turistler arasında da ortaya çıkan arkadaşlık bağı en tatmin edici duygulardan biridir. Eğlenme ve dinlenme amaçlı bir turizm faaliyetini arkadaşlıkla taçlandıran ziyaretçi hem bu güvenle tatilini gerçekleştirecek hem de ülkesine güzel anılarla dönecektir. Ziyaretçinin ülkesine bu duyguyla dönmesi ilerdeki zamanlarda aynı destinasyonu ziyaret etmesini teşvik eden bir durum olmakla beraber, arkadaşlık bağı kurduğu yerli halka mensup bireyi de kendi ülkesine davet edebilir. Her iki taraf için de uyumun, hoşgörünün ifadesi olan arkadaşlık keyif verici bir unsur, turizm faaliyetinin kazandığı yıllar sürmesi beklenen bir bağ olarak değer bulacaktır.

Bu engelleyici ve destekleyici ilişkiler her turizm faaliyetince ortaya çıkabilecek ilişki türleridir. Önemli olan yerli halk ve turistlerin karşılıklı olarak destekleyici ilişkileri güçlendirici, engelleyici ilişkileri ise olabildiğince azaltıcı şekilde tavır ve davranışlar sergilemenin gerekliliğinin bilincinde olmalarıdır. Destekleyici ilişkiler arttıkça hem bireysel olarak yerel halk ve turistler daha fazla tatmin sağlayacak hem de turizm faaliyetinin gerçekleştirildiği destinasyonun olumlu olarak tanıtılmasını sağlayacak olan bir araç kendiliğinden doğmuş olacaktır.

1.2.2.2. Yerel halk ve turist arasındaki ilişkiyi etkileyen faktörler

Turizm, insani ilişkiye dayalı yapısı gereğiyle yerel halk ve turistlerin herhangi bir ortamda karşılaşmasının en olağan ve kaçınılmaz olduğu bir sektör ve sosyal bir faaliyettir.

Gerek hizmet veren gerekse hizmeti satın alan olan taraflar olarak turizmde bir araya gelen bireyler çeşitli şekillerde karşı karşıya gelmekte ve etkileşime girmektedirler.

Yerel halk ve turist arasındaki ilişkiyi etkileyen faktörleri genel olarak aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

Yerel halkın gözüyle turist ve turizm: Bir destinasyonda yaşayan yerel halkın turiste ve turizme yönelik düşünceleri birbirine göre farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılıkta yerel halkın turizmin ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel etkileri gibi çeşitli etkileri ve turistlerin destinasyona kattıkları hakkında değerlendirmelerinin etkisi bulunmaktadır. Turistlerin destinasyonu ziyaretleriyle destinasyonda ekonomi, kültür gibi alanlarda çeşitlenmenin, değer artışının olması ve yerel halkın bu turist hareketlerini destinasyonda turizmin varlığı için bir imkan sayması; yerel halk ve turist arasındaki ilişkiyi etkileyen; yerel halkın turisti destinasyon için çeşitli fırsatlar kapısı olan turizme yönelik aracı olarak görmesini sağlayan bir durumdur. Yerel halkın turiste veya destinasyondaki turizme yönelik olumsuz değerlendirmesi olduğu takdirde; bu olumlu olan düşünceleri de etkileyebilecek güçtedir. Çünkü turistin turizmden; turizmin de turistten ayrı olarak düşünülmesi mümkün değildir Avcıkurt (2003), yerel halkın yapısının yerel halk turist ilişkisinin gidişatını etkileyecek olan bir faktör olarak görmektedir. Yerel halkın sahip olduğu yaş, cinsiyet, gelir durumu, eğitim, medeni hal gibi demografik özellikler ve sahip olunan gelenek, görenek, giyim şekli, mutfak gibi sosyal ve kültürel değerler yerel halkın kendine özgü yapısını oluşturan ve düşüncelerinin, turistler dışında farklı kişilere karşı da şekillenmesinin temelini oluşturan değerlerdir. Destinasyonda yaşayan yöre halkına göre farklılık gösterecek olan bu durum yerel halkın turiste ve turizme yönelik düşünceleriyle şekillenmektedir. Bu oluşumlar ve değerler aynı zamanda turizmin gelişmesinde ve turizmin etkilerinin biçimlenmesinde de var olan önemli faktörlerdendir (Çelikkanat, 2015: 35).

Turistlerin gözüyle yerel halk ve turizm: Turizm sektöründe tüketici olarak yer alan turistlerin yerel halka ve turizme yönelik yaklaşımları destinasyon için büyük önem taşımaktadır. Ondimu (2002), çalışmasında gezme, eğlenme, dinleme, sağlık gibi farklı amaçlarla seyahate çıkan turistlerin çevreyle iletişim düzeylerinin farklı farklı olabileceğini belirtmiştir. Örneğin; seyahate yeni yerler görme ve yeni kültürler tanıma arzusuyla çıkan içinde bir merak ve keşfetme isteği olan ziyaretçi; doğal olarak yerel halkla iletişim kuracak, onları gözlemleyecek belki de yakın dostluklar kuracaktır. Fakat sağlık sorunu olan ve bunun tedavisi için turizm faaliyetine katılan bir başka ziyaretçi; belki de gittiği bu

destinasyonun kültürü ve yerel halkıyla hiç ilgilenmeyecektir. Ayrıca turizm faaliyetine katılan turistlerin sahip olduğu yaş, eğitim durumu, gelir seviyesi gibi demografik özellikler gittikleri destinasyondaki yerel halkla ilişkilerini ve turizm etkinliklerinden keyif alma durumlarını etkileyebilmektedir (Baykan, 2007: 96-98). Yerel halk ve turizm turist tarafından olumlu olarak değerlendirildiğinde, bu destinasyona artı bir değer olarak dönecektir. Bu sebeple turist memnuniyetinin sağlanması turizmde bir gerekliliktir. Corte vd. (2015) yaptıkları çalışmada turizm sektörünün müşterisi olan turistlerin memnuniyetinin, hizmet sektörünü oluşturan unsurların kişiye özel olarak sunulması ve doğru şekilde değerlendirilmesiyle sağlanabileceğini belirtmektedir.

İletişim: Yerli halk ve turistler arasındaki iletişim yerel halk ve turist arasındaki ilişkiyi etkileyebilecek olan önemli faktörlerdendir. Günlü (2001) yaptığı çalışmada, tek yönlü olmayan bir eylem olarak iletişimin; çeşitli amaçlar için farklı ve çeşitli araçlar kullanarak bilgi aktarma, bilgi sağlama, ikna etme yollarının bireysel veya toplu şekilde kullanılmasına dayanan yöntemler olduğunu ifade etmiştir (Ceylan, 2014: 4). Turistin yerel halkın kullandığı dili anlamaması iletişim sorununu ortaya çıkararak, aralarındaki etkileşimin tam olarak sağlanamamasına sebep olabilmektedir. Böyle bir durum eğer turist başka bir ülkeye ait dili kullanıyorsa daha da baskın olarak kendini gösterebilir. Turizmin aktivitesinin başından sonuna; alışveriş, konaklama, hizmet sağlama, ulaşım gibi alanlarda yer alan yerel halkın özellikle yabancı ziyaretçilerle iletişim problemleri yaşaması sorunlar doğurarak çift taraflı olarak bir memnuniyetsizlik ortamı yaratabilmektedir. Turistlerle iletişim kurmada yerel halk için yaş, eğitim düzeyi, dil bilgisi, turizm sektöründe çalışıp çalışmama gibi etmenler önemli olabileceği gibi; turistler içinde yaş, daha önceden turizm aktivitesine katılıp katılmama, dil bilgisi gibi etmenler önemli birer belirleyicidir. İletişimin bir beceri türü olduğunu düşünecek olursak; destinasyona gelen ziyaretçiler yabancı olsun olmasın; yerli halk turist iletişimi temelinde bireyselliği barındıran, insancılığı ve sosyalliği gerektiren bir faktördür. Zaman zaman yerli halk ve turist tarafından ortak diller konuşulsa dahi anlaşma ve iletişim sorunları ortaya çıkabilmektedir. Günlü (2001), bir insan davranışı olan turizmde; bu gibi sorunları ortadan kaldırmak için etkili iletişim yollarının kullanılması, tarafların birbirini dinlemesi, iletişime engel teşkil eden durumların en aza indirgenmesi, ortaya çıkan sorunlarda geri bildirimlerin sağlanması, karşı tarafa sırf insan olduğu için değer verilmesi yoluyla etkin, verimli ve doğru hizmet sağlanmasının bir gereklilik olduğunu belirtmiştir (Ceylan, 2014: 57).

Yaşam biçimindeki ve kültürlerdeki farklılıklar: Dünya üzerinde yaşayan her bir bireyin kendine özgü bir yaşam biçimi ve kültürünün olması doğal bir durumdur. Aile üyeleri arasında bile ortaya çıkabilecek bu farklılıkların; çok farklı destinasyonlardan gelen bireylerde görülmesi olasıdır. Temel değer ve mantık sistemi, dini inançlar, gelenekler ve görenekler, yaşam tarzı, davranış kalıpları, giyim şekli, zaman gibi çeşitli konulara karşı hassasiyet, yabancılarla ilgili tutumlar karşılıklı olarak yerli halk ve turist ilişkisini etkileyecek, bu yaşam biçimi ve kültür farklılıkları ne kadar fazlaysa karşılıklı etkileşim o kadar zorlu olacaktır (Anstrand, 2006: 18). Yerel halk ve turistlerin karşılaşmasında ortaya çıkan kültür karmaşası, turizmde ilgili merciler tarafından kontrol edilmeye çalışılan en eski çatışma türlerinden biridir. Turizm aktivitesi sayesinde ortaya çıkan bu farklılıklar mevcut kültürel mekanları korumak, yerli halk ve ziyaretçi arasındaki ilişkiyi kurmak ve güçlendirmek için bir fırsat niteliğindedir (Keller, t.y. 3). Smith (1977), turizmin farklı alt yapıları ve yaşam tarzları olan insanları bir araya getirici etkisi olduğunu belirtmiştir (Huang ve Steward, 1996: 27).

Yerel halk ve turistlerin birbirleri ilgili fikir ve değerlerinin oluşmasında ve şekillenmesinde kalıp yargıların da yeri bulunmaktadır. Amaç ve beklentileri farklı olarak seyahate çıkan ziyaretçilerin istekleri ne derece karşılanırsa ve tatmin düzeyleri ne kadar yüksek olursa; o kadar yerel halkla etkileşim kurmaya istekli ve ilgili olacaklardır. Beklentilerinin karşılanmasıyla, katıldıkları turizm etkinliği ve destinasyon ortamından keyif alan ziyaretçiler; zevkle yerel halkla iletişim kurma yoluna gideceklerdir. Bu şekilde olumlu bir yaklaşımla karşılaşan yerel halk da; turistlerle iletişim kurmaktan kaçınmayacaktır.

Aslan (2006) tarafından “*Kalıp yargı, insanların kategorize etme eğilimlerinin neden olduğu bir algılama ve davranış biçimi. Özellikle insanın bilişsel (algılayabilme özelliği) ve zihninin yapısı kalıp yargısının etki derecesini göstermekte. Asıl tehlike kalıp yargıların önyargıya dönüşmesidir. Çünkü bunun sonu ayrımcılıktır.*” şeklinde yapılan açıklama, aslında kalıp yargıların ön yargıya dönüştüğünde sonunun genelleme yoluyla olumsuz olduğunu göstermektedir. Göregenli (t.y.) ise “*Kalıp yargılar, belirli bir objeye ya da gruba ilişkin bilgi boşluklarını dolduran, böylece onlar hakkında karar vermeyi kolaylaştıran, önceden oluşturulmuş birtakım izlenimler, atıflar bütünü olarak zihnimize oluşturduğumuz imgelerdir.*” şeklinde tanım yapmıştır. Bireylerin günlük rutin ilişkilerinde olduğu gibi turizm konusunda da sahip olduğu kalıp yargılar olumlu veya olumsuz itici yönde

olmaktadır. Yerel halkın turistlere karşı kalıp yargıları onlarla turizm faaliyeti süresince kurulan ilişkileri baltalayacak veya güçlendirecektir. Bu yargılar olumsuz olduğu takdirde turistler hem tatillerinden, ziyaretlerinden zevk almayacak hem de yerel halkla karşı hep bir tedirginlikle yaklaşacaktır. Farklı demografik yapılara ve farklı beklentilere sahip olarak destinasyonları ziyaret eden turistlerin farklı ihtiyaçlarını karşılamak; yerel halkın zorlanabileceği bir noktadır ve gene bu turistlerin demografik ve diğer özelliklerinin şekillendirdiği ruh hali sosyal ortam neticesinde ortaya çıkan davranışlarına yerel halkın karşılığı farklı farklı olacaktır.

1.2.2.3. Yerel halkın turizme ve turizm gelişimine bakış açısı

Turizm içerisinde çeşitli faaliyetler, hizmetler ve ürünler barındıran bir sektör olarak varlığını yıllardır devam ettirmektedir. Yerel halk çok yönlü, karmaşık bir yapıya sahip olan bu sektörün kendisinden ayrılamayacak olan bir parçasıdır. Yerel halk gerek turizm arzını karşılayan, gerekse gidilen destinasyonda yalnızca turistle karşılaşan taraf olarak bu sosyal olayda benliğini gönüllü veya gönülsüz olarak sürdürmektedir.

Yapılan birçok araştırmaya konu olan yerel halk ve turizm ilişkisi ele alınmış ve konuyla ilgili olarak çeşitli bilgiler edinilmiştir. Alaeddinoğlu (2007) yaptığı çalışmada yerel halkın turizmi başta turizmin olumlu ekonomik etkileriyle bağdaştırarak istihdam artışına, ekonomik gelişmeye zemin hazırlayan; sosyal yaşamda kazanımlar sağlayan ve destinasyonun gelişerek daha fazla tanınmasına olanak yaratan bir alan olarak gördüklerini kaydetmiştir. Lankford (1994), McCool ve Martin'e göre (1994); destinasyonda ikamet eden yerel halkın ikamet süreleri tutumlarını etkilemektedir ve buna göre ikamet süresi ne kadar uzun ise turizme yönelik tutumları ikamet süresiyle doğru orantılı olarak o derecede negatiftir (Akova, 2006: 5). Şanlıoğlu ve Erdem (2017)'in Kayseri'de yaşayanları hedef alan araştırmalarının sonucuna göre; yerel halk turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerini olumlu olarak algılamakta ve bununla birlikte turizm gelişimini desteklemektedirler. Skidmore'a göre (1975); turizmi değerli, destinasyon için kendisinden fayda sağlanabilecek bir endüstri olarak gören ve turizm nedeniyle ortaya çıkacak olan zararların faydalarından fazla olmayacağına inanan yerel halk; değişimi ve buna bağlı olarak turizm gelişim çabalarını destekler durumda olacaktır (Jurowski vd., 1997: 297). Davis vd.'ne göre (1988); destinasyona sonradan gelip yerleşenlerin turizmi algılayışı, destinasyonun yerlisi olan kesime göre olumsuzdur (Akova, 2006: 5). Hasankeyf'te Dilek vd. (2017) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre destinasyon yerel halkı turizmin sosyo-kültürel

ve ekonomik olumlu etkilerinin olduğunu düşünmektedirler ve bu bağlamda Hasankeyf'te turizmin gelişimini desteklemektedirler. Sandal ve Karademir'in (2016) Kahramanmaraş'ta gerçekleştirdiği çalışmanın sonucun göre; Kahramanmaraş'ta turizmin toplumun ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlayacağı, yeni iş olanakları doğuracağı görüşü baskın olmasına karşın, turizmin sosyal ve ekonomik çöküntü yaşatacağı düşüncesinde olan bir kesim de bulunmaktadır. Lankford ve Howard (1994) ve Gürsoy vd. (2002) ise; destinasyonda yaşam süresi ve turizm etkisinin algılanması arasında açık bir bağlantı saptayamamışlardır (2006: 5).

Akış (1996) çalışmasında, Butler'ın turizmin yerel halk ve çevresel değerler arasındaki ilişkisini konu alan makalesinin, bu ikili ilişkiyi sistematik olarak odağına alan ilk makale çalışmalarından olduğunu ifade etmektedir. Butler'ın çalışması için ele alarak desteklemeye çalıştığı görüşe göre, başlangıçta yerel halk turizme ve turiste destekleyici şekilde hoşgörü ile yaklaşmaktadır, fakat zaman içerisinde ortaya çıkan turizmin ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlar üzerindeki etkileri, hoşgörü algısının turizm ve turistlere yönelik olarak yerini "acaba" ya bırakmaktadır. Bunun sebebi ise turizm ve turist harcamalarından sağlanmak istenen ekonomik yarar sağlansa dahi bu ekonomik yararın sosyal ve çevresel giderlerin ortaya çıkması nedeniyle destinasyonda çıkabilecek olan çevresel ve sosyal etkilerle aynı paydada buluşmamasıdır. Ayrıca sonradan ortaya çıkan bu giderler neticesinde ilk başta destinasyona yarar sağlama aracı olarak görülen turistleri bir değer olarak algılama durumu negatif olarak etkilenecek, bu negatif etki turizme bakış açısında da olumsuzlukların ortaya çıkmasına sebep olacak ve turizm destinasyonu da olumsuz olarak etkilenecektir (Çalışkan ve Tütüncü, 2008: 128).

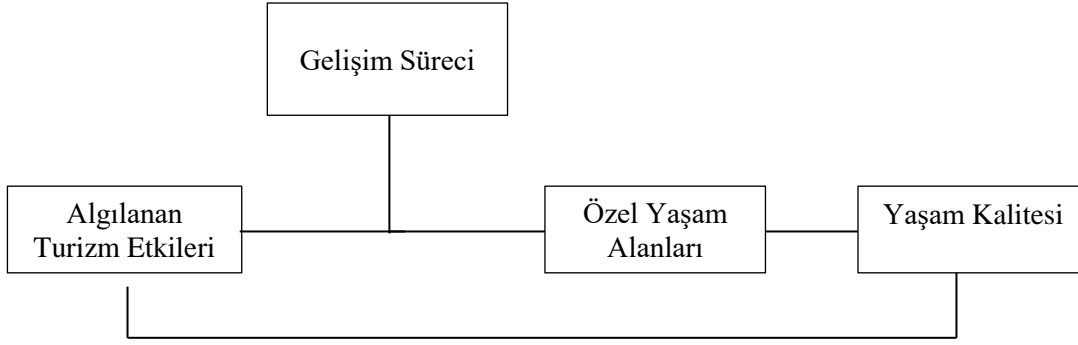
Turizm gelişim seviyesi ülke içinde dahi destinasyondan destinasyona farklılık göstermektedir. Destinasyondaki ilgili mercilerin turizm ve turizm etkinliklerine gösterdiği önem, yerel halkın turizm bilinci, çevre bilinci gibi unsurlar bir destinasyondaki turizm faaliyetlerinin varlığını ve gelişimini etkileyen faktörlerdir.

Yerel halk turizm faaliyetlerinden koparılamaz şekilde bu sektör ile bütünleşmiş bir durumdadır. Yerli veya yabancı ziyaretçiler olmadan gerçekleşmeyecek olan turizm hareketlerinde yerel halkla ilişki, ziyaretçinin destinasyona ayak basmasından itibaren hatta belki de seyahatin planlanma aşamasında başlamaktadır. Turistlerin toplam tatil deneyimlerinin sonucu oluşan duygu ve düşüncelerinde, destinasyonda yaşayan yerel halkın büyük önemi bulunmaktadır. Buradan yola çıkarak destinasyondaki turizm planlaması ve

programlamasındaki yetkili kişi ve merciler; yerel halkın bu önemli konumunu, hem yerel halkın kendisinin anlayıp, benimsemesini sağlamalı hem de onları ziyaretçilere karşı uyumlu ve beklenen düzeyde olumlu davranışlar göstermelerine teşvik etmelidirler (Sönmez, 2014: 92). Bununla birlikte, turizm destinasyonunda turistle çeşitli ilişkiler kuran ve hizmetler sunan yerel halkın desteğinin turizmin sürdürülebilirliği, etkin planlar yapılması ve bunların uygulanması açısından odak nokta olduğu ve turizm gelişiminin yerel halkla birlikte sağlanabileceği birçok çalışmada (Harrill vd., 2011; Lee, 2013; Nunkoo ve Ramkissoon, 2010) vurgulanmıştır (Öztürk vd., 2015: 232). Turizm gelişimi için bir nevi rehberlik görevi gören yerel halkın tutumu, davranışı, bakış açısı ve desteği sayesinde turizm, yerel halk ve turist arasındaki uyumsuzluk ve çatışma ortamının olabildiğince ortadan kaldırılabilmektedir (Sheldon ve Abenoja, 2002: 435).

Avcıkurt (2003), yerel halkın destinasyondaki yönetici ve karar alıcı mercileri etkilemesi, kendilerinin turizm hareketlerinin olmazsa olmazlarından olduklarının farkına varabilmesi için turizm gelişimine yönelik planlanan çalışmalara yerel halkın da dahil edilmesinin, yönetici mercilerin ve yerel halkın fikir alışverişinde bulunarak turizm için uygulanabilecek turizm geliştirme faaliyetlerinde birlikte yol almalarının önem arz ettiğini belirtmiştir. Ayrıca yerel halk ve karar mercilerinin birlikteliği turizmi sürdürülebilir kılmak için de büyük öneme sahiptir. Çünkü sürdürülebilir bir turizm, öncelikle turizmin gelişme şekli, ölçeği, konumu, kapsamı, faaliyet içerikleri gibi yerel halkın onayının alınmasıyla sağlanabilmektedir (Özdemir ve Kervankıran, 2011: 5). Turizm faaliyetlerinde etkin rol oynayan yerel halk ile turizm gelişim süreci arasındaki ilişki Şekil 1.2.'de yer almaktadır.

Murphy (1985), Ap (1992) ve Gunn (1994) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre, aynı zaman diliminde gerçekleştirilen yerel halk ve turizm etkileşimi, tutum ve etkisi ile ilgili olarak uzun süredir devam eden araştırmalar; yerel halkın bu süreçte önemli rol oynadığını gösterir niteliktedir. Bunun nedeni ise; turizmin bir destinasyonda ortaya çıkma ve gelişim sürecinde yerel halkın direk olarak etkileri hisseden ilk taraf olmasından ileri gelmektedir (Choi ve Sırakaya; 2005: 380). Buradan da anlaşılacağı üzere turizm faaliyetlerinde yerel halk ve turizm birbirinden ayrılamayacak olan iki unsurdur.

Kaynak: Kim, K.(2002). The effects of tourism impacts upon quality of life of residents in the community, *PhD Thesis, The Virginia Polytechnic Institute and State University, USA.*

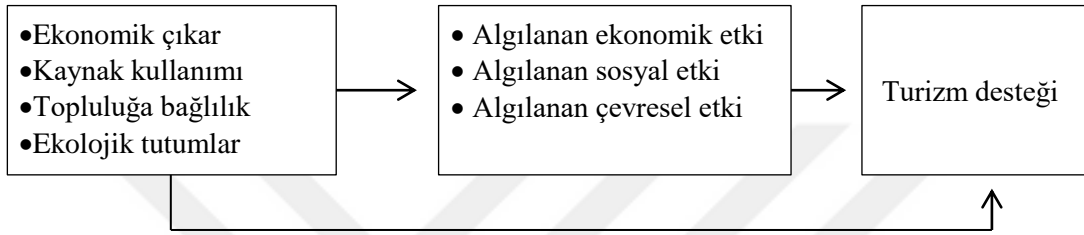
Şekil 1.2. Yerel Halk ile Turizm Gelişim Süreci Arasındaki İlişki

Turizm faaliyetlerinin temelinde yer alan yer değıştirmeler neticesinde, kaçınılmaz olarak varış destinasyonunda yaşayan yerel halkın sahip olduğu sosyo-kültürel, ekonomik yapı gibi değerleri etkilemektedir. Bu etkilerin yerel halk tarafından değerlendirilme biçimi turizm gelişim desteği açısından oldukça önemlidir. Jurowski 1994 yılında yapmış olduğu çalışmada turizmin gelişimi, planlanması, etkin şekilde yürütülmesi, sürdürülebilirliği, değerlendirilmesi ve çıkarımlar yoluyla tekrar verilecek yönler ve alınacak kararlar için tüm yerel halkın desteğinin gücüne olan ihtiyacın bir gereklilik olduğunu belirtmiştir (Kim, 2002: 1).

Jurowski ve arkadaşları (1997) tarafından yerel halkın turizme yönelik reaksiyonları neticesinde turizme verdikleri desteği ölçmek için gerçekleştirilen bir çalışmada; ekonomik çıkar, kaynak kullanımı, topluluğa bağlılık, ekolojik tutumların yerel halk üzerinde çeşitli etkilerde bulunarak onların ekonomik, sosyal ve çevresel konulara dair farklı bakış açıları geliştirmelerine neden olduğu ifade edilmiştir. Virginia’da yürütülen bu çalışmaya göre kişilerin ekonomi, çevre ve toplumla bağdaşmış olan değerleri ve bakış açıları turizmden farklı şekillerde etkilenmesine sebep olacaktır. Tüm bu bakış açısı ve değerler yerel halkın turizm desteğini hem doğrudan hem de dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Şekil 1.3.’te yerel halkın turizme verdiği desteğin modeli yer almaktadır.

Doxey’nin Tolerasyon Yaklaşımı, yerel halkın turizme ve turizm gelişimine yönelik görüşünü sınıflandıran bir yapıya sahiptir. Buna göre Doxey (1975) ve Gürbüz (2002) çalışmalarında yerel halkın turizme ve turizmden ayrı düşünülemez olan etkilere ve turistlere yönelik tutumları dört aşamalı bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir. Buna göre ilk aşama olan coşku evresinde yerel halk turistlerin ziyaretlerinden son derece memnun; ikinci aşama olan ilgisizlik aşamasında ise yerel halkın turizme sempatisi azalmaya başlarken turist sayısı artmaktadır. Rahatsızlık aşamasında turizm talepleri artmakta,

yetersiz arz ve bozulan çevre gibi olumsuzluklar ortaya çıkmaktadır; bu olumsuzluklar ise yerel halkın turizme ve yetkili mercilere negatif tavırlar almasına sebep olmaktadır. Son aşama olan düşmanlık aşamasında ise turizme, turiste ve turizm gelişimini hedef alan alenen düşmanca, hoşnutsuz ve öfkeli tavırların sergilendiği, fiyat artışlarının turizmle ve turistlerle bağdaştırdığı basamaktır (Ceylan, 2014: 54-55; Shafaei ve Mohamed, 2015: 2). Doxey'nin bu yaklaşımına göre yerel halkın turizme ve turizmle ilgili değerlere ilgisinin ve desteğinin olumludan başlayarak zamanla olumsuzu doğru ilerlediğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte literatürde bu yaklaşımı desteklemeyen çalışma sonuçları da mevcuttur.

Kaynak: Jurowski, C., Uysal, M., ve Williams, D. R. (1997). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism. *Journal of Travel Research*, 36(2), 3-11.

Şekil 1.3. Yerel Halkın Turizme Destek Modeli

Yerel halkın turizme yönelik görüşlerinin algıladıkları olumlu ve olumsuz etkilere göre şekillendiğini savunan “Sosyal Değişim Teorisi”ne göre; turizm ortamında yerel halk ile turizm arasında denge olduğu sürece turizme yönelik görüşler olumluyken; bu denge bozulduğunda olumsuzu dönüşmektedir (Ap,1992: 685). Buna göre turizm vasıtasıyla ortaya çıkan fayda ve maliyetler yerel halkın turizme ve turizm gelişimine yönelik desteğini şekillendiren iki unsurdur. Fayda, maliyetten yüksek olduğu sürece yerel halkın görüşleri olumlu olacaktır (Yılmaz, 2017: 30).

Boğan ve Sarıışık'ın (2016: 328) belirttiği üzere yerel halkın turizme yönelik tutumlarında etkili olan faktörleri elli yılı aşkın süredir konuyla ilgili olarak ele alındığı şekilde aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür:

Bölgede yaşam süresi: Bölgede yaşam süresi arttıkça turizme karşı olumsuz tavırların da arttığı, Kuşadası'nda Çavuş ve Tanrısevdi (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada desteklenmiştir (Boğan ve Sarıışık, 2016: 328). Liu ve Var (1986) tarafından Hawaii'de yerel halkın turizm etkilerine gösterdikleri tutumlara yönelik gerçekleştirilen çalışmada ise destinasyonda yaşam süresi ile tutumlar arasında bir ilgi olmadığı gözlemlenmiştir. Ambrož'un (2008) Slovenya'nın Primorska, Dolenjska, Gorenjska ve

Ljubljana bölgelerinde yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutumlarını ölçmek için yürüttüğü çalışmaya göre; bölgede yaşam süresi arttıkça, turizm gelişimine yönelik tutumlar düşüş göstermektedir. Haralambopoulos ve Pizam (1996) tarafından Samos, Pythagorion'da gerçekleştirilen çalışmaya göre; bölgede yaşam süresi azaldıkça turizme, turiste ve turizm gelişimine daha fazla destek gösterildiği kaydedilmiştir. Sheldon ve Var'ın (1984) North Wales'de yerli halkın turizme karşı tutumlarını araştırdığı çalışma sonucuna göre ömür boyu burada yaşayanlar sonradan gelenlere göre turizmin etkilerine karşı daha hassastırlar. Işık ve Çalkın (2016); Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerinde yaptıkları araştırmada turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkileri ile ikamet yılı arasında bir ilişki gözlemleyememişlerdir. Um ve Crampton (1987) tarafından Teksas'ta gerçekleştirilen araştırmaya göre; destinasyonda yerleşik olarak yaşama süresi turizmin etkisinin yerel halk tarafından algılanmasını etkilemektedir ve süre ile algılanan etki arasında olumsuz bir ilişki vardır.

İkamet edilen yerine turizm bölgesine olan uzaklığı: Belisle ve Hoy'un (1980) Kolombiya, San Marta'da yerel halk tarafından algılanan turizm etkilerini konu alan çalışması; turizm etkisini algılama düzeyinin yaşanılan bölgenin turistik bölgeye uzaklığına bağlı olarak değişmekte olduğunu göstermektedir. Buna göre turizm bölgesinden uzaklaştıkça turizmin etkilerini olumlu olarak algılama oranı azalmaktadır. Jurowski ve Gürsoy'un (2004) yerel halkın turizm tutumlarına mesafenin etkisini araştırdığı çalışmada, ikamet yerinin turizm alanına yakınlığının olumsuz tutumları arttırdığı bilgisine varılmıştır.

Ekonomik olarak turizme olan bağlılık: Çalışkan ve Tütüncü (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Kuşadası yerel halkının turizmin olumsuz etkilerini görmezden geldiği ve bunun nedeninin yerel halkın ekonomik olarak turizme bağımlılığının olduğu tespit edilmiştir. Kuvan ve Akan'ın (2005) yaptıkları çalışmaya göre Antalya, Belek'te geliri turizme bağlı olan yerel halk, geliri turizme bağlı olmayanlara göre turizmin etkilerini daha olumlu görme eğilimindedir.

Destinasyonun yaşam eğrisindeki konumu: Wang vd. (2006) Washington, Kuzey Carolina'da gerçekleştirdikleri çalışmada; turizmin bölgede henüz gelişimin ilk aşamasında olduğu ve bu nedenle turizmin olumlu etkilerinin tam olarak hissedilemediği, fakat bununla birlikte yerel halkın turizmi bildiği kadarıyla turizme karşı olumlu olarak tavır sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Faulkner ve Tideswell (1997) konuyla ilgili olarak; bazı

destinasyonlardaki yerel halkın zamanla turizme uyum sağladığını ve turizmin etkilerine adapte olabildiğini kaydetmiştir.

Bireyin destinasyonun yerlisi olup olmama durumu: Brougham ve Butler (1981) araştırmalarında, bölgeye yeni gelenlerin kamu tarafından finanse edilen turizm tanıtımı ve desteğine karşı ilgilerinin, bölgede doğanlara oranla daha az olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Yöre sakinlerini turizme yönelik tutum, ilgi ve görüşlerine göre incelemeyi ve turizm ile ilgili görüş çeşitliliğine göre sınıflandırmayı hedefleyen Davis vd.'nin (1988) çalışmasına göre bireyin doğum yerinin destinasyona dair bakış açısını etkileyen bir faktör olduğu görülmüştür. Antalya, Belek'te Kuvan ve Akan (2005) tarafından yapılan araştırma sonucu; bölgede doğmamış olan katılımcıların doğmuş olanlardan daha fazla turizmin negatif etkilerinin farkında olduğunu göstermiştir.

Demografik değişkenler: Alaeddinoğlu'nun (2007) Van'da yaptığı araştırmada, orta yaş grubundaki deneklerin, yaşlı ve 18 yaş altındaki deneklere oranla turizme daha sıcak baktığı bilgisi edinilmektedir. G. Ö. Türker ve A. Türker'in (2014) çalışma sonuçlarına göre; kadınlar erkeklerle kıyaslandığında toplam turizm etkisi konusunda daha olumsuz bir yaklaşım sergilemektedir. İleri yaşta olanların turizme yönelik tutumlarının gençlere göre daha olumsuz olduğu, bununla birlikte eğitim düzeyi attıkça turizme yönelik olumlu algı ve tutumların arttığı Haralambopoulos ve Pizam'ın (1996) araştırmalarında elde ettiği sonuçlardandır. Kuvan ve Akan'ın (2005) çalışmasının sonucuna göre yaşın, medeni halin ve cinsiyetin, yerel sakinlerin turizm etkilerine karşı tutumlarıyla ilişkisi kaydedilememiştir. Şanlıoğlu ve Erdem'in (2017) Kayseri'de yaptıkları araştırmaya göre bireylerin geliri yükseldikçe turizm sektörüne yönelik görüşleri daha olumlu olmaktadır ve kadınların turizm sektörünün neden olduğu etkilere yönelik görüşlerinin erkeklerden daha olumsuz olmasıyla birlikte, kadınlar turizmin destinasyonda gelişmesini erkeklerden daha az desteklemektedir.

Yerel halkın turizme yönelik düşünce ve görüşleri, o destinasyonda turizmin geleceğini etkiler niteliktedir. Bir destinasyonda ne kadar turizme yönelik alt ve üst yapı yatırımları gerçekleştirilmiş olursa olsun o destinasyonda yerel halkın desteği olmadan turizmin arzulandığı derecede geliştiğinin söylenemeyeceği bir gerçektir. İşte bu nedenle; turizm planlayıcıları ve karar alıcıları turizme ve turizm gelişimine yönelik destek sağlamak için yerel halkın turizmi nasıl algıladıklarını çözmeye odaklanmışlardır (Harrill, 2004: 251). Lawson vd. (1998) çalışmalarında, Butler (1980) tarafından geliştirilen keşif (exploration),

ilgi (involvement), gelişme (development), olgunluk (consolidation), durgunluk (stagnation), düşüş (decline) ve canlanma (rejuvenation) dönemlerinden oluşan “Destinasyon Yaşam Seyri Modeli”nde; destinasyon henüz gelişme aşamasındayken yerel halkın turizmle ilgili görüşlerinin alınmasının, turizm gelişim faaliyetlerinin daha etkin ve kontrollü şekilde yürütülmesine olanak sağlayacağını belirtmiştir (Öztürk ve Arslan, 2013: 1221).

Destinasyonla ilgili ve yerel halka mal olacak her bir yenilik önce yerel halk tarafından anlaşılmalı ve onaylanmalıdır. Turizm ve turizmle ilgili değerlerin, yeniliklerin destinasyonda etkin şekilde var olabilmesi ve gelişimlerinin başarılı şekilde sağlanması için turizmden doğrudan veya dolaylı etkilenecek veya onu etkileyecek olan halkın yeniliklere, değişime ve gelişime onayı bir gerekliliktir (Özdemir ve Kervankıran, 2011: 5). Yerel halk turizmle ilgili değer ve yapılara ne kadar olumlu bakarsa turizm gelişimine yönelik bakışı da o derece olumlu olacaktır. Turizmden öncelikle ekonomi olmak üzere çeşitli alanlarda fayda sağlayacak olan yerel halk; başta yalnızca kendisi için bile destinasyonda turizm gelişimini olumlu bir durum olarak görecektir. Yoon vd. (2001) tarafından yürütülen çalışmada, konut sakinlerinin turizmin algıladıkları etkileri ile turizm gelişimine yönelik verdikleri destek arasında doğrudan bir ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir.

Ekonomik, sosyal ve çevresel olarak çeşitli faydaları olan turizm endüstrisinin, yanlış kullanılan ve değerlendirilen doğal kaynaklar ve hatalı konumlandırmalar neticesinde zarar gören doğal ve tarihi değerler gibi olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bir destinasyona yerli ve yabancı turisti çekmede en büyük çekiciliklerden olan, o destinasyonun yapısında kendiliğinden zamanla var olan doğal, kültürel ve tarihi değerlerin korunması, bu değerlere yönelik olarak planlanan çalışmalar ve iyileştirmelerde yerel halka önemli görevler düşmektedir. Bu sebeple yerel halkın bilinçlendirilerek, bu sürece katılmalarını sağlamak bir gerekliliktir (Mansuroğlu, 2006: 36). Turizmin faydaları ve destinasyona kazandıracakları hakkında yerel halkın eğitimi sağlandığı takdirde turizm desteği kendiliğinden ortaya çıkacak, yerel halkın turizm endüstrisindeki yeri artacak ve bireyselden toplumsala kalkınmanın bir adımı tam destekle atılmış olacaktır (Wang vd., 2006: 411). Bununla birlikte turizmle ilgili planlama ve düzenlemelerde destinasyonda yaşama geçirilecek olan turizmin çeşidinden gelişimine kadar tüm alanlarda destinasyonda yaşayan yerel halkın görüşünün alınması bir gerekliliktir. Bu süreçte yerel halk ile birlikte alınacak olan kararlar ve izlenecek olan yöntemler yalnızca destinasyondaki mevcut turizm

faaliyetlerini değil; sonrasındaki dönemlerde de turizm faaliyetlerinin planlı ve düzenli şekilde sürdürülmesi yoluyla destinasyonun turizm benliğini güçlendirecektir.

2. BÖLÜM

2. EDREMIT İLÇESİ TURİZM POTANSİYELİ

2.1. Edremit İlçesi Tarihçesi

Edremit'in tarih sahnesine çıkışı milattan 1443 yıl öncesine dayanmaktadır. Antik Çağ'da adı Adramytteion olan Edremit, milattan önce Pidasus adı ile şu andaki ilçenin güneyinde yer alan Burhaniye İskelesi civarındaki Karataş Mevkiinde kurulmuştur (Edremit Belediyesi Stratejik Plan, t.y.: 20-21).

Bölgede tarih öncesine ait buluntuların çoğu, Erken Tunç Çağı'na tarihlendirilmektedir. Daha önceki dönemlere ait bazı izler görülmekle birlikte, bölgenin tarih boyunca çeşitli coğrafi değişikliklere maruz kalması nedeniyle bulgular kesinleştirilememiştir. Bölgede Erken ve Geç Bronz Çağı'na ait buluntulara nazaran, Orta Tunç Çağı'na ait buluntuların azlığı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte Bronz Çağı'na ait olan buluntuların kıyı kesimlerinde daha fazla görülmesi kıyı ile temasın olduğuna, deniz ile bağlantılı bir medeniyetin ve bununla birlikte Ege uygarlıkları ile kurulmuş iyi ilişkilerin varlığına işaret etmektedir (E. Beksaç ve Ş. N. Beksaç, 2013: 22-23).

Bugün Edremit'in bağlı olduğu Balıkesir ve Balıkesir'in çevresi Antik Dönem'de Mysia Bölgesi olarak adlandırılmaktadır. Bölgenin özellikle kuzey ve güneyi arasındaki coğrafi ve kültürel farklılık geçmişten günümüze kendini göstererek devam etmektedir (Erol, 2014: 3-4). Lidya dilinde anlamı "kayın ağacı" olan Mysia bölgesinde yer alan bugünkü Edremit; Antik Çağ'da Adramytteion olarak bilinmekle beraber Kuzeybatı Anadolu'da yer alan, etrafında Bitinya, Lidya, Frigya ve Aiolis'in yer aldığı bir bölgedir (Gümüştepe, 1995: 279). Mysia, Küçük Mysia ve Büyük Mysia olmak üzere iki ayrılmıştır. Eski adıyla Keşiş Dağı'ndan, modern adıyla Uludağ'dan başlayarak Marmara Denizi sahilini izleyerek Çanakkale'de son bulan; içine Sizik (Belkız), Lâmpesak (Lapseki), Perkot (Bergoz), Abidus, Milotopolis (Mihaliç), Apoloni, Periyapos (Kara Biga), Pemaninos (Eski Manyas), Artemea (Gönen), Zeleya (Sarıköy), Artas (Erdek) ve Panormos'u (Bandırma) alan bölge Küçük Mysia; kalan kısım olarak içinde Pergam (Bergama), Adramitiyum (Edremit), Arjiza (Balya-Pazarköy), Assos (Behramkale), Teruvad (Truvada), Gargar, Antandos (Avcılar civarı), Belodos (Dursunbey) ve Adriyanatere'yi (Balıkesir) bulunduran Büyük Mysia'dır (Balıkesir Valiliği, t.y.).

Adramytteion kentinin kurucularının Pelasglar veya Lelegler olduğuna dair iki farklı görüş bulunmaktadır. Ardından geçen yıllarda Truva ve Bergama yolu üzerinde bulunması nedeniyle birçok baskına uğrayan kent; Lidya Kralı Krezüs'ün emrine girmesinin ardından kralın kardeşi tarafından yenilenecek, Kralın kardeşinin de adı olan Adramys adını almıştır (Edremit Belediyesi Stratejik Plan, t.y.: 20-21). Adramytteion'un Anadolu'da bulunan diğer şehirler gibi 250 yıl boyunca Pers egemenliğine girmesi ise M.Ö. (Milattan Önce) 546 yılında Lydia Kralı olan Krezüs'ün Perslerle yaptığı mücadelede yaşadığı mağlubiyet neticesinde gerçekleşmiştir (Edremit Belediyesi (a), t.y.).

Perslerin bölgedeki hâkimiyeti Büyük İskender'in M.Ö. 334 yılında Granikos Savaşı'nda kazandığı zaferle son bulmuş, bölge Makedonya Krallığı altına girmiştir (Burhaniye Belediyesi, t.y.). Büyük İskender'in ölümünün ardından, kendi komutanı Lysimachos'un görevli subayı Philetairos tarafından (İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, t.y.) civarda kurulan Bergama Krallığı hâkimiyetine giren Adramytteion (Edremit Belediyesi(a), t.y.), Kral III. Attalos'un varisi olmaması sebebiyle, vasiyet yoluyla Roma İmparatorluğu hakimiyeti altına girmiştir.

Adramytteion Roma İmparatorluğu hâkimiyetinde olduğu süreçte, M.S. (Milattan Sonra) 395 yılında imparatorluğun Doğu Roma ve Batı Roma olarak ikiye ayrılmasıyla bölge; Doğu Roma topraklarında kalarak Bizans İmparatorluğu hâkimiyetinde varlığını sürdürmüştür. Roma hakimiyetindeki bu dönemde Adramytteion "Bir eyalet içindeki adli bölge veya bölge merkezi" (Tekin, 2014: 317) anlamına gelen "Conventus" olarak, parlak ve zengin bir süreç geçirmiştir (Çakır, vd.: 2012: 5).

Balıkesir İl Yıllığı (1967) verilerine göre, 1076 yılında Selçuklu Sultanı Süleyman Şah ve vezir Ebulkasım tarafından bozguna uğrayan Edremit (O. K. Bağbancı ve M. B. Bağbancı, 2006: 35), bu döneme kadar da önceki tarihlerde olduğu gibi önemli bir Roma ve Bizans Kenti olarak kayıtlara geçmiştir (E. Beksaç ve Ş. N. Beksaç, 2013: 25).

Bu dönemden kısa süre sonra Anadolu'da yeni yerleşmeler ve hareketlilikler artmıştır. Batı Anadolu'da bağımsız Türkmen Beylikleri'nin kurulmasıyla başlayan hareketlenmenin ortaya çıkma sebebi ise tam tarihi bilinmemekle beraber 1075 yılında İznik'in Selçuklular tarafından alınarak Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurulması olmuştur (Durmuş, 2010: 6). Turan (1984) çalışmasında, Çaka Bey'in bu dönemde adından bahsedilen önemli kişilerden biri olduğunu belirtmektedir. Bizans'a esir düşerek, onlara

hizmet eden bu dönemde de onlardan denizciliği öğrenen Çaka Bey, kurmuş olduğu donanma ile seferler düzenlemiştir. Bu uğraşları neticesinde Çaka Beyliği olarak adlandırılan bir beylik kuran Çaka Bey, İzmir'i beyliğinin merkezi olarak değerlendirmiştir. Edremit ve çevresi ise beyliğin kurulmasını ardından beyliğe dahil edilmiştir (Durmuş, 2010: 6).

1204 yılına gelindiğinde IV. Haçlı Seferi döneminde Latinler ve Bizans arasında mücadeleyi Latinlerin kazanmasıyla bölgedeki Türk nüfusun hareketleri önlenmiş, Edremit kısa süreliğine Latinlere geçmiş, bu çekişmeler devam ederken Anadolu'da artan Moğol baskısı sebebiyle batı sınırlara giden Türkler bağımsız uç beylikleri kurmuşlardır (Durmuş, 2010: 7). Bizans tarafından tekrar elde edilen bölge Selçuklu Devleti tarafından tekrar ele geçirilse de, 1243 Köseadağ Savaşı sonrası Selçuklu'da zayıflama başlamıştır. Karesi Salnamesi'nde (Hicri 1305), yer alan bigiye göre bu dönemde Türklerce ele geçirilen bölge, Balıkesir ve çevresine gelen Karesi Bey'in 1296 yılında bağımsızlığını ilan etmesiyle kurulan Karesi Beyliği'ne bağlanmıştır (Balıkesir Kent Arşivi, t.y.). 1336 yılında Orhan Bey'in Karesi Beyliği'ni Osmanlı'ya bağlamasıyla Edremit Osmanlı hâkimiyetine girmiştir. Fatih Sultan Mehmet zamanında Rumların ayaklanmalarına şahit olan bölge, olumsuz hareketlenmelere maruz kalmıştır. Saruhan Bey'in durdurduğu bu ayaklanma sonucu, Fatih Sultan Mehmet Rumların Körfeze yerleşmesini yasaklamış; bu yasağın etkisi ise 1800'e kadar 347 yıl sürmüştür. 1800 yılından itibaren yeniden bölgeye gelen Rumlar, zamanla bölgede yerleşik hayat sürmeye başlamışlardır (Gümüštepe, 1993: 193).

Edremit ilçesi Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği mücadeleyle öne çıkmakla beraber, Kuvay-ı Milliye Hareketi'nin de ilk başladığı yerlerden biridir. 9 Eylül 1922 tarihinde bağımsızlığına kavuşan Edremit (Edremit Kaymakamlığı(a), t.y.), Cumhuriyet'in ilk yıllarında gelişmiş Batı Anadolu toprakları üzerinde yer almaktaydı.

Günümüzde Balıkesir iline bağlı bir ilçe olan Edremit'in tarihsel süreçte yaşanan mübadelelere de tanıklık etmiş bir destinasyon olduğu bilinmekle beraber, bugün mübadiller bu topraklarda varlığını hala sürdürmektedirler.

2.2. Edremit İlçesi Coğrafi Konum

Marmara Bölgesi'nde yer alan Balıkesir ilinin bir ilçesi olan Edremit, Ege Bölgesi'nin kuzeyinde yer almakla birlikte sınırlarını batıda Ege Denizi ve Ayvacık, güneyde Burhaniye, kuzeyde Yenice ve Bayramiç, Doğuda Havran ilçeleri oluşturmaktadır

(Genç, 2014: 41). Bu ilçelerden Ayvacık, Yenice ve Bayramiç Çanakkale'ye bağlı iken, diğer sınır ilçeler Balıkesir sınırlarında yer almaktadır.

Edremit, aynı zamanda kendisiyle aynı adı taşıyan Ege Denizi ve Marmara Bölgesi'nin birbirine yaklaştığı alan olan Edremit Körfezi'ne konumlanmıştır. Körfez ve Edremit ilçesinin iç bölgelerle ulaşımı etrafındaki dağ oluşumları nedeniyle zorluklar yaşatsada, ortaya çıkan doğal oluşumlu geçitler sayesinde ulaşım sağlanmaktadır (E. Beksaç ve Ş. N. Beksaç, 2013: 22-23; Yalçıklı, 2011: 27).

Bayındırlık Bakanlığı (1974) verilerine göre, bir çöküntü sahası olan Edremit, bu bölgenin alüvyonlarla dolması üzerine oluşmuş fiziki bir yapıya sahiptir. İlçe körfezin yaklaşık 10 km doğusunda ve Edremit ile Havran Çaylarının meydana getirdiği ovalık alanda yer almaktadır (O. K. Bağbancı ve M. B. Bağbancı, 2006: 34). Doğuda Musluk Dağları, kuzeyde Kazdağları ve Eybek Dağları yer alan bölgenin yer şekillerini bahsedildiği üzere dağlar, tepe ve yaylalar, ova ve kıyı alanları oluşturmaktadır (Gümüštepe, 1995: 268).

Akdeniz iklimine sahip olan ilçede yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır. 40,5 derece ile yaz mevsiminin Temmuz ve Ağustos aylarında en sıcak günleri yaşayan ilçenin sıcaklığı kış mevsiminde Aralık ayında en düşük sıcaklık -9 derece olarak kaydedilmiştir. Bununla birlikte yıllık ortalama sıcaklığı 16,5 derece olan ilçenin, deniz suyu sıcaklığı Mayıs ayı itibari ile 20-24 derece olmak üzere Ekim ayı ortalarına kadar 18,3-26,8 derece olarak yaklaşık 5 ay sürmektedir (Edremit Belediyesi Stratejik Plan, t.y.: 32; Gümüštepe, 1995: 272).

Köppen-Gaiger iklim sınıflandırmasına göre Akdeniz iklimine giren ve bu iklim tipi özelliği olarak kışları daha fazla yağış alan ilçenin yıllık ortalama yağış miktarı 6800 mm iken, Temmuz ayı 8 mm ile en az yağışlı, Aralık ayı ise 137 mm en fazla yağışlı ay olarak nitelendirilmektedir (climate-data.org). Bunlara ek olarak Edremit ilçe merkezinde kar yağışının çok nadir olarak görüldüğünü söylemek mümkündür.

İlçede görülen rüzgâr tipi kuzeyden esen poyraz olmakla birlikte, güneyden gelen lodos yaz aylarında kendini göstermektedir. Ayrıca Ege kıyılarında mahalli şekilde "imbat" olarak adlandırılan meltem rüzgârları yazları ilçede sıkça görülmektedir (Gümüštepe, 1995: 273-274).

Maki bitki örtüsüne sahip olan ilçede bitkiler, daima yeşil kalan, yaz şartlarına uyum sağlayabilen, sert yapraklı ağaççıklardır (Edremit Belediyesi Stratejik Plan, t.y.: 32). Bununla birlikte ormanlık alanların da ilçede yer kapladığı ve bu alanlarda karaçam, kızılçam, fıstıkçamı, kayın gibi ağaçların olduğu bilinmektedir.

Edremit ilçesi, Türkiye’de içme suyu temininde şanslı olan destinasyonlardan biridir. İçme suyu bakımından verimli olan ilçede 1-2 metre derinlikte açılan kuyulardan su temin edilebilmektedir ve bununla birlikte başta mide ve bağırsak rahatsızlıklarına iyi gelen “ekşi su” olmak üzere maden suyu kaynaklarına sahiptir (Gümüştepe, 1995: 271). Ayrıca ilçe sıcak su kaynaklarına sahiptir ve ilçede bazı alanlarda ısınma ve sıcak su kaynağı olarak jeotermal enerji kullanılmaktadır (Edremit Belediyesi Stratejik Plan, t.y.: 31). 47 adet mahalleye ve 154.487 kişilik nüfusa sahip olan ilçenin yüzölçümü 708 km²’dir (Edremit Belediyesi(b), t.y.).

2.3. Edremit İlçesi Ekonomik Yapısı

Bir bölgenin sosyo-ekonomik yapısını şekillendiren etmenlerin başında iklimin geldiğinin söylemek mümkündür. Söylemezoğlu (1997), uzun ve sert olmayan kış aylarının ile uzun ve sıcak yaz aylarının alanda yetişen tarım ürünlerini etkilediğini belirtmektedir (İrtem ve Karaman, 2004: 5). Bölgenin topraklarının alüvyal yapısı, içerisindeki çeşitli minerallerle birlikte verimli yapıdadır. Bilindiği üzere bir alanda yetişen bitki türlerinin çeşidini etkileyen en büyük etmenler; o yerin toprak yapısı, su imkanları ve iklim koşullarıdır. Bu etmenlerin geçmişte susam, çeltik, üzüm, pamuk gibi ürünlerin yetişmesine olanak sağladığı Edremit’te, günümüz koşullarında maalesef ki bu ürünlere pek rastlanamamaktadır (Yüceşahin, 1997: 202).

Edremit’in ekonomik olarak yapısının büyük bölümü tarıma ve turizme dayanmaktadır. 2014 verilerine göre Edremit’te bulunan 2.3561.5 hektarlık tarım alanının 1.9968.0 hektarlık kısmını zeytinlik alanları oluşturur (Edremit Ticaret Odası, 2015). Bugün Edremit’teki tarım faaliyetleri içinde büyük öneme sahip olan zeytincilik, Osmanlı Dönemi’nde de büyük yere ve öneme sahip olmakla birlikte, zeytin ve zeytinyağının merkezi olarak bilinmektedir. Sahip olduğu lezzetle Yavuz Sultan Selim’in sarayına getirttiği tatlar içinde yerini almıştır. Türkiye’de bulunan zeytin ağaçlarının yaklaşık %7’sine sahip olan Edremit Körfezi; ülkemizdeki toplam zeytinin %34’ünün ve kaliteli yağının da büyük çoğunluğunun üretildiği bir alandır (Efe vd., 2013: 141). İlçe, Türkiye’de

zeytin yetişen alanların %2.2'sinin yer aldığı, 19.900 hektarlık alanla 3 milyon adet zeytin ağacının var olduğu bir destinasyondur (Edremit Municipality Brochure, t.y.: 14). Bölgede üretilen yeşil çizik zeytin “Edremit Körfezi Çizik Yeşil Zeytini” adı altında coğrafi işaret olarak tescil edilmiştir (Edremit Ticaret Odası Dergisi, 2015: 6).

Yetkin (1957) yaptığı bir çalışmada Edremit ilçesinde bilinen en eski zeytinyağı fabrikasının 1876 yılına tarihlendiğini belirtmektedir (Gümüštepe, 1993: 203). Eski dönemlerde genellikle vakıf arazisi olan zeytinlikler; geliri ilçede bulunan köprü inşaatlarının giderleri için kullanılmış olan topraklar olarak karşımıza çıkmaktadır (Büyükcın, 2006: 44). Yurt Ansiklopedisi (1982) verilerine göre, 1950-1955 yıllarında zeytin ve buna bağlı yağ ve sabun sanayilerinin önem kazandığı dönem olarak kentleşme sürecine giren Edremit Körfezi, bu paralelde göçler almış ve 1960'ların sonu-1970'lerin başı olmak üzere sosyal ve ekonomik yapı ve değerler bölgece hızlıca değişmiştir. Zamanla zeytin gelirlerinin bakım ve toplama masraflarının karşılayamaması ve gerek fiyat gerekse tat gibi unsurlarla ayçiçeği, mısır gibi ürünlerin yağlarının tercihinde artışın ortaya çıkmasıyla zeytinyağı üreticilerinin içine düştüğü sıkıntılı durum, alanda narenciye üretimini ön plana çıkarmıştır (O. K. Bağbancı ve M. B. Bağbancı, 2006: 36-37).

Ülkenin hemen her yerinde olduğu gibi Edremit ilçesinde de tarla veya bahçelerde, sulu veya kuru olarak gerçekleştirilen tarımın yapısı, tarım alanlarının varlığı ve niteliği, tarım yapılan ürün çeşidi; iklim yapısına bağlı su miktarı ve yerin doğal yapısına bağlı olmaktadır (Yüceşahin, 1997: 206). Zeytin yetiştirilen topraklardan ayrı olarak yaklaşık 3.585 hektarlık alan ise ekili tarla, sebze ve meyve üretilen toprakları oluşturmaktadır (Edremit Belediyesi Stratejik Plan, t.y.: 36). Zeytin ağaçlarının yanı sıra, bu ağaçlarla aynı ortamda yetişen ve aynı toprağı paylaşabilen erik, şeftali, elma, armut, nar, ceviz, ayva, badem de bölgede sıkça rastlanan tarım ürünleri arasındadır. Bu meyvelerle birlikte bölgede uzun zamandır yetiştirilen “satsuma” mandalina, yerel halk için kazanç kapısı olmuştur (Ertin, 1992: 199).

Yurt Ansiklopedisi (1982) verilerine göre, 1950-1955'li yıllarda zeytin ve buna bağlı yağ ve sabun sanayinin önem kazandığı dönem olarak kentleşme sürecine giren Edremit Körfezi buna bağlı olarak da göç almış ve 1960 sonu, 1970 başı olmak üzere sosyo-ekonomik yapı bölgede hızlıca değişmiştir. Zamanla zeytinin bakım ve toplama masraflarının gelirini karşılayamamasıyla ve ayçiçeği, mısır gibi bitkilerin yağının tercihinde artışın ortaya çıkmasıyla zeytinyağı üreticilerinin içine düştüğü sıkıntılı durum

alandan narenciye dikimini ön plana çıkarmıştır (O. K. Bağbancı ve M. B. Bağbancı, 2006: 36-37).

İlçede tarımın yanında hayvancılık da yapılmaktadır. Büyük ve küçükbaş hayvancılık, kümes hayvancılığı, arıcılık ve balıkçılık olarak 5'e ayrılabilen hayvan yetiştiriciliği kimi zaman sanayi olarak kimi zaman da şahısların kendi tüketimleri için uğraştıkları bir alan olarak ortaya çıkmaktadır (Yücesahin, 1997: 228).

İlçede ekonomik bir faaliyet olarak kabul gören bir diğer alan ormancılıktır. Stewig (1970) yaptığı bir çalışmada günümüzde kereste fabrikalarının yer aldığı ilçede ormancılığın geçmişte önemli bir yere sahip olduğunu belirtmektedir. Buna Kaz Dağları'nın ağaçlarının Romalı gemilere inşa malzemesi olması ve Altınsoy'un (1991) çalışmasında ifade ettiği Fatih Sultan Mehmet'in donanmasının kerestelerini günümüz Çamlıbel ve Tahtakuşlar mahallelerinden temin etmiş olması örnek olarak gösterilebilir (Ertin, 1992: 200).

Edremit ilçesinin artan ekonomik iş alanları, değişen ve gelişen yerleşme modeli, güzel havası ve konumu günümüzde de göç almasına sebebiyet vermektedir. İlçenin ekonomik gelir kapılarından birini turizm olması ise şüphesiz ki ilçenin doğal güzelliklerinin, temiz havasının ve deniz kıyısına konumlanmış olan Akçay, Güre, Altınoluk Mahallelerinin sayesinde. Genellikle yazlık yerleşim alanları olan bu mahalleler eskiden belde iken günümüzde Edremit'e bağlanmış büyük mahallelerdir. Sahil şeridinin turizm faaliyetleri içinde yer almasının Akçay Mahallesi ile başladığını söylemek mümkündür. Denizin içinde bulunan kayalıktan tatlı su çıkan, uzun sahil şeridine ve plajlara sahip olan Akçay Mahallesi bir turistik alan olarak; Edremit Belediyesi'nin sahildeki alanları, tesisleri sosyal faaliyetler amacıyla satın almasıyla renklemişse de bölgede asıl hareketlilik ve değerlendirilmenin 1969 yılında Turban Tatil Köyü'nün Fransızlar tarafından kiralanmasıyla başladığı söylenmektedir (Ertin, 1992: 201).

Bosna-Hersek'te Srebrenik, İtalya'da Nicolosi, Almanya'da Lintfort ve Mogolistan'da Erdenet ile kardeş şehir olan Edremit için bu ikili güzel ilişkiler ekonomik hayatı canlandırıcı bir nitelik taşımaktadır. Günümüzde yabancı turistlerce pek tercih edilmeyen bir destinasyon olan ilçede butik, termal ve zincir oteller ile ilçede her yıl gerçekleştirilen etkinlik ve festivaller de gelir getirici turizm faaliyetleri arasında yer almaktadır.

2.4. Edremit İlçesi Turizm Potansiyelleri

Marmara Bölgesi'nde yer alan ve Balıkesir ili sınırları içinde yer alan Edremit ilçesi, Kuzey Ege Bölgesi kıyısında yer almaktadır. Ziyaretçilerin farklı beklentilerine hizmet eden çeşitli turizm potansiyelini bünyesinde barındırmaktadır.

Bugün Edremit' in toplam 4 adet plajında, yerel ve uluslararası turizm pazarında bir kabul ifadesi olan Mavi Bayrak bulunmaktadır (mavibayrak.org). Tablo 2.1.'de Edremit'in mavi bayraklı plajları gösterilmektedir.

Tablo 2.1. Edremit'te Yer Alan Mavi Bayraklı Plajlar

Kategori	Mahalle Adı	Plaj Adı
Plaj	Altınoluk	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Antandros Halk Plajı
Plaj	Altınoluk	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Özdemir Sitesi Önü Plajı
Plaj	Altınoluk	Heramis Termal Tatil Köyü
Plaj	Altınoluk	Altın Otel

Kaynak: http://www.mavibayrak.org.tr/tr/plajListesi.aspx?il_refno=10

Edremit'teki turizm faaliyetleri incelendiğinde karşımıza deniz turizmi, avcılık, piknik, doğa ve arkeoloji incelemeleri ile sağlık turizmi karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan deniz turizmi yüzmeyi, sualtı-üstü sporlarını, balıkçılık ve tekne gezilerini içermektedir. Yapılan doğa ve arkeoloji incelemelerinin ise bilimsel veya amatörce gerçekleştirilmesi mümkündür. (Gümüştape, 1995: 292). Günümüzde bu faaliyetlerden biri olan ve iç turizmde yeri olan pikniğe kampçılığın da eşlik ettiğini söyleyebiliriz.

Edremit ilçesinde gerçekleştirilen turizm faaliyetlerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Kargı, 2010: 230-237):

Kıyı Turizmi: Edremit kıyıları, kamping alanlarına, tatil sitelerine, ikincil konutlara, özel ve halk plajlarına tüm kıyı şeridi boyunca ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca bu alanlarda genellikle su sporları olarak tekne turları, banana, su kayağı, jet ski, yelken, su altı dalışları ve rüzgar sörfü faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Aynı adla adlandırılan körfezin bir parçası olan Edremit'te su altı dalış ve rüzgâr sörfü için avantaj ve dezavantajları Balıkesir Doğa Turizmi Master Planı'na (2013) göre şu şekilde sıralamak mümkündür (Kavak, 2015: 78):

İlçe; Balıkesir, İzmir, Bursa gibi büyükşehirlerle yakın olarak konumlanmıştır ve bu sebeple yukarıda sayılan turizm türleri için ilçe dışında daha geniş kitlelere hitap edebilir.

İlçe; su altı dalışlarını daha renkli bir hale getirecek farklı balık çeşitlerine ev sahipliği yapmaktadır ve bölgenin tarihi geçmişinden dolayı su altında bulunan amforalar da dalışı keyifli hale getirmektedir.

Edremit kıyılarının, rüzgâr sörfü yapılmasına imkân sağlayacak derecede kendine has bir yapıda olduğunu söylemek mümkündür.

İlçede gerekli donanımlara sahip eğitmen, yetkili kuruluş ve yönlendirici merciler oldukça azdır.

Yörede bulunan yelken ihtisas kulüpleri kendi alanında çok az deneyime sahiptir. Bu nedenle de tercih edilmemekte ve faaliyetlerini etkin sürdürememektedirler.

Denize atık boşaltılması sonucunda hem deniz altı hem deniz üstü hem de kıyı şeridi zarar görmektedir.

Kültür Turizmi: Edremit ilçesi; önemi Türkiye’de ilk defa bir köyde kurulan sanat galerisi olma özelliği taşıyan Ali Bey Kudar Özel Etnoğrafya Galerisi ile kültür turizmi altında ziyaretçileri çekmektedir. Bununla birlikte yeni ortaya çıkarılmış olan Antandros Kenti ve yeni kurulan müzeler Edremit ilçesinin yepyeni kültür turizmi unsurları olarak kendini göstermektedir.

Sağlık Turizm: Alp Dağları’ndan sonra sahip olduğu oksijen miktarı bakımından ikinci olarak kabul edilen Kazdağları, Edremit’in havasını olumlu yönde etkilemekte ve yıllardır astım hastalığına sahip olan bireyler şifa bulabilmek için ilçeyi bir tatil veya sürekli yerleşim destinasyonu olarak tercih etmektedirler. Bugün hali hazırda bir astım hastanesi projesi Edremit Belediyesi tarafından yürütülmektedir. Bunun dışında termal su kaynaklarına da sahip olan Edremit kaplıcalarıyla da sağlık turizmi içerisinde yer almaktadır.

Av Turizmi: Edremit Avcılar Derneği, Altınoluk Avcılar Derneği ve Demre Turizm Seyahat Acentası Edremit’te av turizmine yönelik hizmet ve destek sunan kuruluş ve işletmeler arasında yer almaktadırlar. Çeşitli kuş türlerinin ve domuz, tilki, tavşan, çakal, ayı, geyik gibi av hayvanların varlığı; çevre il ve ilçelerden gelen ziyaretçiler tarafından ilçeyi tercih sebebi yapmaktadır.

Dağ Turizmi: Dağ turizmi meraklıları için Kazdağları büyük önem arz etmektedir. Kazdağları'nın zirvesi olan 1774 metre ile Karataş Tepesi ve 1167 metrelik Babadağ ile 1726 metre yükseklikte Sarıkız Tepesi dağcılık ve trekking ile uğraşanlara ev sahipliği yapmaktadır (Edremit Kaymakamlığı(b), t.y.).

Tarihi bir geçmişe sahip olan ilçe, zaman içinde bu tarihsel değerden yararlanma çabasına girmiştir. Bunlardan biri olan “Anatolia-Europe Mythological, Historical Connection; Castro&Antandros” isimli Avrupa Birliği Projesi 2012 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu proje daha önce bir belde bugün ise Edremit'in bir mahallesi olan Altınoluk ile İtalya Lecce İli'ne bağlı Castro ilçesi arasında gerçekleştirilmiştir (Edremit Belediyesi(c), t.y.: 2018). Bu iki destinasyonun önemi ise; Romalı yazar Publius Vergilius Maro'nun yazdığı Aeneas Destanı'na göre; Aeneas'ın Troya'da tanrıların yeni bir kent kurması için görevlendirilmesi üzerine Altınoluk'ta yer alan Antandros'tan yola çıkarak ilk olarak İtalya'nın Castro Limanı'na ayak basmasından kaynaklanmaktadır. Kardeş olan Altınoluk ve Castro İlçesi bu proje kapsamında “Aeneas Rotası” olarak adlandırılan Aeneas'ın izlediği yola eşdeğer olarak gemilerle Edremit'ten yola çıkılarak 5 ülke, 21 limana uğranarak buralarda Edremit'in tanıtımı yapılması planlanmaktadır. Ayrıca destana göre Aeneas'ın elinde zeytin fidanı bulunduğundan, her bir destinasyona zeytin fidanı götürülerek buralarda Edremit zeytin fidanlığı oluşturulması hedeflenmektedir (Aktüel Arkeoloji Dergisi, 2017).

Güney Marmara Kalkınma Ajansı tarafından verilen 2015 yılı küçük ölçekli altyapı mali desteği ile Balıkesir Valiliği “Misya Yürüyüş Yolları Projesi” hayata geçirilmiştir. Bu projeye göre içinde Edremit'in de içinde bulunduğu Balıkesir'e bağlı 8 ilçede (Dursunbey, Edremit, Erdek, Gömeç, İvrindi, Kepsut, Sındırgı ve Susurluk) farklı zorluklarda 22 adet yürüyüş güzergâhı ve 3 seyir terası oluşturularak doğa turizmi için bir hareketlilik sağlanması hedeflenmiştir (Misya Yürüyüş Yolları, t.y.).

Edremit'in kardeş şehirleri zaman zaman geziler düzenlemektedirler. Bu geziler ilçenin sahip olduğu turizm potansiyelinin ortaya çıkarılmasına ve dolayısıyla da tanıtılmasına olanak sağlamaktadır.

2017 yılında gerçekleştirilen ve ilçede ilk kez kutlanan Avrupa Yerel Demokrasi Haftası; 15 Ekim 1985 tarihinde imzalanan Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartı'nı anımsama, önemini vurgulama amacı taşımaktadır (Türkiye Belediyeler Birliği, t.y.).

Edremit Belediyesi 2018 yılında “Yurttaş katılımı, danışma ve bağlılık; gelişen bir yerel demokrasi için” teması altında Avrupa Konseyi “12 Yıldız Şehri” ödülünü almaya hak kazanmış ve Güney Marmara’da ödülü kazanan ilk şehir olmuştur (Edremit Belediyesi(e), 2018). Edremit Belediyesi kazandığı bu başarı ve gerçekleştirdiği ilkten sonra ilçenin daha fazla tanınmasını ve tanıtılmasını hedeflemektedir.

İlçedeki mevcut turizm potansiyelini; genel olarak doğal çekicilikler, tarihi ve kültürel çekicilikler ve hizmet çekicilikleri olarak sınıflandırmak mümkündür. Bu çekicilikleri ilçenin turizm değerinin oluşmasında etkin olan en önemli etkenler olarak ifade etmek mümkündür.

2.4.1. Doğal Çekicilikler

Turistik destinasyonların yerli veya yabancı ziyaretçiler tarafından ziyaret edilme nedenleri arasında önemli bir yere sahip olan doğal çekicilikler; iklim koşulları, bitki örtüsü, destinasyona özgü eşsiz yeryüzü şekilleri, mağaralar, göller, av turizmi, kuş ve yaban hayat gözlemciliği gibi doğayla ilişkili aktiviteler, özünde doğayı ve doğa temelli etkinlikleri barındıran birçok etmen; destinasyonun turistik ürün yelpazesindeki değerini ve gücünü şekillendirip arttıran bir değer olarak yer almaktadır (Aktaş, 2007: 100). Edremit ilçesinin sahip olduğu doğal çekicilikler aşağıda sıralanmaktadır.

2.4.1.1. Akarsu ve şelaleler

Hasan Boğuldu ve Sutüven Şelalesi: Birbirine çok yakın bir mesafede bulunan Hasan Boğuldu Göleti ve Sutüven Şelalesi bugün piknik alanları olarak kullanılmaktadır. Hasan Boğuldu’nun ismi bir efsaneye dayanmaktadır. Bu efsaneye göre; Edremit tepelerindeki bir obanın kızı olan Emine ile Zeytinli köyünün delikanlısı pazar yerinde birbirlerini görerek aşık olurlar. Evlenmeye karar verdiklerinde Hasan’ın kendilerine içgüveysi olarak gelmesini isteyen Emine’nin ailesi aslında bu evliliğe karşı çıkar ve Hasan’ın zor doğa şartlarına dayanıp dayanamayacağını sınımaya karar verirler. Anlaşmaya göre altmış kilo tuzla dolu olan çuvalı Hasan obaya kadar sırtında taşıyacaktır. Yolda yorulan Hasan’ın gücü biter ve bunun üzerine birlikte kaçmayı teklif eden Emine Hasan’ı yolda bırakarak obasına döner. Döndükten sonra pişman olan Emine ertesi sabah Hasan’ı aramak için geri döndüyse de onu bulamaz ve yalnızca bulabildiği bugünkü adı Hasanboğuldu olan Gökbüvet’te ki Hasan’ın atkısıdır. Bunun üzerine Emine kendini oradaki çınara asarak intihar eder (osmancikkulturturizm.org).

Pınarbaşı: Milli Park sınırları içinde yer almasında dolayı Orman Müdürlüğü tarafından işletilen Pınarbaşı, daha çok yaz aylarında piknik alanı olarak tercih edilmektedir. 405 metre rakıma sahip olan Pınarbaşı, yerli ve yabancı ziyaretçilerin tercih noktalarından biridir (Türkiye Kültür Portalı, t.y.).

Şahindere Kanyonu: “Edremit Körfezi’nin Bacası” olarak adlandırılan Şahindere Kanyonu, Altınoluk Mahallesi’nde yer almaktadır. Kanyonun uzunluğu 26 kilometre, yüksekliği yaklaşık olarak 600-700 metre olarak bilinmektedir. İzin alınarak ve alan kılavuzu eşliğinde gezilebilen kanyona Edremit ve çevre ilçelerden günlük turlar düzenlenmektedir (Kazdağı Milli Parkı(b), t.y.)

Mıhlı Çayı: Edremit’in 450 yıllık geçmişi olduğu düşünülen Altınoluk Mahallesi’ne 5 kilometre mesafede Mıhlı Çayı yer almaktadır. Başdeğirmen olarak adlandırılan bu bölgede bir köprü ve Rumlardan kalma bir değirmen bulunmaktadır. Altınoluk Mahallesi’nin yukarısında yer alan Papazlık olarak da adlandırılan Çam Mahallesi’nin geçmiş dönemde iskelesi olarak kullanıldığı, Papazlık’ın ise Rumlara yaşadığı yer olduğu bilinmektedir. Mübadeleyle bölgeyi terkeden Rumlara varlığı, değirmenin bir Rum eseri olduğunu desteklemektedir (Küçükkuşu Belediyesi, t.y.).

Subaşı: Altınoluk Mahallesi’ne 2.5 kilometre mesafede bulunan Subaşı, kırsal dinlenme mekânlarının bulunduğu doğal bir alandır. İçme suyu kaynağının çıktığı yerde bulunması, Subaşı adının buradan geldiği düşündürmektedir (Balıkesir Kent Portalı, t.y.) .

2.4.1.2. Tepe ve koruma alanları

Kazdağı Milli Parkı: Zengin flora ve faunaya sahip olan Antik Çağ’ın “İda Dağı” olan Kazdağı, Ege Bölgesi ile Marmara Bölgesi’ni birbirinden ayıran Biga Yarımadası’nın en yüksek dağı olarak, bölgenin bilinirliğini ve çekiciliğini arttıran doğal unsurlar arasındadır. Milli parkın doğal bitki yapısını oluşturan ormanlar; sahilden itibaren kızılçam, karaçam, karaçam- meşe ağaçlarından oluşmaktadır. Dağın zirvesinde yalnızca burada görülen yani endemik özelliği olan Kazdağı göknarı yetişmektedir. Alan, ev sahipliği yaptığı hayvan türleri açısından da oldukça zengindir. Karaca, ayı, yaban kedisi, domuz, çakal, tilki, ağaç sansarı, yaban tavşanı Kazdağı’ndan yaşayan hayvan türleri içerisinde bulunmaktadır. Dağda yaşayan hayvanlar yalnızca vahşi hayvanlarla sınırlı olmayıp kuş türü olarak kartal, doğan, şahin, çulluk, keklik de bölgede yer almaktadır (Kazdağı Milli Parkı(a), t.y.).

Kazdağı'nın mitolojideki adı olan İda, bugün birçok kişi tarafından bilinen Üç Güzeller Yarışması'nda da geçmektedir. Troia kralı Priamos'un oğlu olan Paris (Alexandros) ülkesinin başına felaket getireceği kehaneti üzerine, doğar doğmaz ölmesi için İda Dağı'na bırakılmış, sağ kalmayı başarınca, Priamos'un hizmetkârı tarafından gizlice büyütülmüştür ve çobanlık yapmıştır. Bu sırada Olympos'ta Tanrıça Thetis ve Peleus'un düğün hazırlığı vardır. Bu düğüne davet edilmeyen nifak tanrıçası Eris; tanrılar ve tanrıçalar toplandıkları sırada aralarına, üzerinde "En Güzele" yazan bir altın elma fırlatır. O sırada orada bulunan tanrıçalardan Athena, Hera ve Aphrodite en güzelin kendisi olduğunu söyleyerek, elmayı almak isterler. Bunun üzerine Zeus, kendi adına İda Dağı'ndaki çoban Paris'in en güzelin kim olduğuna karar vereceğini ve Hermes'in tanrıçaları onun olduğu yere götürmesini söyler. Paris'in karşısına dizilen tanrıçalar Paris tarafından seçilmek için vaatlerde bulunurlar. Hera Asya İmparatorluğu'nu, Athena bilgelik ve gireceği tüm savaşlarda zafer; Aphrodite ise dünyanın en güzel kadınına vaat eder. Paris elmayı Aphrodite'e vererek en güzel tanrıçayı seçer ve bu olay Truva Savaşı'nın başlangıcını oluşturur (Antandros Antik Kenti, t.y.).

Sarıkız Tepesi: Sarıkız Tepesi, Edremit Kavurmacılar köyünde yaşayan ermiş olduğu düşünülen Sarıkız'a ait mezarın olduğu yerdir. Efsaneye göre; babası ile Sarıkız Çanakkale Ayvacık'tan gelerek Kavurmacılar köyüne yerleşmiştir. Geçimlerini çobanlıkla sağlayan baba kız, Sarkız'ın babasının Hacca gitmesi sonucu bir müddet birbirlerinden ayrı kalırlar. Sarıkız'ın babasının Hac nedenli olarak köyde uzun süre bulunamadığı bu dönemde köyde yaşayan genç erkekler Sarıkız'a gönüllerini kaptırmıştır. Sarıkız'ın onların ilgilerine karşılık vermeyip, onları reddetmesi sonucunda, gençler Sarıkız hakkında dedikodu yapmaya, iftira atmaya başlarlar. Köy halkının, Sarıkız'ın babası Hac'dan dönünce onun kötü yola düştüğünü söylemesi sonucu Sarıkız'a kıyamadığından baba, kızını birkaç kazla birlikte Kazdağı'na götürür. Burada yaşama tutunamayacağını düşündüğü Sarıkız'ın yabani hayvanlarca öldürüleceğini, ölümün kendi elinden olmayacağını düşünerek geri döner. Aradan geçen yıllar ardından Sarıkız'ın babası sarı bir kızın dağda yollarını kaybedenlere yardım eden, kazlarının zarar verdiği yerleri korumak için eteğindeki taşları dökerek bir kaz avlusu oluşturan yardımsever sarı bir kızın olduğu duyumunu alır. Bu kızın kendi kızı olduğunu düşünen baba, Sarıkız'ı görmeye gider. Babasını görünce çok sevinen Sarıkız namaz kılmak için abdest almak isteyen babasına su döker. Suyun tuzlu olduğunu fark eden babasının nedenini sorması sonucu suyu telaşla denizden aldığını söyleyen Sarıkız testisini vadiye uzatarak, babasının gözleri önünde bir kez daha su alır. Bunun ardından köyün

üstünü siyah bir bulut kaplar ve Sarıkız gözden kaybolur. Artık kızının bir ermiş olduğunu anlayan baba için hatasından dönmenin bir yolu maalesef yoktur ve kederden etrafta dolaşan babanın öldüğü yere Baba Tepe denmekte, Sarıkız'ın mezarının olduğu yer de Sarıkız Tepesi olarak anılmaktadır (Edremit Belediyesi(d), t.y.). Bugün Edremit'in Akçay Mahallesi' nde de Sarıkız Heykeli yer almakta ve simgesel bir değer taşımaktadır.

2.4.1.3. Termal alanlar

Güre Kaplıcaları: Önceki yıllarda kendi başına bir ilçe olan Güre, bugün Edremit'in deniz kenarında yer alan bir mahallesi olarak termal suya sahip işletmelere ev sahipliği yapmaktadır. Bu işletmelerde su sıcaklığı 40-58 °C olmakla birlikte; kadın hastalıkları, kronik iltihaplı hastalıklar, üst solunum yolları hastalıkları, guatr, cilt hastalıkları, kireçlenme, böbrek taşı ve kumları, karaciğer rahatsızlıkları, hareket sistemi hastalıkları, romatizma kökenli hastalıklar, kalp-damar sistemi hastalıkları, sinir sistemi hastalıkları ve vücudun doğal dengesinde ortaya çıkan sorunlara iyi gelmektedir (Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü(b), t.y.). Termal ev ve farklı özellikte termal otellerle Güre Kaplıcaları olarak anılan şifalı sıcak suya sahip olan işletmeler, yaz kış ilçe içinden ve dışından birçok ziyaretçiyi ağırlamaktadır.

2.4.1.4. Piknik ve kamp alanları

Gelin Çamı: Edremit'in Güre Mahallesi'ne 3 kilometre uzaklıkta bulunan Gelin Çamı, piknik alanı olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda alanda Sarıkız etkinliklerinin bir bölümü de gerçekleştirilmekte ve bu dönemde daha da fazla talep görmektedir. Edremit Körfezi Turizm İşletmeleri Derneği tarafından tanıtımı yapılan Gelin Çamı Piknik Alanı doğal ortamı ve temiz havasıyla Edremit'in doğal çekicilikleri arasında yer almaktadır (Edremit Körfezi Turizm İşletmeleri Derneği, 2017).

Hanlar: Hanlar, Edremit yöre halkı tarafından dört mevsim boyunca dinlenme ve eğlenme amaçlı olarak tercih edilen bir alandır. Yazın yükseltisinden dolayı serinletici havası, kışın ise yükseltisi sebebiyle kar yağışına maruz kalması; kar yağışı almayan Edremit halkının Hanlar'ı sıkça ziyaret etmesine davet çıkarmaktadır. Alan Edremit'ten, Çanakkale'nin Kalkım köyüne gidiş istikametinde 25 kilometre mesafede yer almaktadır (Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü(c), t.y.).

Çağlayan: İçerisinde Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından tescillenmiş 800 yılı aşkın yaşa tarihlenen bir çınar ağacının da bulunduğu Çağlayan, çevresindeki piknik için tahsis edilmiş alanıyla gününbirlik ziyaretçiler tarafından tercih sebebi olmaktadır (Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü, t.y.).

2.4.2. Kültürel Çekicilikler

Büyükten küçüğe her destinasyonun bir tarihe ve kültüre sahip olduğunu söylemek mümkündür. Destinasyonda yer alan ve oraya ait tarihi değerler, destinasyonun tarih sahnesinde oynadığı rol ve kültürel değerler o destinasyona ait çekim unsurları arasında yer almaktadır.

Yerli ve yabancı ziyaretçiler tarafından bir destinasyonda bulunan hem somut hem de soyut yapıya sahip olan deneyimlenebilir ve gözlemlenebilir nitelikteki tarihi ve kültürel değerler; o destinasyonun ziyaretçiler tarafından birebir deneyimlemesine imkan sağlar. Buradan yola çıkarak kültür turisti adı alan bireylerin, destinasyonun değişik tarihi ve kültür değerlerinden etkilendiğini ve seyahate karar verdiklerini söylemek mümkündür (Berberoğlu, 2012: 10).

Bir destinasyonda var olan kültürel çekiciliğin o destinasyona fayda sağlayabilmesi için kalitesiyle, yapısıyla, bölgeye ve ziyaretçilere sunduğu değerlerle özgün ve duygu uyandırıcı nitelikte olması gerekmektedir. Başta kültür turizmi olmak üzere turizm destinasyonunun çekiciliklerinin sahip olduğu bu gibi nitelikler; turizm içerisinde bir pazarlama unsuru var olarak kendi adından söz ettirebilecektir (Karlı, vd., 2016: 90). Edremit'te bulunan tarihi ve kültürel çekicilikler şu şekilde sıralanabilirler:

2.4.2.1. Tarihi yapı ve eserler

Astyra Antik Kenti: İçinde Artemis'e adanmış kutsal alan ve yakınında "Sapra" adı verilen su kaynağı olduğu söylenen Astyra Antik Kenti, Strabon tarafından Mysia'ya bağlı olarak gösterilmiştir. 2007 yılında Güre Kaplıcaları'nın antik hamam kalıntılarını ortaya çıkarmak amaçlı yapılan kazı çalışmalarında, alanın yaklaşık olarak 1 kilometre mesafe yukarısında kilise kalıntısı tespit edilmiş ve Aphrodite sikkesi bulunmuştur (Emiroğlu, 2013: 78).

Antandros Antik Kenti: Edremit'in Altınoluk Mahallesi'ne 2 km mesafede yer alan bu antik kentte kazı çalışmaları on beş yıldır sürmektedir. Mysia ile Troas arasında uzanan

yolu kontrol eden stratejik bir konumda yer alan ve önemli bir Troas kenti olan Antandros'un kuruluş tarihi bazı araştırmacılar tarafından Truva Savaşı öncesine kadar dayandırılmaktadır. İda Dağı olarak da adlandırılan Kazdağları'nın güney eteklerinde konumlanmış olan antik kentin adı Heredotos anlatımlarında Pelasg yerleşimi, Vergilius'un "Aeneas" adlı eserinde Troia kentinden kaçan Aeneas'ın donanma kurduğu yer ve Strabon'un "Geographika" adlı kitabında Adramytteion Körfezi'nin iç kısmı olarak geçmektedir. Kent suru, yamaç ev, hamam, mezar alanı olan nekropolis ve Roma evi bugün görülebilen kalıntılar içinde yer almaktadır. 2001 yılından 2006 yılına kadar Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü ve Balıkesir Müzesi'nin birlikteliğiyle yapılan kazılar, 2007 yılından itibaren Prof. Dr. Gürcan Polat başkanlığında akademik bir kazı olarak halen devam etmektedir (Antandros Antik Kenti, t.y.).

Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Gürcan Polat önderliğinde 24 kişiden oluşan ekip; her yıl Temmuz ve Ağustos aylarında antik kentte çalışmalarını sürdürmekte ve Edremit'in tarihi ve turistik değerine daha da anlam yüklemektedir. Antandros Antik Kenti'nde 2001 yılından bu yana yapılan arkeolojik kazı ve keşif çalışmaları; bir Roma villası olan Yamaç Ev, antik çağda mezarlık görevi gören Nekropol ve antik dönem yolunda gerçekleştirilmektedir (Edremit Belediyesi Tanıtım Kitapçığı, t.y.: 9).

Antik kentte Roma Dönemi villası olan Yamaç Ev kazılarında gün yüzüne çıkarılan on dört adet mekân içerisinde tuvalet, hamam, teras ve çeşitli odalar bulunmaktadır. Nekropolde yapılan kazılarda bu alanın M.Ö.7.-M.Ö.1. yüzyıllar arasında kullanıldığı belirlenmiştir. İçerisine bebek ve çocukların gömüldüğü büyük küpler, bu gömülerin yanında onlara ait oyuncaklar, lahit adı verilen taşla örülü ve üzeri gene taşla örtülü mezarlar ve lahitte yatan kişiler için lahit hediyeleri bu alanda ortaya çıkarılmıştır. Araştırma yapılan üç bölümden biri olan antik dönem yolu yol altı ve yol üstü olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Yol altı kazı çalışmalarında elde edilen bulgulara göre kilise ya da şapel olabileceği düşünülen mekanlar ve bir Bizans mezarlığı burada yer almaktaydı. Helenistik Dönem'e ait duvarlar, Geç Roma yerleşmesi, tarihi M.Ö. 8. yüzyıla dayanan bir yapının varlığı yol üstünde yapılan çalışmalarda tespit edilmiştir. Ayrıca henüz kazısı yapılmamış fakat yeri tespit edilmiş savunma ve koruma amaçlı sur duvarının varlığı alanın üzerindeki Kaletaşı Tepesi'nde yer almaktadır. Yapılan çalışmalarda bulunan tarihi değere sahip olan

eserler Edremit'in bağı olduğu Balıkesir ilinde yer alan Kuva-yi Milliye Müzesi'nde sergilenmektedir (Antandros Broşürü, t.y., 3-10).

Abdullah Efendi Konağı: Altınoluk Mahallesi'nde o dönemin adıyla Papazlık köyünde yer alan konak, 150 yıllık bir tarihe sahip olmakla birlikte ilk sahibinin o tarihlerde var olan Papazlık Kilisesi'nin rahibinin olduğu bilinmektedir. Abdullah Efendi Konağı olarak bilinmesinin nedeni ise I. Dünya Savaşı sonu, Kurtuluş Savaşı öncesi konağın sahibi olan rahibin Midilli Adası'na göç ederek, mallarını Midilli Adası'ndan Abdullah Efendi ile değiş tokuş yapmasıdır. Papazlık Köyü'nün adının Altınoluk olarak değiştirilmesinin nedeni Abdullah Efendi'nin zeytinyağına atıfla "Burada altın oluklardan akıyor" cümlesidir. 1977 yılında Abdullah Efendi'nin mirasçıları tarafından az bir ücretle Kültür Bakanlığı'na devredilen yapının restorasyon çalışmaları maalesef ki aslına uygun gerçekleştirilmemiştir. Günümüzde asıl dokusundan yalnızca bir kısmını barındıran tarihi konak, Tarihi Antandros Şehrini Kurtarma, Koruma ve Yaşatma Derneği'nin de merkezidir (Antandros Antik Kenti, t.y.). Ayrıca tarihi konak günümüzde çeşitli eserlerin sergilendiği ve etkinliklerin düzenlendiği kültürel bir teşhir alanı olarak da kullanılmakta, ziyaretçileri ağırlamaktadır.

Hacı Kabakçı Konağı: Edremit'in varlıklı kişilerinden Hacı Kabakçı'ya ait olan 211 metrekare alan üzerindeki bahçeli iki katlı tarihi Hacı Kabakçı Konağı'nın tapusu bugün Edremit Belediyesi'ne aittir. 1800-1805 yıllarında yapıldığı tahmin edilen konak, Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından da tescillidir. İçerisinde çeşitli süslemeleri bulunan, orta sofalı, cumbalı ve orta girişli olan evin aslına uygun şekilde restore edilmesi planlanmaktadır (Balıkesir Memleket Gazetesi, 2016). Henüz restorasyon çalışmaları başlamamış olan konağın sahibi Hacı Kabakçı'nın muhacir olduğu ve kabak yetiştirmekle geçimini sağladığı bilinmekle birlikte rivayete göre evlerinin yanması üzerine tepkisiz kalan Hacı Kabakçı'nın etrafından işittiği sözlere kızarak gizlice biriktirdiği altınlarla bu konağı inşa ettirdiği söylenmektedir.

Atatürk Evi: "Sezai Bey'in Evi" olarak da adlandırılan, Atatürk'ün 1934 yılında Edremit'e geldiğinde konaklamış olduğu ev, Edremit Belediyesi mülkiyetine geçirilmiştir. Restorasyon çalışmaları henüz gerçekleştirilmemiş olan ev, Edremit Tuzcumurat Mahallesi Çayıçi Caddesi'nde yer almaktadır (Balıkesir Politika Gazetesi, 2016).

Sabahattin Ali Evi: Hayatının bir dönemini Edremit'te geçiren Sabahattin Ali'nin yaşamış olduğu ev, sahibi tarafından Edremit Belediyesi'ne satılmıştır. Ev restore edilerek, çekim unsuru olarak değerlendirilmesi planlanan kaynaklar arasındadır.

Kurşunlu Camii: Selçuklular Dönemi'nde 1300 yılından önce yaptırılan, tamamı kesme taş olan camide, altı sütun üzerine oturan beş kubbe bulunmaktadır ve avlusunda Bani Yusuf'un mezarı bulunmaktadır. Camiyi inşa ettiren kişi ise Edremit Fatihî Yusuf Sinan olarak bilinmektedir (Edremit Halk Eğitim Merkezi, 2013). Kurşun kaplı minaresinden dolayı ilçe sakinleri tarafından Kurşunlu Cami olarak adlandırılan yapının diğer adı Hekimzade Mevlana Yusuf Sinan Camisi'dir (Derin, 2016: 49).

Eşrefoğlu Rumi Camii: Halk arasında Pırasa Camii olarak da bilinen caminin inşası Osmanlı Dönemi'ne dayanmaktadır. Zamanla tahrip olan cami, 1910 yılında mahalle halkının yardımları ile tamir ettirilip şimdiki haline getirilmiştir (Edremit Halk Eğitim Merkezi, 2013).

2.4.2.2. Müzeler

Ali Bey Kudar Özel Etnoğrafya Galerisi: Edremit'e 17 km uzaklıkta Tahtakuşlar Mahallesi'nde, 1991 yılında açılan Türkiye'nin ilk özel etnoğrafya müzesi ile 1992 yılında açılan ve Türkiye'de ilk kez bir köyde kurulan sanat galerisi yer almaktadır. Kurucusu emekli öğretmen Alibey Kudar'ın olduğu müze, 1994'te UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) Teşvik Ödülü'nü almıştır (Ali Bey Kudar Özel Etnoğrafya Galerisi, t.y.). "Tahtakuşlar Köyü Özel Etnoğrafya Galerisi" olarak da bilinen müzede iki bölüm bulunmaktadır. Bölümlerin birinde göçebe Türklere ait ev eşyaları, aletler, çadırlar yer alırken diğer bölümde içinde dünyanın en büyük deniz kaplumbağasının da bulunduğu deniz ürünleri yer almaktadır (Karcı, 2013).

Sıdika Erke Etnoğrafya Müzesi: Sıdika Erke Etnoğrafya Müzesi'nin zemin katında Kuva-yi Milliye Dönemi'ni yansıtan bir oda ve kültürel amaçlı kullanılan hanay olarak da adlandırılan geniş bir salon, üst katında baş oda ve sofa yer almaktadır. 18. ve 19. yüzyıllarda Edremit yöre halkının kullandığı eşyalar, ilçeye ait el emeği eserler ve eşyaların yer aldığı odaların bulunduğu müze çeşitli yayınları bulunan ve değerli bir minyatür sanatçısı olan Ülker Erke tarafından yaptırılmıştır (Emiroğlu, 2013: 80).

Özel Sarıkız Kazdağı Etnoğrafya Galerisi: Edremit'in deniz kenarında yer alan mahallerinden olan Güre Mahallesi'nde yer alan Özel Sarıkız Etnoğrafya Galerisi; konferans salonu, resim, maket, objelerin yer aldığı iki salonu, hediyelik eşya dükkânı ve kafeteryasıyla çok yönlü bir galeri olma özelliği taşımaktadır. İçerisinde Mustafa Kemal Atatürk, yazar Sabahattin Ali, Çanakkale Destanı Kahramanı Havranlı Koca Seyit,

Edremitli Şair Mustafa Seyit Sutüven, son günlerini Kazdağları'nda geçiren Türk Halk Müziği sanatçısı Ali Ekber Çiçek gibi yörede değer verilen kişilere ait balmumu heykellerinin yer aldığı müze, 300 metrekarelik kapalı alana sahiptir. 2015'te iki kardeş olan Uğur ve Murat Bostancıoğlu tarafından babaları Ali Bostancıoğlu'nun anısına kurulan müze, pazartesi günü dışında haftanın her günü saat 10:00-18:00 arası ziyaret edilebilmektedir (Sarıköz Kazdağı Etnografya Galerisi, t.y.).

Evren Ertür Zeytinyağı Galerisi: 2005 yılında kurulan müzenin kurucusu, beş kuşaktır zeytin ve zeytinyağcılıkla uğraşan bir ailenin üyesi olan Evren Ertür'dür. Müze olarak kullanılan binanın iskelet taşları 100 yıllık olmak üzere dört senede bir araya getirilmiş, tamamıyla tarihi bir ruhun kazanılmasına önem gösterilmiştir. Müze içerisinde geçmişten günümüze zeytinyağı elde etmede kullanılan alet ve araçlar kronolojik olarak sergilenmektedir (www.sabiertur.com.tr, t.y.).

2.4.2.3. Festival ve Şenlikler

Edremit'te gerçekleştirilen festival ve şenlikleri de Edremit'in sahip olduğu çekicilikler arasında saymak mümkündür. Edremit'te gerçekleştirilen şenlik, festivaller ve bunların gerçekleştirildiği tarihler Tablo 2.2.'de gösterilmektedir.

Tablo 2.2. Edremit'te Düzenlenen Festival ve Şenlikler

Etkinliğin Adı	Tarih
Zeytinli Rock Festivali	29 Temmuz- 01 Ağustos
Altınoluk Antandros Yaşama Saygı Kültür ve Sanat Festivali	30 Ağustos- 1 Eylül
Zeytin Şenliği	15-18 Temmuz
Edremit Zeytin Festivali	01-02 Ağustos
Akçay-İda Kültür ve Sanat Şenliği	06-08 Ağustos
Akçay Yaza Merhaba Şenlikleri	19-20 Haziran
Deve Güreşleri	Şubat Ayı 2. Haftası
Uçurtma Şenliği	23 Nisan
Altınoluk Tenis Turnuvası	Mayıs ve Eylül Ayları
Yağlı Pehlivan Güreşi	Mayıs Ayı
Sağlıklı Yaşam Yürüyüşü	Mayıs Ayı 3. Haftası
Mısırlı Ahmet Uluslararası Ritim ve Sanat Kampı/Konseri	Temmuz Ayı
Kazdağı Ekofest	Ağustos Ayı
Uluslararası Mysia Havacılık Festivali	Eylül Ayı
Edremit Hasat Sonu Şenliği	Şubat Ayı

Kaynak: <http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/TR,65914/senlik-festival-ve-panayirlar.html>

Edremit'te zamanı önceden bilinen ve her yıl düzenlenen festival ve şenlikler dışında da etkinlikler yapılmaktadır. Bu etkinlikler konser, tiyatro olabileceği gibi her hangi bir özel durumla da ilgili olabilmektedir. İlçede gerçekleştirilen bu gibi etkinlikler Edremit ilçe

merkezinde yer alan Şükrü Tunar Kültür Merkezi'nde ve Altınoluk Mahallesi'nde yer alan Amfi Tiyatro'da düzenlenmektedir.

2.4.3. Hizmet Çekicilikleri

Bir destinasyonda bulunan hizmet çekiciliklerini genel olarak, yerli halkın yanında doğrudan destinasyonda bulunan veya bulunması muhtemel yerli veya yabancı ziyaretçilere de sunulan hizmet temelli oluşumlar şeklinde tanımlamak mümkündür. Bu hizmet çekiciliklerine turizm odaklı olarak baktığımızda, destinasyona ulaşım imkanları, destinasyondaki konaklama tesisleri ve seyahat acentası gibi unsurları örnek olarak göstermek mümkündür.

2.4.3.1. Seyahat acentası

Bugün ilçede 21'i A, 1'i C Grubu olmak üzere toplam 22 seyahat acentası yer almaktadır. Buna göre ilçe toplam 23 seyahat acentası bulunan Karesi ilçesinden sonra, toplamda 87 A ve C grubu seyahat acentası bulunan Balıkesir ilinin en fazla seyahat acentasına sahip 2. ilçesi durumundadır (Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü(a), t.y.).

İlçede bulunan seyahat acentalarının gününbirlik tur ve aktivite olarak ürün yelpazeleri oldukça gelişmiştir. Gerek çevre il ve ilçelere, gerekse ilçe içi doğal ve tarihi alanlara turlar düzenlenmektedir. Bunların yanında her yaz teknelerle gününbirlik olarak düzenlenen gece ve gündüz turları yöre halkı ve ziyaretçiler tarafından oldukça fazla tercih edilmektedir.

2.4.3.2. Ulaşım

İlçe için turizm faaliyetleri, uluslararası uçuşlara açık olarak faaliyet gösteren “Engelsiz Havaalanı” ve “Yeşil Havaalanı” sertifikalarına sahip Balıkesir Koca Seyit Havalimanı ve ilçeye ulaşımı rahatlatan İzmir-Çanakkale-İstanbul E-87 karayolu sayesinde daha da mümkün hale gelmiştir.

Edremit'in Bostancı Mahallesi'nde yer alan Balıkesir Koca Seyit Havalimanı Edremit ilçe merkezine 3 km uzaklıkta yer almaktadır. Diğer adıyla Körfez Havalimanı olarak da anılan havalimanı, 1997 yılında tamamlanmasına rağmen, ilk yıllarda havalimanından yeterli düzeyde yararlanılamamıştır. Zamanla gerçekleştirilen büyütme ve yenileme çalışmalarıyla, içerisinde ve çevresinde gerekli düzenlemelerin yapıldığı

havalimanının, bunun yanı sıra 2010 yılında Geçici Hudut Kapısı olarak ilanıyla da artan kullanım oranı ve imkânları sayesinde yerel halk ve turistler için tercih sebebi olmuştur. Tablo 2.3.'te 2010-2019 yılları arası Balıkesir Koca Seyit Havalimanı'na ait uçak ve yolcu sayısı 2019 Nisan ayı dahil edilerek gösterilmiştir.

Edremit'in bağlı olduğu il olan Balıkesir'e uzaklığı 90 km'dir. Bursa, İstanbul ve İzmir gibi büyükşehirlere olan mesafesi ise sırayla; 241 km, 480 km ve 215 km'dir. İstanbul güzergâhından Edremit'e ulaşımında 2016 yılında açılan İzmit Körfez Köprüsü olarak da bilinen Osmangazi Köprüsü de mesafeyi yaklaşık 80 km azaltarak büyük kolaylık sağlamıştır. Ankara'dan Edremit'e ulaşımında ise; Ankara, Bursa, Balıkesir yol güzergâhı takip edildiğinde mesafe 623 km'dir. Ayrıca alternatif olarak Ankara- Balıkesir demir yolu da bulunmaktadır (www.edremitrehberim.com).

Tablo 2.3. Balıkesir Koca Seyit Havalimanı'na Ait Uçak ve Yolcu Sayısı

Yıllar	Tüm Uçak Trafikği			Yolcu Trafikği (Gelen-Giden)		
	İç Hat	Dış Hat	Toplam	İç Hat	Dış Hat	Toplam
2010*	983	-	983	37.236	-	37.236
2011	2.499	33	2.532	56.933	2.723	59.656
2012	3.288	40	3.328	46.180	415	46.595
2013	5.265	49	5.314	90.581	997	91.578
2014	5.966	93	6.059	199.280	7.108	206.388
2015	7.991	122	8.113	311.785	9.735	321.520
2016	20.276	179	20.455	353.567	11.181	364.748
2017	22.793	129	22.922	426.705	9.556	436.261
2018	20.068	151	20.219	503.558	10.452	514.010
2019**	5.353	25	5.378	74.110	2.765	76.875

Kaynak: <https://www.dhmi.gov.tr/sayfalar/istatistik.aspx> *2010 yılı Temmuz-Aralık aylarında açıktır. **2019 yılı Nisan sonu kesin olmayan verileridir.

Edremit'e ulaşımında feribot seferleri de ziyaretçilere büyük rahatlık ve zaman tasarrufu sağlamaktadır. İstanbul'un farklı ilçelerinden Yalova ve Bursa'ya feribot seferleri sonrasında yapılacak araba yolculuğu ile birlikte ilçeye ulaşım sağlanabilmektedir.

İlçede başka bir ulaşım alternatifi olarak karşımıza deniz taksisi çıkmaktadır. 2017 yılının Ağustos ayı itibariyle hizmete geçen deniz taksi seferleri, Ayvalık/Cunda Adası-Edremit/Altınoluk Mahallesi arasında günde iki defa karşılıklı olarak gerçekleştirilmektedir.

2.4.3.3. Konaklama ve Yiyecek-İçecek İşletmeleri

Edremit'te yer alan konaklama işletmelerinin çoğunluğu, Edremit'in deniz kenarı mahalleleri olan Akçay, Güre ve Altınoluk Mahallerinde bulunmaktadır. Bununla birlikte sakinlik arayanlar ve doğaseverler için daha yükseklerde bulunan küçük mahallelerde de butik işletmeler yer almaktadır.

Edremit'in turizm sektörü içerisinde konaklama açısından avantajı, hem deniz kenarı olması hem de sakin, doğal ortamlara sahip olmasından ileri gelmektedir. Tam ve etkin tanıtım, pazarlama ve kullanımla Edremit ilçesi dört mevsim boyunca ilçeye gelen ziyaretçileri ağırlayabilecek mekânlara ve konaklama tesislerine sahiptir. Turizm İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Tesisler olmak üzere ilçede yer alan konaklama işletmeleri; farklı bütçe ve isteğe sahip misafirlere ev sahipliği yapabilecek niteliktedir. Toplamda 2.513 yatak sayısı ile çoğunluğu 4 mevsim açık olan ilçenin konaklama tesislerinin toplam sayısı ise 23 olarak bilinmektedir. Tablo 2.4.'te Edremit'te bulunan turizm işletmesi belgeli ve turizm yatırımı belgeli konaklama tesislerinin bilgisi görülmektedir.

Tablo 2.4. Edremit'te Bulunan Turizm İşletmesi Belgeli ve Turizm Yatırımı Belgeli Konaklama Tesisleri

Sınıf	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
Turizm İşletmesi Belgeli	20	1.213	2.481
Turizm Yatırımı Belgeli	3	16	32
Toplam	23	1.229	2.513

Kaynak: Edremit Turizm Danışma Bürosu, 2019

Büyük mahalleri deniz kenarında yer alan ve daha fazla yaz aylarında misafirlere ev sahipliği yapan Edremit'te belediye belgeli tesisler, tatil köyleri, apart oteller, moteller, pansiyonlar, kampları ve belediye belgeli termal kaplıcalar yer almaktadır. Edremit'te bulunan turizm işletme belgeli ve belediye belgeli konaklama tesislerinin 2008-2018 yıllarına ait doluluk oranları Tablo 2.5.'te yer almaktadır.

Tablo 2.5. Edremit'te Bulunan Konaklama Tesislerinin Doluluk Oranları

Yıllar	Turizm İşletme Belgeli Tesislerin Doluluk Oranları (%)			Belediye Belgeli Tesislerin Doluluk Oranları (%)		
	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
2008	1,01	29,14	30,15	2,18	28,76	30,95
2009	0,71	31,14	31,85	0,34	26,96	27,30
2010	4,42	25,29	29,71	0,16	32,68	32,84
2011	4,08	24,19	28,27	0,27	49,59	49,86
2012	3,84	34,10	37,94	0,46	42,19	42,65
2013	3,39	27,89	31,28	0,57	29,17	30,28
2014	2,27	35,14	37,41	0,46	24,26	24,71
2015	1,93	29,89	31,82	0,20	34,36	34,36
2016	3,17	23,88	27,05	0,45	35,58	36,03
2017	0,54	34,00	34,54	0,32	24,52	24,83
2018	1,29	32,98	34,26	0,37	22,04	22,41
Ortalama Doluluk	26,65	327,64	354,28	5,78	350,14	356,22

Kaynak: <http://www.kultur.gov.tr>, Konaklama İstatistikleri.

Tablo 2.6.'da Edremit'in yıllara göre turizm talebindeki değişimi gösterilmektedir. Buna göre 2008-2018 yılları arasındaki dönem ele alındığında; yerli ve yabancı turist olmak üzere tesise yapılan toplam giriş ve toplam geceleme sayısında %38 oranında azalış yaşanırken, ortalama kalış süresinde ise bir değişim yaşanmamıştır. Bu tablodaki verilerden yola çıkarak Edremit'e gelen yerli ve yabancı turistlerin tesise giriş sayısı ile yaptıkları geceleme arasında doğru bir orantı olduğu söylemek mümkündür. Ayrıca tabloda yıllar arasında yaşanan sayısal dalgalanmalar yer almakta ve bu dalgalanmalar daha çok tesise yapılan toplam giriş ve tesiste yapılan toplam geceleme verilerinde göze çarpmaktadır.

Tablo 2.6. Edremit'in Yıllara Göre Turizm Talebindeki Değişim

Yıllar	Tesise Yapılan Toplam Giriş	Tesiste Yapılan Toplam Geceleme	Tesiste Ortalama Kalış Süresi
2008	423.623	874.236	4,0
2009	380.947	748.697	3,8
2010	475.020	970.342	3,8
2011	521.478	1417.146	4,8
2012	633.461	1299.966	4,0
2013	426.151	733.821	3,5
2014	356.331	647.885	3,6
2015	451.227	764.866	3,5
2016	448.870	742.339	3,4
2017	258.298	520.109	3,4
2018	262.532	542.839	4,0
Ortalama Değer	439.927	876.875	3,8

Kaynak: <http://www.kultur.gov.tr>, Konaklama İstatistikleri.

Edremit'e gelen yerli turistlerin konaklama bilgileri, Tablo 2.7.'de yer almaktadır. Edremit'e gelen yerli turistlerin 2008-2018 konaklama bilgilerine bakıldığında, bu 11 yıl içerisinde 6 yılın tesise yapılan giriş sayısı ve 8 yılın tesiste yapılan geceleme sayısı

ortalama değerin altında kalmaktadır. Bu 11 yıl içerisinde giriş ve geceleme sayılarındaki dalgalanma dikkat çekici niteliktedir.

Tablo 2.7. Edremit'e Gelen Yerli Turistlerin Konaklama Bilgileri

Yıllar	Yerli Turistler	
	Tesise Giriş Sayısı	Geceleme Sayısı
2008	412.309	818.184
2009	376.588	737.967
2010	457.194	943.403
2011	500.258	1383.278
2012	611.182	1263.749
2013	404.301	700.300
2014	342.631	624.813
2015	439.446	748.114
2016	434.645	714.296
2017	254.936	512.799
2018	255.533	528.733
Ortalama Değer	425.672	849.506

Kaynak: <http://www.kultur.gov.tr>, Konaklama İstatistikleri.

Tablo 2.8.'de ise Edremit'e gelen yabancı turistlerin 2008-2018 yıllarına ait konaklama bilgileri yer almaktadır. Elde edilen verilere göre yabancı konaklama tesislerine giriş yapan yabancı turist sayısı en çok 2017 yılında ortalama değerin altına düşmüştür. Bu düşüşe aynı yıl yabancı turistlerin yaptığı geceleme sayısı eşlik etmektedir.

Tablo 2.8. Edremit'e Gelen Yabancı Turistlerin Konaklama Bilgileri

Yıllar	Yabancı Turistler	
	Tesise Giriş Sayısı	Geceleme Sayısı
2008	11.314	56.052
2009	4.359	10.730
2010	17.826	26.939
2011	21.220	33.868
2012	22.279	36.217
2013	21.850	33.521
2014	13.700	23.072
2015	11.781	16.752
2016	14.225	28.043
2017	3.362	7.310
2018	6.999	14.106
Ortalama Değer	14.255	27.378

Kaynak: <http://www.kultur.gov.tr>, Konaklama İstatistikleri.

Edremit'te yer alan yiyecek-içecek işletmeleri çok yönlü olup; mönüleri gerek zeytinyağlı gerekse et üzerine çeşitlilik göstermektedir. Bu işletmeler incelendiğinde ise 1 adet lokanta olmak üzere 2 turizm işletme belgeli restoran 39 belediye belgeli restoran bulunduğu görülmektedir (Edremit Turizm Danışma Bürosu, 2019).

3. BÖLÜM

3. EDREMİT İLÇESİ YEREL HALKININ TURİZME YAKLAŞIMI ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Uzun yıllardır hızlı şekilde büyümesinden kaynaklı olarak turizm endüstrisi, gelişen ve henüz gelişmekte olan ülkeler tarafından yoğun ilgi gören bir sektördür (Yıldız, 2011: 54). Bu sektörün hızlı gelişimi yalnızca destinasyonlar üzerinde değil destinasyonlarda yaşayan yerel halk üzerinde de etkili olmaktadır. Bu etkilerin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkiler olarak ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Ayrıca bu etkinin yerel halk üzerinde ne denli olumlu veya olumsuz olduğu; bu etkilerin yerel halk tarafından algılanış şekillerine göre yön bulmaktadır. Bununla birlikte yerel halkın bu etkileri olumlu ve olumsuz olarak değerlendirmeleri şüphesizdir ki buldukları destinasyonda turizm gelişimine verecekleri desteği de etkiler nitelikte olacaktır.

Turizmden tam fayda sağlanmasının toplumun turizm sektörü ve sektörün ülkeye sağlayacağı sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel faydaların bilincinde olması yoluyla gerçekleşebileceğini söylemek mümkündür. Bununla birlikte turizm sektörünün ülkeye sağlayacağı sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel faydaların ilk olarak ülke içindeki farklı destinasyonlarda ortaya çıkacağı bir gerçektir. Toplumunu oluşturan bireylerin bu gerçekliğin farkına varması ve bu farkındalığın etkisiyle turizm gelişimine destek vermeleri bir gerekliliktir. Bu noktada toplumu oluşturan yerel halkın turizm içindeki önemi ortaya çıkmaktadır. Yerel halkın turizm hareketleri içerisindeki bir diğer önemi ise turizm faaliyetleri sırasında hem hizmet veren hem de hizmet gören olarak üstlendiği roldür. Bu roller destinasyon içerisinde hayat bulurken yerel halk turizmin olumlu ve olumsuz etkilerinden de etkilenmektedir. Yerel halkın üstlendiği bu roller ve hissettikleri turizm etkileri, turizm faaliyetlerinin yerel halkın gözünden görünüş şeklinin incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu inceleme sayesinde yerel halkın turizm gelişimine ne oranda destek verdiği de gözler önüne serilecektir. Yıllardır yerel halk ve turizm ile ilgili olarak yapılan araştırmalar bu konunun önemini gösterir niteliktedir. Williams ve Lawson'a göre (2001) yapılan çalışmalar aracılığıyla yerli halkın turizme ne oranda destek verip vermediğinin anlaşılması; turizmin hissedilen sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel olumsuz etkilerinin oranının azaltılmasını sağlayabilecektir. Yine bu yolla hissedilen olumlu etkilerin ortaya

çıkarılması sayesinde turizm gelişimine verilen destek oranının devamlı kılınması ve yükselmesi mümkün olabilecektir. Buradan yola çıkarak turizmin yerel halk üzerinde yaşam kalitesini artırıcı ve düzenli bir ivmeyle bunun olumlu yönde ilerlemesini sağlayıcı bir etkiye sahip olduğunu söyleyebiliriz (Araboğa, 2018: 30).

Bu çalışmada Edremit ilçesi yerel halkının turizmin etkilerini algılamasının ve turizmin gelişime yönelik desteğinin demografik özelliklerine göre değişip değişmediğinin saptanması amaçlanmıştır. Edremit ilçesinin turizm endüstrisi içindeki yetersiz konumu, ilçenin daha etkin bir turizm destinasyonu olabilmesi için turizm etkilerinin yerel halkın üzerindeki etkileriyle algılanış biçimi ve turizm gelişimine verilen desteğin algılanması araştırma problemini oluşturmaktadır.

H1: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.1: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.2: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.c: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.d: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.e: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.f: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.g: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.h: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.i: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.i: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.j: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.k: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.l: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.m: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.n: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.o: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.ö: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.p: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.r: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1.s: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2: Turizmin ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.a: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.b: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.c: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.d: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.e: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.f: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.g: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.h: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.i: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.i: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.j: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.k: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.l: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.m: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.n: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.o: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.ö: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.p: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.r: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H2.s: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3: Turizmin çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.a: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.b: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.c: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.d: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.e: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.f: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.g: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.h: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.i: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.i: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.j: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.k: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.l: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.m: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.n: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.o: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.ö: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.p: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.r: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H3.s: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.a: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.b: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.c: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.d: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.e: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.f: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.g: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.h: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.i: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H4.i: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H5: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek ile yerel halkın olumlu turizm gelişim etkilerini algılaması arasında doğrusal bir ilişki vardır.

Gerçekleştirilen bu çalışmayla Kuzey Ege kıyısında bir turizm destinasyonu olarak görülen Edremit ilçesinin yerel halkının demografik özelliklerinin etkisiyle turizm etkilerini nasıl karşıladıkları ve verdikleri destek ortaya çıkarılacaktır. Çalışma vasıtasıyla; Edremit ilçesi turizm potansiyelinin daha etkin değerlendirilmesi ve buna göre gerekli turizm faaliyetlerinin yerel halkın desteğiyle organize edilmesi hedeflenmektedir. Yapılan literatür taramasında konu ile ilgili olarak yapılmış bir araştırma olmaması, bu araştırmanın bundan

sonraki araştırmalar için bir başlangıç olacağını düşündürmektedir. Bu araştırmanın Edremit ilçesinin bilinirliğinin artması ve ilçe değerlerinin pazarlama, işletme, arkeoloji gibi farklı dallarda çalışmalara konu olması için bir başlangıç niteliğindedir.

3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Gerçekleştirilen araştırmada bazı sınırlılık ve varsayımlar bulunmaktadır. Araştırmada evren büyüklüğü sebebiyle veri toplama aracı olarak kullanılan anket yöntemine yönelik yerel halkın ilgisizliği, zaman ayırmamaları ve güvensizliği araştırmayı sınırlamıştır. Araştırmada kullanılan anket soru formunda araştırmanın amacına uygun olarak çeşitli demografik özelliklere ait sorularda yer almaktadır. Fakat araştırma gerçekleştirilirken bu farklı demografik özelliklere sahip bireylere çeşitli sebeplerden dolayı (yüksek eğitimi kişilerin ilçede fazla bulunmaması, özel sektörün gelişmemesi, vb.) yeterince ulaşılamamıştır. Daha önce Edremit ilçesi yerel halkının turizme bakış açısını yansıtan başka bir çalışma yapılmamıştır. Bu durum sürdürülen bu çalışmaya yol gösterici, aydınlatıcı bir kaynak bulunmaması sebebiyle diğer bir sınırlılık olarak ortaya çıkmaktadır.

Örneklem grubunun ana kütleyi doğru şekilde temsil ettiği ve soruların doğru şekilde anlaşılabilir olarak araştırmanın amacına uygun olarak cevaplandığı varsayılmıştır. Diğer bir varsayım da internetten, araştırmada kullanılan tüm yazılı kaynaklardan ve literatür taramasından elde edilen tüm bilgilerin doğru olduğudur.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Yapılan araştırmanın evrenini Edremit ilçesi yerel halkı oluşturmaktadır. İlçenin nüfusunun 154,487 olması sebebiyle tüm evren üzerinde araştırma yapmanın zaman ve bütçe açısından kısıtlayıcı olduğu görüşüne varılmıştır. Bu sebeple evrenden örneklem alma yoluna gidilmiştir. $d = \pm 0.05$ örneklem hatası ile %95 güven aralığında 383 gerekli örneklem büyüklüğü olarak kabul edilmiştir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004:50).

Örneklem grubu evren içerisinden tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Altunışık vd. (2007), kolayda örneklemeyi evrendeki her bir elemana anket uygulayıcısı dışında başka bir etkene bağlı kalmadan bağımsızca seçilme şansının verildiği ve bu seçilme şansının gasp edilmediği yöntem olarak açıklamaktadır (Erdoğan ve Solmaz, 2013: 563). Bu örnekleme yöntemi kullanılmasının sebebi ilçede ikamet eden 154,487 kişilik nüfusa en hızlı ve kolay şekilde ulaşmaktır. Evreni

oluşturan yerel halka ait detaylı bilgilere (tam adresleri, çalışma adresleri, evde bulunma saatleri vb.) ulaşılması imkânsız olduğundan kolayda örnekleme yöntemini kullanmak bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır. Edremit ilçesinin çeşitli mahallelerindeki esnaf gruplarına, bazı sağlık kuruluşlarının çalışanlarına, toplu konutlarda yaşayan hane halkına, özel kurslardaki eğitmen ve öğrencilere ulaşılması yoluyla anketlerin cevaplanması sağlanmıştır.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Gerçekleştirilen araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma istatistik, başka kaynaklardan edinilmiş soru formları gibi çeşitli bilgi edinme kaynaklarının gerek bireysel gerekse kurumsal olarak kullanılmasına dayanmaktadır. Bu tip araştırmada araştırmayı yürüten kişi veya kişiler kendi ürettikleri bilgiler dışında başkaları tarafından sunulan bilgileri de kullanmaktadırlar. Başka kaynaklardan edinilen bilgi, kuram ve çerçeveler yoluyla araştırma hipotezleri desteklenebilir veya reddedilebilir. Bu sebeple nicel araştırma yöntemini sonuçlardan yola çıkarak belirli yargılara varabilmek adına çeşitli tekrarlanabilir gözlem ve sayısal veri toplama türünü kapsayan araştırmalar olarak nitelendirebiliriz (Kozak, 2014: 28). Bununla birlikte yapılan araştırma betimsel bir araştırma olup evrenden seçilen örneklem üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda verilerin toplanması hedeflenmiştir. “Alan araştırması”, “saha araştırması”, “survey” olarak da adlandırılan betimsel araştırma; bağımlı ve bağımsız değişken olmak üzere toplum ve toplumu oluşturan bireylerle ilgili değişkenleri bünyesinde barındırmaktadır. Buna göre bireyin demografik özellikleri (cinsiyet, din, medeni hal, gelir, eğitim seviyesi, yaş, meslek, ikamet ettiği coğrafi bölge, vb.) araştırmadaki bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır. Bireyin düşünceleri, algısı, tutumu, tavrı gibi; seviyesi kullanılan yöntemde bireylerin verdikleri cevaplara göre ölçülebilen sosyal ve psikolojik tepkileri ise bağımlı değişkenleri oluşturmaktadır (Gurbetoğlu, 2018: 38). Yapılan bilgi toplama işlemi ardından bireylere ait veriler yorumlanır, değerlendirilir ve bunun sonucunda araştırma hipotezleri desteklenir veya reddedilir. Tüm araştırma ve çalışmaların sonucu, araştırma konusuyla ilgili genelleme yapılmasına olanak sağlamaktadır (Şen, 2005: 347).

Yapılan yabancı literatür taramasıyla genellikle birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılan araştırmada kitap, makale, bildiri, internet yayınları gibi çeşitli bilgi temini yolları kullanılmıştır. Araştırmada, nicel araştırma yöntemi uygulanıp anket tekniği kullanılmıştır. Anket bir konu hakkında görüş toplamak amacıyla aynı soruların farklı kişilere çeşitli şekillerde (telefon, e-posta, yüz yüze görüşme vb.) sorulmasını sağlayan nicel

bir araştırma tekniğidir (Büyüköztürk vd., 2014: 14). Anket tekniğinin araştırmada kullanılması zamandan tasarruf sağlayarak verilerin planlanan süreçte toplanmasını sağlamıştır.

Temmuz-Ekim 2017 döneminde gerçekleştirilen çalışmada Güneş (2014) tarafından geliştirilen “Turizm Gelişim Etkileri Algısı” ölçeği kullanılmıştır. 5’li Likert Ölçeği kullanılan; “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde ifadelerin olduğu anket formunda ayrıca demografik bilgilerle ilgili sorular da yer almaktadır. Ankete katılan kişilerin bireysel özellikleri ile ilgili olan demografik sorularda; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, meslek, turizm sektöründe çalışma durumu, ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunup bulunmama, gelir, ilçede ikamet süresi ve doğum yeri ile ilgili bilgi edinmeye yönelik maddeler bulunmaktadır. Buna göre anket soru formunda; turizmin sosyo-kültürel olumlu etkilerini (4 madde), sosyo-kültürel olumsuz etkilerini (4 madde), ekonomik olumlu etkilerini (5 madde), ekonomik olumsuz etkilerini (3 madde), çevresel olumlu etkilerini (4 madde), çevresel olumsuz etkilerini (4 madde) ve turizm gelişimine verilen desteği (4 madde) ölçen toplam yirmi sekiz soru yer almaktadır.

Araştırmada kullanılan anket soru formu iki bölümden oluşmaktadır. Anketin birinci bölümünde turizm etkilerinin yerli halk tarafından nasıl görüldüğü ve buna bağlı olarak turizm gelişimine verdikleri desteği ölçen maddeler yer almaktadır. Anketin ikinci bölümü ise cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim, meslek, turizm sektöründe çalışma, turistlerle etkileşim, gelir, ilçede ikamet süresi ve doğum yeri ile ilgili on soru bulunmaktadır. Yerel halka iletilen 535 anketten geri dönen ve araştırmaya dahil edilen anket sayısı 426’dır. Bununla birlikte Uygulamalı İstatistik Programı ile analiz edilen 426 anketin uç değerlerinin çıkarılmasıyla örneklem sayısı 416’ya düşmüştür. 416 anketin katılımcılarının demografik özellikleri; frekans analizi yapılarak elde edilen frekans ve yüzdelerle ilişkin değerlerle açıklanmıştır.

Veri setine yapılan normallik analizinde “Shapiro Wilk” değeri verinin normal dağılımdan geldiğini söylemek için gereken $p > 0,05$ değerini karşılayamamıştır ($p < 0,05$). Bununla birlikte veri seti Karekök ve Log10 dönüşümlerine tabi tutulmasına rağmen normal dağılım sağlanamamıştır. Bu sebeple veri setine parametrik olmayan analizler uygulanmıştır. Yerel halkın turizmin algı farklılıklarını tespit etmek amacı ile “Mann-Whitney U” , “Kruskal Wallis” testleri kullanılmış, 0,05 anlamlılık düzeyi referans alınarak,

“Tamhane” testi ile aralarında anlamlı bir fark tespit edilen değişkenlere yönelik çoklu karşılaştırma uygulanmıştır. Ankete katılan yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek ile turizmin olumlu gelişim etkilerini algılamaları arasındaki ilişki için Spearman Korelasyon Analizi uygulanmıştır.

3.5. Araştırma Bulguları

Bu bölümde araştırmaya ilişkin sonuçlar başlıklar altında incelenmiş, tablolaştırılarak; yorumlanmıştır.

3.5.1. Geçerlilik ve Güvenilirlik Analizine İlişkin Bulgular

Yapılan araştırmalar ardından turizmin çeşitli etkilerine, gelişimine ilçede yaşayan yerel halkın perspektifinden bakabilmek amacıyla Güneş (2014) tarafından geliştirilen “Turizm Gelişim Etkileri Algısı” ölçeği kullanılmıştır. Gerçekleştirilen pilot bir uygulamada 40 kişiye bu ölçek uygulanmıştır. Uygulanan ölçeğin güvenilirlik oranı Cronbach’s Alpha olarak adlandırılan katsayı değeri ile gösterilmektedir. Sipahi vd. (2010), bir ölçeğin güvenilir sayılması için Cronbach’s Alpha katsayısının 0,70 üzerinde olması gerektiğini vurgulamakla birlikte; soru sayısı az ise 0,60 Cronbach’s Alpha katsayısının da yeterli olacağını belirtmişlerdir (Doğaner ve Armağan; 2017: 228). Buna göre kullanılan ölçeğin 0,76 Cronbach’s Alpha katsayısı ile güvenilir olduğunu söylemek mümkündür.

3.5.2. Anket Katılımcılarının Demografik Özellikleri

Anket sorularını cevaplayarak araştırmaya katılan 416 bireyin %50,7’si kadın, %49,3’ü erkektir. Medeni durumları incelendiğinde katılımcıların %49,3’ü evli, %50,7’si bekârdır. Katılımcıların %13’ü 20 ve daha az, %26,9’u 21-30 yaş, %24,8’i 31-40 yaş, %17,1’i 41-50 yaş ve %18,3’ü 51 ve üzeri yaş grubunda bulunan kişilerdir. Eğitim durumları incelendiğinde %6,5’i ilköğretim, %42,5’i lise, %17,3’ü ön lisans, %30,8’i lisans ve %2,9’u lisansüstü eğitim mezunu kişilerdir. Ankete katılan kişilerin %26,7’si memur, %16,8’i esnaf, %3,4’ü turizmci, %14,7’si emekli, %13,9’u ev hanımı, %15,1’i öğrenci olduklarını ve %9,4’ü diğer iş gurubu dallarında çalıştıklarını bildirmişlerdir. Diğer iş grubunda çalışanların % 5,3’ü özel sektörde çalışmakta, %4,1’i ise serbest meslek icra etmektedirler. Kişilerin %19’u şu anda veya daha önceden turizm sektöründe çalıştıklarını belirtirken; %81’i çalışmadıklarını belirtmiştir ve %44’ü ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunurken %56’sı bulunmamıştır. Katılımcıların gelir durumları

incelendiğinde %22,8'i 1000 TL ve altı, %19'u 1001-2000 TL arası, %45'i 2001-3000 TL arası ve %13,2'si 3001 TL ve üzeri gelir aralığı içerisinde yer aldıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların %3,1'i 1 yıldan az, %11,5'i 1-5 yıl, %17,5'i 6-10 yıl, %15,6'sı 11-15 yıl, %14,2'si 16-20 yıl ve %38'i 21 yıl ve üzeri ilçede ikamet/yaşam süresine sahiptirler. Katılımcıların %38'i Edremit doğumluyken; %62'si diğer ilçe veya illerde doğmuşlardır. Anket atılımcıların demografik özellikleri ilişkin bilgiler Tablo 3.1'de yer almaktadır.

Tablo 3.1. Anket Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

Değişken	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Kadın	211	50,7
	Erkek	205	49,3
	Toplam	416	100,0
Medeni Durum	Evli	205	49,3
	Bekâr	211	50,7
	Toplam	416	100,0
Yaş	20 ve daha az	54	13,0
	21-30 yaş	112	26,9
	31-40 yaş	103	24,8
	41-50 yaş	71	17,1
	51 ve üzeri	76	18,3
	Toplam	416	100,0
Eğitim Durumu	İlköğretim	27	6,5
	Lise	177	42,5
	Ön Lisans	72	17,3
	Lisans	128	30,8
	Lisansüstü	12	2,9
	Toplam	416	100,0
Meslek	Memur	111	26,7
	Esnaf	70	16,8
	Turizmci	14	3,4
	Emekli	61	14,7
	Ev hanımı	58	13,9
	Öğrenci	63	15,1
	Özel sektör	22	5,3
	Serbest meslek	17	4,1
	Toplam	416	100,0
Turizm Sektöründe Çalışma	Evet	79	19,0
	Hayır	337	81,0
	Toplam	416	100,0
Turistlerle Etkileşim	Evet	183	44,0
	Hayır	233	56,0
	Toplam	416	100,0
Gelir Durumu	1000 TL ve altı	95	22,8
	1001 TL-2000 TL	79	19,0
	2001 TL-3000 TL	187	45,0
	3001 TL ve üzeri	55	13,2
	Toplam	416	100,0

Tablo 3.1. Anket Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler (Devamı)

Değişken	Gruplar	F	%
İlçede Yaşam/İkamet Süresi	1 yıldan az	13	3,1
	1-5 yıl	48	11,5
	6-10 yıl	73	17,5
	11-15 yıl	65	15,6
	16- 20 yıl	59	14,2
	21 yıl ve üzeri	158	38,0
	Toplam	416	100,0
Doğum Yeri	Edremit	158	38,0
	Diğer	258	62,0
	Toplam	416	100,0

3.5.3. Anket Katılımcılarının Turizmin Gelişim Etkileri İle İlgili Maddelere Yönelik Değerler

Anket katılımcılarının turizm gelişim etkileri algısı ölçeğinde yer alan maddelere ilişkin değerlendirmelerinin ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3.2’de yer almaktadır. Buna göre turizmin sosyo-kültürel etkileri ile ilgili maddelerden ankete katılanların en fazla katıldıkları madde “Turizm, ilçede kültürel aktivitelerin gelişimini sağlamaktadır” olmuştur ($\bar{x}=3,77$, s.s.=1,21). Bunu “Turizm, yerel halkın kültürel gelişimine katkı sağlamaktadır” ($\bar{x}=3,73$, s.s.=1,17), “Turizm, yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmektedir” ($\bar{x}=3,68$, s.s.=1,17), “Turizm, yerel halkın eğlence ve serbest zaman değerlendirme olanaklarını arttırmaktadır” ($\bar{x}=3,5$, s.s.=1,21), “Turizm, ilçede suç, fuhuş, uyuşturucu gibi sosyal problemlere neden olmaktadır” ($\bar{x}=2,78$, s.s.=1,4) maddeleri takip etmektedir. Bunun ardından “Turizm, yerel halkın tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir” ($\bar{x}=2,63$, s.s.=1,22) ve “Turizm, yerel halkın turistik çekiciliklere ulaşımını zorlaştırmaktadır” ($\bar{x}=2,61$, s.s.=1,21) maddeleri gelmektedirler. Katılımcıların en az katıldığı madde ise “Turizm, kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır” ($\bar{x}=2,49$, s.s.=1,19) maddesi olmuştur.

Turizmin ekonomik etkilerinde ankete katılanların en fazla katıldıkları madde “Turizm, ilçeye ekonomik kazanç sağlamaktadır” olmuştur ($\bar{x}=4,26$, s.s.=,84). Bunu “Turizm, ilçe ekonomisini desteklemektedir” ($\bar{x}=4,2$, s.s.=,85), “Turizm, ilçeye daha fazla yatırım yapılmasını sağlamaktadır” ($\bar{x}=4,1$, s.s.=,84), “Turizm, yerel halk için yeni iş fırsatları yaratmaktadır” ($\bar{x}=4,08$, s.s.=,92), “Turizm, ilçe geleneksel ürünlerinin üretimini sağlamaktadır” ($\bar{x}=3,95$, s.s.=,99) maddeleri takip etmektedir. Bunun ardından “Turizm, ilçedeki ürün ve hizmet fiyatlarını arttırmaktadır” ($\bar{x}=3,75$, s.s.=1,16) ve “Turizm, ilçede hayat pahalılığına neden olmaktadır” ($\bar{x}=3,55$, s.s.=1,18) maddeleri gelmektedirler.

Katılımcılar tarafından en az katılım gösterilen madde ise “Turizm, yerel halk arasında ekonomik kazanç eşitsizliği yaratmaktadır” ($\bar{x}=3,19$, s.s.=1,25) maddesi olmuştur.

Turizmin çevresel etkilerinde ankete katılanların en fazla katıldıkları madde “Turizm, tarihi bina ve yapıların korunmasını teşvik etmektedir” olmuştur ($\bar{x}=3,77$, s.s.=1,12). Bunu “Turizm, gelecek nesiller için çevre kalitesini iyileştirmektedir” ($\bar{x}=3,7$, s.s.=1,13), “Turizm, doğal çevrenin korunmasını ve gelişimini desteklemektedir” ($\bar{x}=3,7$, s.s.=1,13), “Turizm, çevre bilincini arttırmaktadır” ($\bar{x}=3,62$, s.s.=1,1), “Turizm, kalabalıklaşma, gürültü kirliliği, trafik sıkışıklığı gibi problemler yaratır” ($\bar{x}=3,44$, s.s.=1,36) maddeleri takip etmektedir. Bunun ardından gelen son 3 madde ise; “Turizm, çarpık kentleşmeye neden olmaktadır” ($\bar{x}=3,13$, s.s.=1,32), “Turizm, çevre kirliliğine(toprak, hava, su) neden olmaktadır.” ($\bar{x}=3,1$, s.s.=1,25) ve “Turizm, doğayı(bitkiler, hayvanlar, ekosistem) olumsuz etkilemektedir” ($\bar{x}=3,1$, s.s.=1,25) maddeleridir.

Turizm gelişimine verilen destekte ise “Turizm gelişimini destekliyorum.” ($\bar{x}=4,15$, s.s.=,96), “Turizm, toplumumuzun bir parçası olmaya devam etmelidir.” ($\bar{x}=4,14$, s.s.=,94), “Turizmin daha fazla gelişimi için çaba sarf edilmelidir.” ($\bar{x}=4,14$, s.s.=,88) madde değerleri birbirine çok yakinken; “Turizm yatırımları artarak devam etmelidir.” ($\bar{x}=4,00$, s.s.=,95) maddesi az farkla diğerlerinden ayrılmaktadır.

Tablo 3.2. Anket Katılımcılarının Ölçekte Yer Alan Maddelere İlişkin Değerlendirmeleri

Maddeler	$\bar{x}$	s.s.
Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri		
Turizm, ilçede kültürel aktivitelerin gelişimini sağlamaktadır.	3,77	1,21
Turizm, yerel halkın kültürel gelişimine katkı sağlamaktadır.	3,73	1,17
Turizm, yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmektedir.	3,68	1,17
Turizm, yerel halkın eğlence ve serbest zaman değerlendirme olanaklarını arttırmaktadır.	3,5	1,21
Turizm, yerel halkın tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	2,63	1,22
Turizm, kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.	2,49	1,19
Turizm, yerel halkın turistik çekiciliklere ulaşımını zorlaştırmaktadır.	2,61	1,21
Turizm, ilçede suç, fuhuş, uyuşturucu gibi sosyal problemlere neden olmaktadır.	2,78	1,4
Turizmin Ekonomik Etkileri		
Turizm, ilçe geleneksel ürünlerinin üretimini sağlamaktadır.	3,95	,99
Turizm, ilçeye ekonomik kazanç sağlamaktadır.	4,26	,84
Turizm, ilçe ekonomisini desteklemektedir.	4,2	,85
Turizm, yerel halk için yeni iş fırsatları yaratmaktadır.	4,08	,92
Turizm, ilçeye daha fazla yatırım yapılmasını sağlamaktadır.	4,1	,94
Turizm, ilçedeki ürün ve hizmet fiyatlarını arttırmaktadır.	3,75	1,16
Turizm, ilçede hayat pahalılığına neden olmaktadır.	3,55	1,18
Turizm, yerel halk arasında ekonomik kazanç eşitsizliği yaratmaktadır.	3,19	1,25

Tablo 3.2. Anket Katılımcılarının Ölçekte Yer Alan Maddelere İlişkin Değerlendirmeleri (Devamı)

Maddeler	$\bar{x}$	s.s.
Turizmin Çevresel Etkileri		
Turizm, doğal çevrenin korunmasını ve gelişimini desteklemektedir.	3,7	1,13
Turizm, gelecek nesiller için çevre kalitesini iyileştirmektedir.	3,7	1,13
Turizm, çevre bilincini arttırmaktadır.	3,62	1,1
Turizm, tarihi bina ve yapıların korunmasını teşvik etmektedir.	3,77	1,12
Turizm, çevre kirliliğine(toprak, hava, su) neden olmaktadır.	3,1	1,25
Turizm, doğayı(bitkiler, hayvanlar, ekosistem) olumsuz etkilemektedir.	3,1	1,25
Turizm, çarpık kentleşmeye neden olmaktadır.	3,13	1,32
Turizm, kalabalıklaşma, gürültü kirliliği, trafik sıkışıklığı gibi problemler yaratır.	3,44	1,36
Turizm Gelişimine Verilen Destek		
Turizmin daha fazla gelişimi için çaba sarf edilmelidir.	4,14	,88
Turizm yatırımları artarak devam etmelidir.	4,0	,95
Turizm gelişimini destekliyorum.	4,15	,96
Turizm, toplumumuzun bir parçası olmaya devam etmelidir.	4,14	,94

3.5.4. Anket Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Turizmin Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Değerlendirilmesi

Ankete katılan yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamasının demografik özellikleri olan; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim, meslek, şu anda veya önceden turizm sektöründe çalışma, ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma, gelir, ikamet ve doğum yerine göre bir farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.3.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.3. Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Kadın	211	214,97	45359,50	20261,50	,26
	Erkek	205	201,84	41376,50		
Olumsuz	Kadın	211	192,34	40583,50	18217,00	,005*
	Erkek	205	225,14	46153,00		

*p<0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerini algılamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (U=18217,00, p<0,05) ve erkeklerin turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları kadınlara göre daha

yüksektir. Örneklem grubundaki erkek bireylerin olumsuz sosyo-kültürel etkilere karşı hassasiyetinin buna sebebiyet verdiği düşünülebilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının medeni duruma göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.4.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.4. Anket Katılımcılarının Medeni Duruma Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Medeni Durum	N	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Evli	205	211,90	43440,50	20929,50	,57
	Bekar	211	205,19	43295,50		
Olumsuz	Evli	205	206,05	42241,00	21126,00	,68
	Bekar	211	210,88	44495,00		

$p>0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin hem olumlu hem de olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Yerel halkın medeni durumunun, turizmin sosyo-kültürel etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının yaşlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.5.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.5. Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Yaş	n	Sıra Ort	χ^2	df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	20 ve daha az	54	189,56	4,381	4	,36	Yok
	21-30 yaş	112	205,51				
	31-40 yaş	103	205,14				
	41-50 yaş	71	207,56				
	51 ve üzeri	76	231,79				
Olumsuz	20 ve daha az	54	221,72	,978	4	,91	Yok
	21-30 yaş	112	205,85				
	31-40 yaş	103	210,93				
	41-50 yaş	71	205,09				
	51 ve üzeri	76	202,9				

$p>0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık

göstermemektedir ($p>0,05$). Yaşın, turizmin sosyo-kültürel etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının eğitim durumuma göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.6.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.6. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Eğitim Durumu	n	Sıra Ort	x²	df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	İlköğretim	27	191,81	9,761	4	,045*	Lisans ile Lise
	Lise	177	190,39				
	Ön Lisans	72	218,12				
	Lisans	128	227,83				
	Lisansüstü	12	249,29				
Olumsuz	İlköğretim	27	270,21	14,364	4	,006*	İlköğretim ile Lisans
	Lise	177	211,78				
	Ön Lisans	72	192,75				
	Lisans	128	193,47				
	Lisansüstü	12	276,33				

*p<0,05

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Ek 1'de yer alan farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için yapılan Tamhane testi sonucuna göre eğitim durumu "Lisans" olanların "Lise" olan gruba göre turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerini algılamaları daha yüksektir ($x^2=9,761$, $p<0,05$). Ayrıca eğitim durumu "İlköğretim" olanların "Lisans" olan gruba göre turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları daha yüksektir ($x^2=14,364$, $p<0,05$) (Ek 2). Bunun nedeni, öğrenim durumu "İlköğretim" olan grubun turizmi toplum yapısını bozan bir sektör olarak görmesi ve "Lisans" olan grubun ise turizm sektörünü ilçe gelişiminde etkili bir faktör olarak algılaması olabilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının mesleklerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.7.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.7. Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Meslek	n	Sıra Ort	χ^2	df	p	Anamlı Fark
Olumlu	Memur	111	230,44	11,489	6	,074	Yok
	Esnaf	70	176,35				
	Turizmci	14	242,68				
	Emekli	61	211,97				
	Ev Hanımı	58	193,66				
	Öğrenci	63	215,77				
	Diğer	39	196,40				
Olumsuz	Memur	111	208,40	,836	6	,991	Yok
	Esnaf	70	208,27				
	Turizmci	14	186,54				
	Emekli	61	208,15				
	Ev Hanımı	58	208,29				
	Öğrenci	63	216,98				
	Diğer	39	204,24				

$p > 0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin hem olumlu hem de olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları mesleklerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Meslek gruplarının, turizmin sosyo-kültürel etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının turizm sektöründe çalışma durumlarına göre anlamlı farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.8.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.8. Anket Katılımcılarının Turizm Sektöründe Çalışma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Çalışma Durumu	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Evet	79	199,23	15739,50	12579,50	,445
	Hayır	337	210,67	70996,50		
Olumsuz	Evet	79	215,09	16992,00	12791,00	,587
	Hayır	337	206,96	69744,00		

$p > 0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin hem olumlu hem de olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılaması turizm sektöründe çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Yerel halkın sektörde çalışma durumunun, turizmin sosyo-kültürel etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.9.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.9. Anket Katılımcılarının İlçeyi Ziyaret Eden Turistlerle Etkileşimde Bulunma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Etkileşimde	N	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Evet	183	236,30	43243,00	16232,00	,000*
	Hayır	233	186,67	43493,00		
Olumsuz	Evet	183	178,55	32675,00	15839,00	,000*
	Hayır	233	232,02	54061,00		

*p<0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<0,05). Buna göre ilçeye ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunan yerel halkın bulunmayanlara göre turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerini algılamaları (U=16232,00, p<0,05) ve ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunmayan yerel halkın bulunanlara göre turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları (U=15839,00, p<0,05) daha yüksektir. Bu sonuca göre turistlerle birebir etkileşimde olmanın turizmin sosyo-kültürel etkilerinin algılanmasında önemli bir etmen olduğunu söyleyebiliriz.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının gelir durumlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.10.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.10. Anket Katılımcılarının Gelir Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Gelir Durumu	n	Sıra Ort	x ²	df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	1000 TL ve altı	95	198,60	3,53	3	,317	Yok
	1001 TL-2000 TL	79	208,44				
	2001 TL-3000 TL	187	219,17				
	3001 TL ve üzeri	55	189,42				
Olumsuz	1000 TL ve altı	95	209,29	1,281	3	,734	Yok
	1001 TL-2000 TL	79	215,28				
	2001 TL-3000 TL	187	201,98				
	3001 TL ve üzeri	55	219,58				

p>0,05

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Gelir durumunun, turizmin sosyo-kültürel etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumlu sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının ilçede yaşam/ikamet sürelerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.11.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.11. Anket Katılımcılarının İlçede Yaşam/İkamet Sürelerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Süre	n	Sıra Ort	χ^2	df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	1 yıldan az	13	152,35	12,153	5	,033*	Var
	1-5 yıl	48	240,24				
	6-10 yıl	73	220,58				
	11-15 yıl	65	230,14				
	16- 20 yıl	59	194,64				
	21 yıl ve üzeri	158	194,17				
Olumsuz	1 yıldan az	13	205,46	12,510	5	,028*	Var
	1-5 yıl	48	167,05				
	6-10 yıl	73	190,32				
	11-15 yıl	65	204,35				
	16- 20 yıl	59	213,39				
	21 yıl ve üzeri	158	229,62				

* $p<0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları ikamet sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Fakat yerel halkın turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerini algılamaları yapılan Tamhane testi sonucuna göre anlamlı bir fark olarak görülmemiştir ($\chi^2=12,153$, $p<0,05$) (Ek 3). Bununla birlikte ikamet süresi ile turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkileri arasındaki anlamlı farklılık da yapılan Tamhane testinde tespit edilememiştir ($\chi^2=12,510$, $p<0,05$) (Ek 4).

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamalarının doğum yerlerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.12.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.12. Anket Katılımcılarının Doğum Yerlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Doğum Yeri	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Edremit	158	206,31	32596,50	20035,50	,77
	Diğer	258	209,84	54139,50		
Olumsuz	Edremit	158	230,77	36461,00	16864,00	,003*
	Diğer	258	194,86	50275,00		

*p<0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerini algılamaları doğum yerlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları doğum yerlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (U=16864,00, p<0,05) ve Edremit'te doğanların turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamaları daha yüksektir. İlçede doğanların turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerini algılamadaki hassasiyeti bunun nedeni olarak söylenebilir.

3.5.5. Anket Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Turizmin Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Değerlendirilmesi

Ankete katılan yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamasının demografik özellikleri olan; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim, meslek, şu anda veya önceden turizm sektöründe çalışma, ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma, gelir, ikamet ve doğum yerine göre bir farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.13.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.13. Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	N	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	P
Olumlu	Kadın	211	193,86	40905,50	18539,50	,011*
	Erkek	205	223,56	45830,50		
Olumsuz	Kadın	211	213,86	45125,50	20495,50	,353
	Erkek	205	202,98	41610,50		

*p<0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($U=18539,50$, $p<0,05$) ve erkeklerin turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları kadınlara göre daha yüksektir. Erkeklerin ekonomik uyarılara karşı farkındalığı bunu sağlamış olabilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının medeni duruma göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.14.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.14. Anket Katılımcılarının Medeni Duruma Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Medeni Durum	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Evli	205	213,17	43699,00	20671,00	,432
	Bekar	211	203,97	43037,00		
Olumsuz	Evli	205	218,80	44853,00	19517,00	,083
	Bekar	211	198,50	41883,00		

$p>0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Yerel halkın medeni durumunun, turizmin ekonomik etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının yaşlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.15.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.15. Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Yaş	n	Sıra Ort	χ^2	df	P	Anlamlı Fark
Olumlu	20 ve daha az	54	181,67	8,274	4	,082	Yok
	21-30 yaş	112	209,56				
	31-40 yaş	103	201,28				
	41-50 yaş	71	204,64				
	51 ve üzeri	76	239,40				
Olumsuz	20 ve daha az	54	221,91	6,714	4	,152	Yok
	21-30 yaş	112	191,54				
	31-40 yaş	103	196,86				
	41-50 yaş	71	228,11				
	51 ve üzeri	76	221,42				

$p>0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Yaşın, turizmin ekonomik etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının eğitim durumuna göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.16.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.16. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Eğitim Durumu	N	Sıra Ort	x^2	df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	İlköğretim	27	137,02	20,258	4	,000*	Lisans ile İlköğretim
	Lise	177	196,44				
	Ön Lisans	72	207,61				
	Lisans	128	236,46				
	Lisansüstü	12	254,21				
Olumsuz	İlköğretim	27	192,17	7,389	4	,117	Yok
	Lise	177	210,68				
	Ön Lisans	72	186,35				
	Lisans	128	214,94				
	Lisansüstü	12	277,33				

* $p<0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farkın hangi gruptan kaynaklandığını bulmak için yapılan Tamhane testi sonucuna göre eğitim durumu “Lisans” olanların “İlköğretim” olanlara göre turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları daha yüksektir ($x^2=20,258$, $p<0,05$) (Ek 5). Böylece eğitim seviyesinin, turizmin ekonomik yapısındaki değişiklikleri yerel halk tarafından daha iyi algılanmasını sağlayacağından turizmin olumlu ekonomik etkilerinin de doğru orantıda algılanmasını sağlayabileceği söylenebilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının mesleklerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.17.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.17. Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Meslek	N	Sıra Ort	χ^2	df	P	Anlamlı Fark
Olumlu	Memur	111	211,78	5,242	6	,513	Yok
	Esnaf	70	198,54				
	Turizmci	14	205,25				
	Emekli	61	228,06				
	Ev Hanımı	58	191,22				
	Öğrenci	63	197,90				
	Diğer	39	230,42				
Olumsuz	Memur	111	227,93	9,867	6	,130	Yok
	Esnaf	70	183,04				
	Turizmci	14	166,43				
	Emekli	61	215,88				
	Ev Hanımı	58	203,08				
	Öğrenci	63	221,29				
	Diğer	39	189,88				

$p > 0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları mesleklerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Meslek gruplarının, turizmin ekonomik etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının turizm sektöründe çalışma durumlarına göre anlamlı farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.18.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.18. Anket Katılımcılarının Turizm Sektöründe Çalışma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Çalışma Durumu	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Evet	79	200,00	15800,00	12640,00	,482
	Hayır	337	210,49	70936,00		
Olumsuz	Evet	79	211,15	16681,00	13102,00	,827
	Hayır	337	207,88	70055,00		

$p > 0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları turizm sektöründe çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Turizmde çalışma durumunun, turizmin ekonomik etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.19.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.19. Anket Katılımcılarının İlçeyi Ziyaret Eden Turistlerle Etkileşimde Bulunma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Etkileşim	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Evet	183	238,48	43641,00	15834,00	,000*
	Hayır	233	184,96	43095,00		
Olumsuz	Evet	183	204,22	37372,00	20536,00	,517
	Hayır	233	211,86	49364,00		

*p<0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($U=15834,00$, $p<0,05$) ve ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunanların turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları daha yüksektir. Bunun sebebi ise, etkileşimin gelir sağlama amaçlı olması veya bu gelirden dolayı olarak faydalanılması olabilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının gelir durumlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.20.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.20. Anket Katılımcılarının Gelir Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Gelir Durumu	N	Sıra Ort	x²	df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	1000 TL ve altı	95	181,86	8,885	3	,031*	3001TL ve üzeri ile 1000 TL ve altı
	1001 TL-2000TL	79	206,00				
	2001 TL-3000TL	187	213,94				
	3001 TL ve üzeri	55	239,62				
Olumsuz	1000 TL ve altı	95	213,14	9,866	3	,020*	3001TL ve üzeri ile 2001TL-3000TL
	1001 TL-2000TL	79	208,10				
	2001 TL-3000TL	187	193,85				
	3001 TL ve üzeri	55	250,86				

*p<0,05

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p < 0,05$). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için yapılan Tamhane testi sonucuna göre gelir durumu “3001 TL ve üzeri” olanların geliri “1000 TL ve altı” olan gruba göre turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları daha yüksektir ($x^2=8,885$, $p < 0,05$) (Ek 6). Ayrıca gelir durumu “3001 TL ve üzeri” olanların geliri “2001 TL-3000 TL” olan gruba göre turizmin olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları daha yüksektir ($x^2=9,866$, $p < 0,05$) (Ek 7). En yüksek gelir grubunda olan kişilerin ekonomik uyarıcılara karşı hassaslığının buna neden olduğu söylenebilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının ilçede yaşam/ikamet sürelerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.21.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.21. Anket Katılımcılarının İlçede Yaşam/İkamet Sürelerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Süre	n	Sıra Ort	x^2	Df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	1 yıldan az	13	150,92	6,469	5	,263	Yok
	1-5 yıl	48	207,98				
	6-10 yıl	73	224,49				
	11-15 yıl	65	210,75				
	16- 20 yıl	59	224,87				
	21 yıl ve üzeri	158	198,97				
Olumsuz	1 yıldan az	13	227,69	8,618	5	,125	Yok
	1-5 yıl	43	188,78				
	6-10 yıl	73	206,14				
	11-15 yıl	65	182,89				
	16- 20 yıl	59	201,92				
	21 yıl ve üzeri	158	226,99				

$p > 0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları ilçede yaşam/ikamet sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). İlçede yaşam süresinin, turizmin ekonomik etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz ekonomik etkilerini algılamalarının doğum yerlerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.22.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.22. Anket Katılımcılarının Doğum Yerlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Ekonomik Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Doğum Yeri	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Edremit	158	198,27	31326,50	18765,50	,172
	Diğer	258	214,77	55409,50		
Olumsuz	Edremit	158	223,25	35273,00	18052,00	,049*
	Diğer	258	199,47	51463,00		

* $p < 0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları doğum yerlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları doğum yerlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($U = 18052,00$, $p < 0,05$) ve Edremit'te doğanların turizmin olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları daha yüksektir. İlçede doğanların turizmin olumsuz ekonomik etkilerini algılamadaki hassasiyeti bunun nedeni olarak söylenebilir.

3.5.6. Anket Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Turizmin Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Değerlendirilmesi

Ankete katılan yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamasının demografik özellikleri olan; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim, meslek, şu anda veya önceden turizm sektöründe çalışma, ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma, gelir, ikamet ve doğum yerine göre bir farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.23.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.23. Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Cinsiyet	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	P
Olumlu	Kadın	211	207,82	43849,50	21483,50	,906
	Erkek	205	209,20	42886,50		
Olumsuz	Kadın	211	207,92	43871,50	21505,50	,921
	Erkek	205	209,10	42864,50		

$p > 0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Cinsiyetin, turizmin ekonomik etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının medeni duruma göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.24.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.24. Anket Katılımcılarının Medeni Duruma Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Medeni Durum	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Evli	205	209,82	43014,00	21356,00	,824
	Bekar	211	207,21	43722,00		
Olumsuz	Evli	205	222,52	45616,50	18753,50	,019*
	Bekar	211	194,88	41119,50		

* $p<0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu çevresel etkilerini algılamaları medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($U=18753,50$, $p<0,05$) ve “Evli” olanların turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları daha yüksektir. Bunun nedeni olarak, evli olanların gelecek nesillere korunmuş bir çevre bırakmak istemelerinden dolayı sahip olduğu algı yüksekliği gösterilebilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının yaşlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.25.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.25. Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Yaş	n	Sıra Ort	x ²	df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	20 ve daha az	54	200,97	2,548	4	,636	Yok
	21-30 yaş	112	205,17				
	31-40 yaş	103	209,89				
	41-50 yaş	71	198,23				
	51 ve üzeri	76	226,46				
Olumsuz	20 ve daha az	54	235,87	9,629	4	,047*	20 ve daha az ile 31-40 yaş
	21-30 yaş	112	197,26				
	31-40 yaş	103	187,14				
	41-50 yaş	71	230,61				
	51 ve üzeri	76	213,91				

*p<0,05

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu çevresel etkilerini algılamaları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları yaşlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<0,05). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için yapılan Tamhane testi sonucuna göre yaş grubu “20 ve daha az” olanlar “31-40 yaş” olanlara göre turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları daha yüksektir (x²=9,629, p<0,05) (Ek 8). Bu durum “20 ve daha az” yaş grubunun genç yaşlarına rağmen çevreye karşı algısının yüksek derece gelişmiş olmasından kaynaklanmış olabilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının eğitim durumuna göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.26.’da gösterilmiştir.

Tablo 3.26. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Eğitim Durumu	n	Sıra Ort	x ²	Df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	İlköğretim	27	161,74	7,963	4	,093	Yok
	Lise	177	206,64				
	Ön Lisans	72	222,88				
	Lisans	128	207,46				
	Lisansüstü	12	265,83				
Olumsuz	İlköğretim	27	237,72	14,540	4	,006*	Lisansüstü ile Ön Lisans
	Lise	177	208,09				
	Ön Lisans	72	168,92				
	Lisans	128	218,51				
	Lisansüstü	12	279,50				

*p<0,05

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu çevresel etkilerini algılamaları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir

($p>0,05$). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için yapılan Tamhane testi sonucuna göre eğitim durumu ‐Lisanüstü‐ olanların ‐Ön Lisans‐ olanlara göre turizmin çevresel etkilerini algılamaları daha yüksektir ($x^2=14,540$, $p<0,05$) (Ek 9). Buna göre, artan eğitim seviyesiyle yerel halkın artan farkındalığı, bunun sebebi olarak gösterilebilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının mesleklerine göre anlamlı farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.27.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.27. Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Meslek	N	Sıra Ort	x^2	Df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	Memur	111	214,41	4,868	6	,561	Yok
	Esnaf	70	194,40				
	Turizmci	14	256,64				
	Emekli	61	202,59				
	Ev Hanımı	58	217,52				
	Öğrenci	63	211,40				
	Diğer	39	190,86				
Olumsuz	Memur	111	209,67	11,562	6	,072	Yok
	Esnaf	70	173,68				
	Turizmci	14	229,64				
	Emekli	61	227,92				
	Ev Hanımı	58	208,71				
	Öğrenci	63	233,12				
	Diğer	39	189,64				

$p>0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamaları mesleklerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Meslek gruplarının, turizmin çevresel etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının turizm sektöründe çalışma durumlarına göre anlamlı farklılaşp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.28.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.28. Anket Katılımcılarının Turizm Sektöründe Çalışma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Çalışma Durumu	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Olumlu	Evet	79	196,73	15541,50	12381,50	,331
	Hayır	337	211,26	71194,50		
Olumsuz	Evet	79	221,84	17525,00	12258,00	,272
	Hayır	337	205,37	69211,00		

p>0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamaları turizm sektöründe çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05). Turizm sektöründe çalışma durumunun, turizmin ekonomik etkilerinin algılanmasını önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre anlamlı farklılaşım farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.29.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.29. Anket Katılımcılarının İlçeyi Ziyaret Eden Turistlerle Etkileşimde Bulunma Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Etkileşim	N	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	P
Olumlu	Evet	183	229,69	42033,50	17441,50	,001*
	Hayır	233	191,86	44702,50		
Olumsuz	Evet	183	183,25	33534,00	16698,00	,000*
	Hayır	233	228,33	53202,00		

* p<0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamaları ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<0,05). Buna göre ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunanların bulunmayanlara göre turizmin olumlu etkilerini algılaması (U=17441,50, p<0,05); ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunmayanların bulunanlara göre turizmin olumsuz etkilerini algılaması (U=16698,00, p<0,05) daha yüksektir. Bunun nedeni olarak, turistlerle kurulan etkileşim sayesinde yerel halkın artan turizmin çevresel etkilerine yönelik algı seviyesi gösterilebilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının gelir durumlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.30.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.30. Anket Katılımcılarının Gelir Durumlarına Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Gelir	N	Sıra Ort	χ^2	Df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	1000 TL ve altı	95	208,01	7,777	3	,051	Yok
	1001 TL-2000TL	79	179,62				
	2001 TL-3000TL	187	223,42				
	3001 TL ve üzeri	55	200,09				
Olumsuz	1000 TL ve altı	95	214,18	9,620	3	,022*	3001TL ve üzeri ile 2001TL-3000TL
	1001 TL-2000TL	79	211,59				
	2001 TL-3000TL	187	192,59				
	3001 TL ve üzeri	55	248,33				

*p<0,05

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu çevresel etkilerini algılamaları gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için yapılan Tamhane testi sonucuna göre gelir durumu “3001 TL ve üzeri” olanların geliri “2001 TL-3000 TL” olan gruba göre turizmin olumsuz ekonomik etkilerini algılamaları daha yüksektir ($\chi^2=9,620$, $p<0,05$) (Ek 10). En yüksek gelir grubunda olan kişilerin olumsuz çevresel uyarıcılara karşı hassaslığının buna neden olduğu söylenebilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının ilçede yaşam/ikamet sürelerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.31.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.31. Anket Katılımcılarının İlçede Yaşam/İkamet Sürelerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

	Süre	N	Sıra Ort	χ^2	df	p	Anlamlı Fark
Olumlu	1 yıldan az	13	123,08	22,368	5	,000*	Var
	1-5 yıl	48	195,64				
	6-10 yıl	73	240,32				
	11-15 yıl	65	244,28				
	16- 20 yıl	59	211,25				
	21 yıl ve üzeri	158	188,99				
Olumsuz	1 yıldan az	13	227,38	21,771	5	,001*	21 yıl ve üzeri ile 1-5 yıl
	1-5 yıl	48	158,54				
	6-10 yıl	73	195,47				
	11-15 yıl	65	192,24				
	16- 20 yıl	59	196,54				
	21 yıl ve üzeri	158	239,30				

*p<0,05

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamaları ikamet/yaşam süresi durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (p<0,05). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumlu çevresel etkilerini algılamaları yapılan Tamhane testi sonucuna göre anlamlı bir fark olarak görülmemiştir ($\chi^2=22,368$, p<0,05) (Ek 11). Yaşam/ikamet süresi “21 yıl ve üzeri” olanların “1-5 yıl” olanlara göre turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları daha yüksektir ($\chi^2=21,771$, p<0,05) (Ek 12). Bunun nedeni olarak, ikamet süresi 1- 5 yıl olan kişilerde ilçeyi koruma arzusunun henüz oluşmaması gösterilebilir.

Anket katılımcılarının turizmin olumlu ve olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının doğum yerlerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.32.’de gösterilmiştir.

Tablo 3.32. Anket Katılımcılarının Doğum Yerlerine Göre Turizmin Olumlu ve Olumsuz Çevresel Etkilerinin Algılanmasının Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

	Doğum Yeri	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	P
Olumlu	Edremit	158	208,16	32890,00	20329,00	,964
	Diğer	258	208,71	53846,00		
Olumsuz	Edremit	158	226,24	35746,00	17579,00	,018*
	Diğer	258	197,64	50990,00		

*p<0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizmin olumlu çevresel etkilerini algılamaları doğum yerlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05). Bununla birlikte yerel halkın turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları doğum yerlerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (U=17579,00, p<0,05) ve Edremit’te

doğınların turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları doğınmayanlara göre daha yüksektir. İlçede doğınların ilçeye bağılılığı bunun nedeni olarak söylenebilir.

3.5.7. Anket Katılımcılarının Demografik Özelliklerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Değerlendirilmesi

Ankete katılan yerel halk tarafından turizm gelişimine verilen desteğin demografik özellikler olan; cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim, meslek, şu anda veya önceden turizm sektöründe çalışma, ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma, gelir, ikamet ve doğum yerine göre bir farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiştir.

Anket katılımcıların tarafından turizm gelişimine verilen desteğin cinsiyete göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.33.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.33. Anket Katılımcılarının Cinsiyetlerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

Cinsiyet	N	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Kadın	211	210,71	44460,00	21161,00	,701
Erkek	205	206,22	42276,00		

p>0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05). Cinsiyetin, turizm gelişimine verilen desteği önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcıları tarafından turizm gelişimine verilen desteğin medeni duruma göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.34.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.34. Anket Katılımcılarının Medeni Durumlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

Medeni Durum	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Evli	205	202,90	41594,50	20479,50	,344
Bekar	211	213,94	45141,50		

p>0,05

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>0,05). Cinsiyetin, turizm gelişimine verilen desteği önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcıları tarafından turizm gelişimine verilen desteğin yaşa göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.35.'te gösterilmiştir.

Tablo 3.35. Anket Katılımcılarının Yaşlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

Yaş	N	Sıra Ort	x^2	df	p	Anlamlı Fark
20 ve daha az	54	179,19				
21-30 yaş	112	230,36				
31-40 yaş	103	198,43	8,676	4	,070	Yok
41-50 yaş	71	200,19				
51 ve üzeri	76	218,53				

$p>0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Yaşın, turizm gelişimine verilen desteği önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcıları tarafından turizm gelişimine verilen desteğin eğitime göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.36.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.36. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

Eğitim Durumu	N	Sıra Ort	x^2	Df	P	Anlamlı Fark
İlköğretim	27	171,61				Lisansüstü- Lise
Lise	177	190,16				
Ön Lisans	72	216,47	15,900	4	,003*	Lisansüstü- İlköğretim
Lisans	128	230,35				
Lisansüstü	12	281,13				

* $p<0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Farkın hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için yapılan Tamhane testi sonucuna göre eğitim durumu “Lisansüstü” olanların “Lise” ve “İlköğretim” olanlara göre turizme verdikleri destek daha yüksektir ($x^2=15,900$, $p<0,05$) (Ek 13). Bunun sebebinin, artan eğitim seviyesinin turizm bilincini arttırması olabilir.

Anket katılımcıları tarafından turizm gelişimine verilen desteğin mesleğe göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.37.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.37. Anket Katılımcılarının Mesleklerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

Meslek	n	Sıra Ort	χ^2	Df	P	Anlamlı Fark
Memur	111	216,53				
Esnaf	70	181,63				
Turizmci	14	249,57	7,047	6	,317	Yok
Emekli	61	206,44				
Ev Hanımı	58	212,09				
Öğrenci	63	201,76				
Diğer	39	227,88				

$p > 0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek mesleğe göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Mesleğin, turizm gelişimine verilen desteği önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcıları tarafından turizm gelişimine verilen desteğin turizm sektöründe çalışma durumlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.38.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.38. Anket Katılımcılarının Turizm Sektöründe Çalışma Durumlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

Çalışma Durumu	n	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	p
Evet	79	215,12	16994,50	12788,50	,583
Hayır	337	206,95	69742,50		

$p > 0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek turizm sektöründe çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Turizm sektöründe çalışma durumunun, turizm gelişimine verilen desteği önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcıları tarafından turizm gelişimine verilen desteğin ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.39.'da gösterilmiştir.

Tablo 3.39. Anket Katılımcılarının İlçeyi Ziyaret Eden Turistlerle Etkileşimde Bulunma Durumlarına Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

Etkileşimde Bulunma Durumu	N	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	P
Evet	183	235,51	43098,00	16377,00	,000*
Hayır	233	187,29	43638,00		

* $p < 0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunma durumlarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($U=16377,50$, $p < 0,05$) ve ilçeyi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunanların turizm gelişimine verdiği destek daha yüksektir. Bunun nedeninin, turistlerle birebir etkileşimde bulunmanın turizm gelişimine destek vermeyi sağlayacak olan algıyı artırması olduğunu söyleyebiliriz.

Anket katılımcıları tarafından turizm gelişimine verilen desteğin gelire göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.40.'ta gösterilmiştir.

Tablo 3.40. Anket Katılımcılarının Gelirlerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

Gelir Durumu	N	Sıra Ort	χ^2	df	P	Anlamlı Fark
1000 TL ve altı	95	198,62				
1001 TL-2000TL	79	204,58	1,377	3	,711	Yok
2001 TL-3000TL	187	211,89				
3001 TL ve üzeri	55	219,68				

$p > 0,05$

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek gelire göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$). Gelir durumunun, turizm gelişimine verilen desteği önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Anket katılımcıları tarafından turizm gelişimine verilen desteğin ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Kruskal Wallis testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.41.'de gösterilmiştir.

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek ilçede yaşam/ikamet sürelerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > 0,05$).

İlçede yaşam süresinin, turizm gelişimine verilen desteği önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Tablo 3.41. Anket Katılımcılarının İlçede Yaşam/İkamet Süresine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Kruskal Wallis Testi ile Değerlendirilmesi

Yaşam/İkamet Süresi	N	Sıra Ort	χ^2	df	p	Anlamlı Fark
1 yıldan az	13	144,19				
1-5 yıl	48	235,17				
6-10 yıl	73	222,57	8,483	5	,132	Yok
11-15 yıl	65	209,28				
16- 20 yıl	59	210,86				
21 yıl ve üzeri	158	197,98				

$p>0,05$

Anket katılımcıları tarafından turizm gelişimine verilen desteğin doğum yerine göre anlamlı farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için Mann Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.42.'de gösterilmiştir.

Tablo 3.42. Anket Katılımcılarının Doğum Yerlerine Göre Turizm Gelişimine Verilen Desteğin Mann Whitney U Testi ile Değerlendirilmesi

Doğum Yeri	N	Sıra Ort	Sıra Toplamı	U	P
Edremit	158	195,31	30859,50	18298,50	,077
Diğer	258	216,58	55876,50		

$p>0,05$

Yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre, yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek doğum yerlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Doğum yerinin, turizm gelişimine verilen desteği önemli derecede etkilemediği görülmektedir.

Kurulan tüm hipotezlere ait red ve kabul durumları Tablo 3.43'te yer almaktadır.

Tablo 3.43. Araştırma Hipotezlerinin Red ve Kabul Durumları

Hipotezler	Red	Kabul
H1: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkındemografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		
H1.1: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.2: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H1.c: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.d: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.e: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.f: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.g: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H1.h: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H1.i: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.i: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.j: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.k: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.l: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H1.m: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H1.n: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.o: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.ö: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H1.p: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H1.r: Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H1.s: Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H2: Turizmin ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		
H2.a: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H2.b: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.c: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	

Tablo 3.43. Araştırma Hipotezlerinin Kabul ve Red Durumları (Devamı)

H2.d: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.e: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.f: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.g: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H2.h: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.i: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.i: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.j: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.k: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.l: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H2.m: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.n: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H2.o: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H2.ö: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.p: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.r: Turizmin olumlu ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H2.s: Turizmin olumsuz ekonomik etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H3: Turizmin çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		
H3.a: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.b: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.c: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.d: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H3.e: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.f: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H3.g: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	

Tablo 3.43. Araştırma Hipotezlerinin Kabul ve Red Durumları (Devamı)

H3.h: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H3.ı: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.i: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.j: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.k: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.l: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H3.m: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H3.n: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.o: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H3.ö: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H3.p: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H3.r: Turizmin olumlu çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H3.s: Turizmin olumsuz çevresel etkilerinin algılanması yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H4: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		
H4.a: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H4.b: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H4.c: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H4.d: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H4.e: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın mesleğine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H4.f: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın turizm sektöründe çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H4.g:Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın turistlerle etkileşimine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.		X
H4.h: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H4.ı: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın ilçede yaşam/ikamet süresine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H4.i: Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek yerel halkın doğum yerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.	X	
H5:Yerel halkın turizm gelişimine verdiği destek ile yerel halkın olumlu turizm gelişim etkilerini algılaması arasında doğrusal bir ilişki vardır.		X

3.5.8. Anket Katılımcılarının Turizmin Gelişimine Verdiği Destek ile Olumlu Turizm Gelişim Etkilerini Algılamalarının Değerlendirilmesi

Ankete katılan yerli halk tarafından turizm gelişimine verilen destek ile olumlu turizm gelişim etkilerini algılamaları Spearman Korelasyon Analizi ile test edilmiştir. Olumsuz turizm gelişim etkilerinin algılaması, turizme yönelik destek sağlamayacağından dolayı analizi yapılmamıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 3.44.'te görülmektedir.

Tablo 3.44. Anket Katılımcılarının Olumlu Turizm Gelişim Etkilerini Algılamaları ile Turizme Verilen Desteğe İlişkin Korelasyon Analizi

		Destek	Olumlu Sosyo-Kültürel Etkiler	Olumlu Ekonomik Etkiler	Olumlu Çevresel Etkiler
Destek	Spearman Correlation	1	,481**	,456**	,480**
	Sig.(2 tailed),		,000	,000	,000
	N	416	416	416	416

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Ankete katılan yerli halk tarafından turizm gelişimine verilen destek ile turizmin olumlu gelişim etkilerini algılamaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test etmek için gerçekleştirilen korelasyon analizi sonucuna göre; turizmin olumlu sosyo-kültürel ($r=,481$), olumlu ekonomik ($r=,456$) ve olumlu çevresel ($r=,480$) etkileri ile turizm gelişimine verilen destek arasında anlamlı, düşük ve doğrusal bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Günümüz dünyasında turizm sektörü hızlı gelişen, değişen ve hassas yapısı ile mevcut diğer sektörler arasında farklılığını göstermektedir. Turizmin kendine özgü bu hızlı gelişim ve değişim özelliği beraberinde bu sektörün aslında çok kırılgan olduğunu gözler önüne sermektedir. Sektörün bu kırılganlığının turistik faaliyetlerin çok çeşitliliği, turistlerin artan istekleri, hizmet verici bir sektör olarak kalitenin gerekliliği ve farklılaşmanın bir etkisi olarak ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Bu sebeple turizm faaliyetleri sunan küçükten büyüğe her destinasyonda turizm hizmet sağlayıcıları planlı ve düzenli şekilde kararlar almalı, değişen dünyanın beklentileri doğrultusunda hareket etmelidirler.

Turizm sektörünün bu farklı yapısı içinde en önemli faktörlerden biri şüphesizdir ki insandır. İnsan faktörü turizmin öznesi olarak ortaya çıkarken, farklı bireyler farklı sebeplerle birbirleriyle etkileşim kurmak durumundadır. Turizm hareketleri süresinde insanlar arası bu etkileşim neticesinde turizmin toplumsal bir yapıya sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu toplumsallık aslında turizmin etkin ve yararlı olarak var olması, gelişerek büyümesinde en önemli odak noktalardan birinin yerel halk olduğunu gözler önüne sermektedir. Bir destinasyonda yerleşik düzende ikamet eden yerel halk hem hizmet sağlayıcı hem de tüketici olarak ortaya çıkmaktadır. Herhangi bir destinasyonda ortaya çıkan turizm hareketlerinin yerel halk tarafından desteklenmesi, turizmin destinasyondaki gelişimi açısından önemli bir yer teşkil etmektedir. Turizmin yerel halkla var olan aktif yapısı destinasyonların çeşitli alanlarda ilerlemesinde ve bir turizm değeri olarak kendini göstermesinde önemli bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapısı gereği dinamik bir sektör olan turizm ortaya çıktığı destinasyonda yaşayan yerel halk üzerinde çeşitli etkiler de bırakmaktadır. Genel olarak sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkiler olarak adlandırabileceğimiz bu etkiler yerel halkın turizme yönelik görüşlerini etkileyebilecek niteliktedir. Olumlu veya olumsuz olarak ortaya çıkan bu etkiler aynı zamanda yerel halkın turizm gelişime yönelik desteğini etkileme gücüne de sahiptir.

Kuzey Ege’de yer alan Edremit turizm kaynağı olarak yapısında birçok kaynağı barındırmaktadır. Bu kaynaklar doğal çekicilikler (akarsu ve şelaleler, piknik ve kamp alanları, sahiller vb.), kültürel çekicilikler (tarihi yapılar, müzeler, vb.) ve hizmet çekicilikleri (ulaşım işletmeleri, konaklama işletmeleri vb.)’dir. Sahip olunan bu kaynakların tam ve doğru kullanılmasının öncelikli yolu önce yerel halkı bu konuda

aydınlatmaktır. Yerel yönetim birimlerinin ilçe turizm kaynaklarına gerekli özeni vermesi, gerekli koruma ve iyileştirme faaliyetlerini planlayıp yürütmesi destinasyon turizmi için bir gerekliliktir. Unutulmamalıdır ki ilçe turizminin gelişmesine yönelik atılacak tüm adımlar mutlaka yerel yönetim birimlerinin ve yerel halkın birlikte çalışmasını gerektirmektedir.

Yapılan araştırmada Edremit'te yaşayan yerel halkın turizm gelişimine yönelik düşünceleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın son bölümünde öncelikle katılımcı yerel halkın demografik özelliklerine ilişkin bilgiler verilmiş ardından olumlu ve olumsuz yönleri baz alınan turizmin üç etkisi olan: sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel etkileri algılama durumları ve turizm gelişimine verdikleri destek değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılmış olan yerel halkın demografik özellikleri ile turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkileri arasında bazı noktalarda farklılıklar bulunmuştur. Buna göre, ilçede araştırmaya katılan yerel halkın çoğunluğunun lise seviyesinde (%42,5) eğitimi olan, memur (%26,7), turizm sektöründe hiç çalışmayan (%81), geliri 2001 TL-3000 TL arası (%45), ilçede ikamet ve yaşam süresi 21 yıl ve üzeri (%38) ve Edremit' te doğmayan (%62) kişiler olduğu görülmektedir.

Çalışma sonuçlarına göre; eğitim seviyesi lisans olan yerel halk üyelerinin lise olanlara göre turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerini algılamaları daha yüksektir. Bunun nedeni lisans eğitimi almanın sosyo-kültürel bilinci arttırmış olması olabilir. İlçeye gelen turistlerle etkileşimde bulunan yerel halk üyelerinin bulunmayanlara göre turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerini algılamaları daha yüksektir. Bu durum turistlerle kurulan iletişimin, yerel halkın düşüncelerine yön vererek sosyo-kültürel değerlerin algılanmasını kolaylaştıran bir etken olduğunu düşündürebilir. Erkekler kadınlara göre turizmin sosyo-kültürel olumsuz etkilerini daha yüksek algılamaktadır. Yerel halkın erkek bireylerin olumsuz sosyo-kültürel etkilere karşı hassasiyetinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bir diğer nedeni de erkeklerin genel olarak olumsuz durumlara karşı algılarının daha açık olması olabilir. Eğitimi ilköğretim olanlar lisans olanlara göre turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerini daha yüksek algılamaktadırlar. Öğrenim durumu ilköğretim olan grup turizm hakkında sahip oldukları yetersiz düşüncelerle turizmi, toplum yapısını bozan bir sektör olarak görmüş olabilirler. Turizmin olumsuz sosyo-kültürel etkilerini ilçeye gelen turistlerle etkileşimde bulunmayan yerel halkın bulunana göre daha fazla hissettiği görülmektedir. Bu sonuca göre, turistlerle birebir etkileşimde olmanın turizmin sosyo-kültürel etkilerinin algılanmasında önemli bir etmen olduğu söylenebilir. Ayrıca, turizmin olumsuz sosyo-

kültürel etkilerini Edremit'te doğanlar doğmayanlara göre daha fazla hissettikleri görülmektedir. Olumsuz sosyo-kültürel etkiler açısından bakıldığında Edremit'te doğanların bu yöndeki algısının yüksekliği bunun ilçeyi benimsemiş olduklarından dolayı bağlılık duygusundan kaynaklanan hassaslık olabileceğini akla getirmektedir.

Araştırmanın turizmin ekonomik etkilerinin algılanması ile ilgili bulgularına bakıldığında, erkeklerin kadınlara göre turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları daha yüksektir. Erkeklerin ekonomik uyarıcılara karşı farkındalığı bunu sağlamış olabilir. Geleneksel Türk aile yapısında evin ekonomik sorumluluğunu alan kişinin erkek olması bu veriyle örtüşür niteliktedir. Eğitim durumuna bakıldığında lisansüstü eğitime sahip kişilerin ilköğretim eğitime sahip kişilere göre turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. İlköğretim seviyesinde eğitime sahip olan kişilerin yüksek gelir elde edici bir işte çalışamayacakları düşünüldüğünde, bu durumun kişilerin turizmin yarattığı olumlu ekonomik etkileri algılamamasına yol açtığı söylenebilir. Elde edilen bir başka sonuç ise ilçeye gelen turistlerle etkileşimde bulunanların bulunmayanlara göre turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamalarının daha yüksek olduğudur. Bu kişilerin turizm ve turizmi destekleyen diğer mesleklerden gelir elde eden kişiler olabileceğini söylemek mümkündür. Bu meslek grupları dışında turizmin olumlu ekonomik etkilerini yüksek oranda algılayan kişilerin, turizm bilinci yüksek kişiler olduğu düşünülebilir. Bununla birlikte, 3001 TL ve üzeri geliri sahip olanlar 1000 TL ve altı gelire sahip olanlara göre turizmin olumlu ekonomik etkilerini algılamaları daha yüksektir. Eğitim ve gelir durumu ilişkilendirildiğinde; 1000 TL ve altı gelire sahip olanların düşük seviyede eğitilmiş kişiler olduğu ve ekonomik yetersizliklerden dolayı turizmi olumsuz bir faaliyet olarak değerlendirdikleri söylenebilir. 3001 TL ve üzeri gelire sahip kişiler 2001 TL-3000 TL arası gelire sahip olan kişilerden daha fazla turizmin olumsuz ekonomik etkilerini hissetmektedirler. En yüksek gelir seviyesine sahip olan 3001 TL ve üzeri gelire sahip olan grubun olumsuz ekonomik etkileri algılama seviyesindeki yükseklik bu kişilerin; ilçedeki daha alt gelir seviyesindeki kişilerin de farkında olan, algılaması yüksek bireyler olabileceğini gösterebilir. Burada dikkat çeken nokta turizmin hem olumlu hem de olumsuz ekonomik etkilerini en yüksek seviyede algılayan kişilerin 3001 TL ve üzeri gelire sahip olan kişiler olmasıdır. Bu kişilerin ilçedeki lisans, lisansüstü gibi yüksek eğitim seviyesine sahip olduğu düşünülebilir. Doğum yeri Edremit olanlar olmayanlardan daha fazla, turizmin olumsuz ekonomik etkilerini hissetmektedirler. Bu durum, doğum yeri Edremit olan

kişilerin; ilçede ortaya çıkan fiyat artışı ve ekonomik dengesizliği fark eden ilçeye aidiyet duygusu besleyen kişiler olduğunu ifade edebilir.

Turizmin çevresel etkilerinin algılanması ile ilgili bulgularına bakıldığında, ilçeye gelen turistlerle etkileşimde bulunan yerel halkın turizmin olumlu çevresel etkilerini algılaması etkileşimde bulunmayanlara göre daha yüksekken, etkileşimde bulunmayanların olumsuz çevresel etkilerini algılaması etkileşimde bulunanlara göre daha yüksektir. Burada turizmin çevresel etkilerinin algılanmasında etkileşimin önemi öne çıkmaktadır ve bunun nedeni olarak turistlerle kurulan etkileşim sayesinde yerel halkın turizmin çevresel etkilerine yönelik artan algı seviyesi gösterilebilir. Turizmin olumsuz çevresel etkilerine bakıldığında evli olanların bekar olanlardan daha yüksek olumsuz çevresel etki algılamasına sahip oldukları görülmektedir. Evli kişilerin çevreye yönelik gelecek kaygısı taşımaları, gelecek nesillere çevreyi korunmuş olarak miras bırakma istekleri ve sorumluluk duygusu bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olmuş olabilir. Yaş değişkenine göre yorum yapıldığında; yaşı 20 ve daha az olanların 31-40 arası olanlara göre turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamalarının daha yüksek olması genç nüfusun çevre bilincine sahip bir ailede yetiştiğini veya gördükleri eğitimin çevre bilinci aştığını işaret ediyor olabilir. Eğitimi lisansüstü olanların, ön lisans eğitimi olanlara göre turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları daha yüksektir. Turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkilerin yüksek seviyede eğitimle daha çok farkına varılabileceğini söylemek mümkündür. Geliri 3001 TL ve üzeri olanların, 2001-3000 TL geliri olanlardan daha yüksek olumsuz etki algılamasına sahip oldukları görülmektedir. Bunun sebebinin 3001 TL ve üzeri olanların turizmin etkilerine karşı hassas olan, elde ettiği geliri turizm veya turizme hizmet veren bir meslekle elde eden kişiler olduğu söylenebilir. Bununla birlikte ilçede ikamet/yaşam süresi 21 yıl ve üzeri onların 1-5 yıl ikamet/yaşam süresine sahip olanlara göre turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılamaları daha yüksektir. Buradan yola çıkarak ilçede ikamet/yaşam süresi arttıkça turizmin olumsuz çevresel etkilerini algılama seviyesinin de arttığı söylenebilir. Doğum yeri Edremit olmayanların turizmin olumsuz çevresel etkilerini daha yüksek algılamaları ise bu kişilerin çevreye duyarlı, ilçeyi sahiplenen kişiler olabileceğini işaret ediyor olabilir.

Araştırmaya katılan yerel halkın hem eğitim hem de ilçeye gelen turistlerle etkileşimde bulunma durumları ile turizm gelişimine verdikleri destek arasında anlamlı bir fark vardır. Buna göre; lisansüstü eğitime sahip olan yerli halkın eğitimi lise ve ilköğretim olanlara, ilçeye gelen turistlerle etkileşimde bulunan yerel halkın etkileşimde

bulunmayanlara göre turizm gelişimine verdiği destek daha yüksektir. Burada turizm gelişimine verilen destek hususunda eğitim seviyesinin önemi ortaya çıkmakta ve iletişimin her alanda gerekliliği tekrar vurgulanmaktadır. Fakat turizmin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel olumsuz etkilerine karşı algısı yüksek, doğum yeri Edremit olan kişilerin, turizm gelişimine verdikleri desteğin etkili derecede olmaması dikkat çekicidir. Bu kişilerin turizmin etkilerine algıları yüksek olsa dahi; turizm gelişiminin ilçeye sağlayabileceği katkılar konusunda bir değerlendirme yapamamış, algıları açık fakat bunu turizm gelişimine yönelik bir destek olarak harekete geçirmeyen kişiler oldukları söylenebilir.

Turizmin olumlu etkilerinin algılamasıyla turizme verilen desteğin de artacak olması turizmin geleceği için umut vaat edici niteliktedir. Buradan yola çıkıldığında turizmin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel olumlu etkileri arttırıldığında ve bunu halkın algılaması sağlandığında; yerel halkın da doğrudan turizm gelişimine yönelik desteğini arttıracakını söylemek mümkündür.

Turizmin olumlu ve olumsuz etkileri değerlendirildiğinde; turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerine yönelik “Turizm, ilçede kültürel aktivitelerin gelişimini sağlamaktadır” olumsuz etkilerine yönelik ise “Turizm, kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.” cevabı en çok katılım sağlanan maddelerdir. “Turizm, ilçeye ekonomik kazanç sağlamaktadır.” maddesi turizmin olumlu ekonomik etkilerinde en çok tercih edilen maddeyken; “Turizm, yerel halk arasında ekonomik kazanç eşitsizliği yaratmaktadır.” turizmin olumsuz ekonomik etkilerinde en çok tercih edilen madde olması anket katılımcılarının turizmin yalnızca gelir getirici etkisi olmadığını bunun yanında ekonomik anlamda olumsuz etkilerinin de farkında olduklarını işaret etmektedir. Turizmin olumlu çevresel etkilerinde en çok tercih edilen madde “Turizm, tarihi bina ve yapıların korunmasını teşvik etmektedir.” iken turizmin olumsuz çevresel etkilerinde en çok işaretlenen maddeler “Turizm, çevre kirliliğine (toprak, hava, su) neden olmaktadır.” ve “Turizm, doğayı (bitkiler, hayvanlar, ekosistem) olumsuz etkilemektedir.” maddeleri olmuştur. Anket katılımcılarının turizmin tarihi yapılara değer verdiğinin, koruduğunun farkında olması sevindirici olmasına karşın; turizm faaliyetlerinde en önemli unsurlardan olan çevrenin tahrip olduğunu bu kadar yoğun seviyede hissetmeleri düşündürücüdür.

Her destinasyonda olduğu gibi Edremit için de yerel halk, turizmden ayrılamayacak bir unsur olarak düşünüldüğünde; olumlu ve olumsuz etkilerden doğrudan etkileneceği de yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçeklik göz önüne alındığında yerel halkın turizmin olumlu

etkilerini tam anlamıyla hissedebilmesi ve olumsuz etkilerinin de bertaraf edilmesi için gerekli tüm önlemler alınmalıdır. Turizmin olumsuz etkilerinden ayrışmasını sağlayacak önlemlerin alınması ve iyileştirmelerin yapılması; olumsuz olarak algılanan etkilerin azalmasını mümkün kılabilecektir. Yerel halkın turizmin etkilerini algılayış biçimi turizm gelişimine yönelik verdiği desteği de yönlendirici nitelikte olduğundan bu daha da önemlidir. Yerli halkın algıladığı olumlu turizm gelişim etkileri arttıkça turizm gelişimine verdikleri destekte artacaktır. Olumlu etkilerin algılanmasında ortaya çıkacak olan düşüş, verilen destekte de azalmaya sebep olacaktır.

Edremit'te etkin bir turizm gelişimi için öncelikle var olan çekicilik unsurları korunmalı, restore edilmeli ve sayıca arttırılmalıdır. Süreç yetkili kişi, kurum ve kuruluşlarla tam ve doğru şekilde devam ederken aynı zamanda yerel halka yönelik de bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar yerel halka turizmin önemini, Edremit'e yapacağı önemli katkıları ve neden olacağı olumsuzlukları kapsayan bir içeriğe sahip olmalıdır. Bu aşama ardından ilçenin soyut ve somut değerleri çeşitli reklam araçlarıyla, çeşitli ortamlarda tanıtılmalı ve tüketiciye sunulmalıdır. Koordineli çalışmayı gerektirecek olan süreç, tüketici konumundaki turistlerin gelmeleri ardından da devam etmelidir. Burada amaç yalnızca kitleleri ilçeye çekmek değil, aynı zamanda etkili ve tatmin edici turizm hizmet ve ürünleriyle onları memnun etmek, ilçenin tekrar turizm destinasyonu olarak tercih edilmesini sağlamaktır. Ayrıca bu yolla araştırma sonuçlarına göre turistlerle etkileşim kurarak turizm gelişimine verdiği desteğini arttıran yerel halkın bu desteği sürdürmesi sağlanabilir. Edremit'e gelen turistlerin yerli veya yabancı olmaları verilen hizmetin kalitesi için önem arz eden bir durum olmamalıdır. Yerli veya yabancı tüm turistler aynı ilgi ve özeni görmeli, hiçbir konuda hileye başvurulmamalıdır. Bunun sağlamanın yolunun da etkili bir turizm eğitimi olduğu söylenebilir. Bireyin ilk eğitimini aileden ardında da okuldan aldığı düşünülduğünde eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır. Buradan yola çıkarak özellikle okullarda turizm bilinci oluşturmaya yönelik etkinlikler yapılması ve bu etkinliklerde turizmin olumlu etkilerinin Edremit'e sağlayacağı faydaların vurgulanması gerekmektedir. Bu sayede turizme yönelik algının küçük yaşlarda başlayarak, yerel halka yayılması sağlanabilir.

Edremit'te turizm gelişimi sağlamak için yerel halkla turizmi birbiriyle buluşturmanın gerekliliği önemli bir noktadır. Elbette ki ilçede var olan doğal çekicilikleri ziyaret etmemiş, kültürel çekicilikleri deneyimlememiş ve hizmet çekiciliklerinden

yararlanmamış bir yerel halkın sahip olduğu değerlerin farkına varmasının beklenmesi doğru olmayacaktır. Bu sebeple bu farkındalığı yaratmak için çeşitli kurum ve kuruluşlarca gezi, konferans, şenlik gibi çeşitli etkinlikler düzenlenebilir. Belediye ve otellerin iş birliği yapmasıyla, yerel halka otellerden günübirlik yararlanma imkânı sunulabilir. Turizm faaliyetleri için gerekli altyapı ve üstyapı düzenlemelerinin yapılmasıyla, yerel halka turizmin sıkıntı verici ve hayatı zorlaştırıcı değil; Edremit'in sahip olduğu imkânları arttırıcı ve yaşamı kolaylaştırıcı bir sektör olduğu görüşü aşılarmaya çalışılmalıdır. İlçenin coğrafi konumu sebebiyle birçok farklı destinasyona buradan rahatlıkla ulaşılabilceği bilinmektedir. Coğrafi konumunun ilçeye kattığı bu önemli avantaj, hava yolu ağıyla birleştirilip; ülkenin, dünyanın farklı yerlerinden turistlerin ilçe turizmini deneyimlemelerine olanak sağlanmalıdır. Bu imkânın aynı zamanda yerel halk-turist etkileşimi için de bir fırsat niteliği taşımaktadır. Bu sayede daha fazla turist ilçeye gelecek ve yerel halk daha fazla mekânı onlarla ortak olarak kullanıp, onlardan etkilenecektir. Burada önemli olan nokta bu etkinin olabildiğince olumlu olabilmesi için, küçükten büyüğe yerel halkın her bir bireyine yetkili merciler tarafından turizm bilincinin kazandırılması için gerekli ortamın hazırlanabilmesidir.

Yapılan bu çalışmanın ilerde yapılacak çalışmalara katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. İlçeye ilgili yapılacak olan aynı yöndeki bir çalışmada etki alanlarının arttırılması ve çalışma alanının geliştirilmesiyle ilçenin değerlendirilmesi açısından literatüre büyük katkı sağlayacaktır.

5. KAYNAKLAR

- Akgün, Ö. E., Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Demirel, F. ve Karadeniz, Ş. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (On sekizinci baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(2), 1-34.
- Aktaş, G. (2007). Genel turizm, turizmde temel kavramlar ve ilkeler. İçöz, O. (Ed.), *Turistik çekicilikler* (99-115). Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Aktüel Arkeoloji Dergisi*. 2 Ocak 2018 tarihi saat 21:56'da, <http://aktuelarkeoloji.com.tr/uluslararası-aeneasin-rotasi-projesi-calistayi> adresinden alınmıştır.
- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van halkının turisti ve turizmi anlama şekli. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 5(1), 1-16.
- Ali Bey Kudar Özel Etnoğrafya Galerisi. (t.y.). 23 Mart 2016 tarihi saat 15:10'da, <http://www.etnografya-galerisi.com/TR/galerisi/giris-tr.html> adresinden alınmıştır.
- Ambro, M. (2008). Attitudes of local residents towards the development of tourism in Slovenia: The case of the Primorska, Dolehjska, Gorenjska and Ljubljana regions. *Anthropological Notebooks*, (14).
- Anstrand, M. (2006). *Community-Based Tourism and SocioCulture Aspects Relating To Tourism, A Case Study Of A Swedish Student Excursion To Babati (Tanzania)*. 16 Kasım 2017 tarihi saat 12:52'de, <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:16436/FULLTEXT01.pdf> adresinden alınmıştır.
- Antandros Antik Kenti. (t.y.). 23 Mart 2016 tarihi saat 22:06'da, <http://www.antandros.org/> adresinden alınmıştır.
- Antandros Broşürü. (t.y.). Altınoluk Belediyesi Kültür Hizmeti – 22. Edremit: Ümit Ofset.
- Ap, J. (1992). Residents' perceptions on tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 19(4), 665-690. 5(1), 3-28.
- Ap, J. ve Crompton, J. L. (1998). Developing and testing a tourism impact scale, 1998 (Kasım), 120- 130.
- Armağan, E. ve Doğaner, M. C. (2018). *Seyahat bloglarının destinasyon seçimine etkisi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (30), 223-237.
- Aslan, D. (2006). *SWOT Analizi: Kalıp yargı – Önyargı - Ayrımcılık*. 16 Kasım 2017 tarihi saat 14:08'de, <http://daslan.pau.edu.tr/deha2006/243dileryaz09Ocak2006.doc> adresinden alınmıştır.
- Ay, A. (2014). *Yerel halkın turizmin etkileri ile ilgili algı ve beklentileri: Edirne İli üzerine araştırma*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Yönetimi Anabilim Dalı İşletme Bilim Dalı.

- Ayazlar, G. (2016). Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik tutumlarını anlamak: Yerel halkın bölge imajı ve turizme desteği. *Journal of International Social Research*, 9(43), 2538-2547. 24(1), 5-12.
- Bağbancı, Ö. K. ve Bağbancı, M. B. (2006). Edremit (Balıkesir) Kentsel Kültür Varlıkları Envanteri 2005. *TÜBA Kültür Envanteri Dergisi*, (5), 33-56.
- Bahar, H. İ. (2009). *Sosyoloji* (Üçüncü baskı). Ankara: USAK Yayınları.
- Balıkesir İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü. (t.y.). 23 Mart 2016 tarihi saat 12:51'de, <http://balikesir.tarim.gov.tr/edremit/Menu/2/Ilcemiz> adresinden alınmıştır.
- Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü(a). (t.y.). 19 Mayıs 2019 tarihi saat 02:29'da, <http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/TR-230956/isletme-belgeli-acentalar.html> adresinden alınmıştır.
- Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü(b). (t.y.). 6 Şubat 2018 tarihi saat 01:36'da, <http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/TR,90613/saglik-ve-termal-turizm.html> adresinden alınmıştır.
- Balıkesir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü(c). (t.y.). 5 Mart 2018 tarihi saat 15:53'te, <http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/TR,65920/dogal-guzellikler-ve-mesire-yerleri.html> adresinden alınmıştır.
- Balıkesir Kent Portalı. (t.y.). Edremit. 5 Mart 2018 tarihi saat 15:37'de, <http://www.balikesir.com.tr/tr/ilceler/edremit> adresinden alınmıştır.
- Balıkesir Koca Seyit Havalimanı'na Ait Uçak ve Yolcu Sayısı. 19 Mayıs 2019 tarihi saat 04:39'da, <https://www.dhmi.gov.tr/sayfalar/istatistik.aspx> adresinden alınmıştır.
- Balıkesir Memleket Gazetesi. (18 Şubat 2016). *Ata'nın Evinin Ardından, Kabakçı Konağı Da Alındı*. 8 Şubat 2018 tarihi saat <http://balikesirmemleket.com/atanin-evinin-ardindan-kabakci-konagi-da-alindi-hd-3002.html> adresinden alınmıştır.
- Balıkesir Politika Gazetesi. (11 Şubat 2016). *Atatürk'ün Kaldığı Ev Artık Edremit Belediyesi'nde*. 10 Şubat 2018 tarihi saat <http://www.politikam.com/haber/ataturkun-kaldigi-ev-artik-edremit-belediyesinde-h2661.html> adresinden alınmıştır.
- Balıkesir Valiliği, (t.y.). Tarihçe. 16 Aralık 2017 tarihi saat 04:01'de <http://www.balikesir.gov.tr/tarihce> adresinden alınmıştır.
- Baykan, E. (2007). *Turizmin yerel kültür üzerindeki etkilerinin yöre halkı tarafından algılanması (Ürgüp yöresine yönelik bir uygulama)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Turizm İşletmeciliği Eğitimi Bilim Dalı.
- Beksaç, E. ve Beksaç, Ş. N. (2013). Çağların kavşağında Edremit Körfezi ve Edremit. 2. *Uluslararası Kazdağları ve Edremit Sempozyumu*.
- Belisle, F. J. ve Hoy, D. R. (1980). The perceived impact of tourism by residents a case study in Santa Marta, Colombia. *Annals of Tourism Research*, 7(1), 83-101.

- Berber, Ş. (2003). Sosyal Değişme Katalizörü Olarak Turizm ve Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 205-221.
- Berberoğlu, T. (2012). *Etkinliklerin destinasyona etkileri: 2011 Erzurum Universiade Kış Oyunları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Programı
- Birleşmiş Milletler. (2010). *International Recommendations for Tourism Statics 2008*. New York: United Nations Publication.
- Bogahawatte, C. (t.y.). Socio-Cultural Impacts of Tourism. 09 Nisan 2016 saat 16:18'de, <https://www.archaeology.lk/si/materials/socio-cultural-impact-of-tourism.pdf> adresinden alınmıştır.
- Boğan, E. ve Sarıışık, M. (2016). Yerel halkın turizm faaliyetine yönelik görüş ve algılamalarının belirlenmesi üzerine Alanya'da bir araştırma. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (12)2, 325-342.
- Brougham, J. E. ve Butler, R. W. (1981). A segmentation analysis of resident attitudes to the social impact of tourism. *Annals of Tourism Research*, 8(4), 569-590.
- Brunt, P. ve Courtney, P. (1999). Host perceptions of sociocultural impacts. *Annals of Tourism Research*, 26 (3), 493-515.
- Burhaniye Belediyesi, (t.y.). Kentin Tarihçesi ve Genel Bilgiler, Kentin Genel Tarihi-2. 16 Aralık 2017 tarihi saat 15:28'de <http://www.burhaniye.bel.tr/hizmetler/muze.html> adresinden alınmıştır.
- Butler, R. W. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: implications for management of resources. *The Canadian Geographer/Le Géographe Canadien*, 24(1), 5-12.
- Büyükcan, Ş. (2006). *17.yüzyılın ikinci yarısında Edremit kazası*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı.
- Ceylan, S. (2014). *Turizm sektörüne hizmet veren yöre halkının iletişim becerileri ve turistler tarafından algılanması: Pamukkale destinasyonunda karşılaştırmalı bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Choi, H. S. C. ve Sırakaya, E. (2005), Measuring residents' attitude toward sustainable tourism: development of sustainable tourism attitude scale. *Journal of Travel Research*, 43(4), 380-394.
- Civelek, A. (2010). Turizmin Sosyal Yapıya ve Sosyal Değişmeye Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 13(1-2), 331-350..
- climate-data.org. Edremit İklim Bilgisi. 05 Haziran saat 13:12'de, <https://tr.climate-data.org/location/52363/> adresinden alınmıştır.

- Cole, S. (2008). *Tourism Culture and Development: Hopes, Dreams and Relations in East Indonesia*. Clevedon: Channel View Publications.
- Corte, V. D., Sciarelli, M., Cascella, C. ve Gaudio, G. D. (2015). *Customer satisfaction in tourist destination: the Case of tourism offer in the city of Naples*. Journal of Investment and Management. Special Issue: Attractiveness and Governance of Tourist Destinations, (4), 39-50. 2019.
- Coşkun, N. (2010). *Türkiye’de turizm politikaları ve turizm sektörü üzerindeki etkileri*. Uzmanlık tezi, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Çak, M., Oktayer, M. ve Susam, N. (2007). *Türkiye’de Turizm Ekonomisi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- Çakır, E., Tatar, N. ve Erdoğan, F. (2012). Adramytteion Kenti ve Sikkeleri. *Akademik Bakış Dergisi*, Temmuz-Ağustos(31), 1-20.
- Çalışkan, U. ve Tütüncü, Ö. (2008). Turizmin yerel halk üzerindeki etkileri ve Kuşadası ilçesi uygulaması. IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, Serbest Bildiriler, 12 (19), 127-148.
- Çavuş, Ş. ve Tanrısevdi, A. (2003). Residents’ attitudes toward tourism development: a case study in Kusadasi, Turkey. *Tourism Analysis*, 7(3-4), 259-269.
- Çeken, H. (2008). Turizmin Bölgesel Kalkınmaya Etkisi Üzerine Teorik Bir İnceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(2), 293-306.
- Çelik, S. (2009). *Afyonkarahisar’da uluslararası termal turizm destinasyonu oluşturma potansiyeli analizi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı.
- Çelikkanat, N. (2015). *Yerel halkın turizme bakış açısı: Bodrum İlçesi örneği*. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı Rekreasyon Yönetimi Bilim Dalı.
- Çımat, A. ve Bahar, O. (2003). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (6), 1-18.
- Davis, D., Allen, J ve Cosenza, R. M. (1988). A segmenting local residents by their attitudes, interests, and opinions toward tourism. . *Journal of Tourism Research*, 27(2), 2-8.
- Derin, S. (2016). Az Bilinen Bir Örnek: Edremit Kurşunlu Cami. *Sanat Tarihi Yıllığı*, (25), 47-72.
- Dilber, İ. (2007). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Etkisinin Girdi-Çıktı Tablosu Yardımıyla Değerlendirilmesi. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14 (2), 205-220.

- Dilek, S. E., Çoban, Ö. ve Harman, S. (2017). Hasankeyf halkının turizmin gelişimine yönelik tutumu. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 6(2), 59-72.
- Dincer, B. ve Özasan, M. (2004). İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması(2004). Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Duran, E. (2011). Turizm, Kültür ve Kimlik İlişkisi; Turizmde Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Sürdürülebilirliği. *Istanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Bahar (19), 291-313.
- Durgun, A. (2006). *Bölgesel kalkınmada turizmin rolü: Isparta örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Durmuş, S. (2010). *Edremit ve köylerindeki Türk eserleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk İslam Sanatı Anabilim Dalı.
- Edremit Belediyesi 2015-2019 Stratejik Planı. (t.y.). 23 Mart 2016 tarihi saat 12:51'de, http://www.sp.gov.tr/upload/xSPStratejikPlan/files/IF4wy+Edremit_2015_2019_Stratejik_Plan.pdf.
- Edremit Belediyesi Tanıtım Kitapçığı. (t.y.). Edremit: Zeytin Yayın Grubu.
- Edremit Belediyesi(a). (t.y.). *Kentin Tarihçesi*. 22 Mart 2016 tarihi saat 18:56'da, <http://www.edremit.bel.tr/index.php/2016/07/22/kentin-tarihcesi/> adresinden alınmıştır.
- Edremit Belediyesi(b). (t.y.). *Coğrafi Özellikler*. 23 Mart 2016 tarihi saat 22:03'de, <http://www.edremit.bel.tr/index.php/2016/07/22/cografii-ozellikler/> adresinden alınmıştır.
- Edremit Belediyesi(c). (t.y.). *Aeneas'ın Rotası*. 2 Ocak 2018 tarihi saat 22:03'de, <http://www.edremit.bel.tr/index.php/2017/04/24/aeneasin-rotasi-tr/> adresinden alınmıştır.
- Edremit Belediyesi(d). *Sarıkoz Efsanesi*. (t.y.). 5 Şubat 2017 tarihi saat 22:51'de, <http://www.edremit.bel.tr/index.php/2016/07/26/sarikiz-efsanesi/> adresinden alınmıştır.
- Edremit Belediyesi(e). *Edremit "12 Yıldız Şehri" Ödülünü Aldı*. (2018.). 8 Şubat 2018 tarihi saat 00:59'da, <http://www.edremit.bel.tr/index.php/2018/02/07/edremit-12-yildiz-sehri-odulunu-aldi/> adresinden alınmıştır.
- Edremit Belediyesi, (t.y.). Tarih Öncesi Çağ'da Edremit ve Çevresi, Adramytteion. 16 Aralık 2017 tarihi saat 04:47'de <http://www.edremit.bel.tr/index.php/2016/07/22/kentin-tarihcesi/> adresinden alınmıştır.
- Edremit Halk Eğitim Merkezi. (2013). 2 Mart 2018 tarihi saat 21:12'de, http://edremitthem10.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/10/08/270013/icerikler/tarihi-ve-turistik-yerler_342707.html adresinden alınmıştır.

Edremit Kaymakamlığı(a), (t.y.). Edremit'in Kısa Tarihi. 16 Aralık 2017 tarihi saat 21:31' de <http://balikesir-edremit.gov.tr/ilce-tarih> adresinden alınmıştır.

Edremit Kaymakamlığı(b), (t.y.). Dağ Turizmi. 21 Mart 2018 tarihi saat 22:41'de <http://www.balikesir-edremit.gov.tr/dagturizm> adresinden alınmıştır.

Edremit Körfezi Turizm İşletmeleri Derneği. (2017). Güre Gelin Çamı Piknik Yeri. 5 Mart 2018 tarihi saat 15:02'de, <https://www.ektid.org.tr/gure-gelincami-piknik-yeri> adresinden alınmıştır.

Edremit Municipality Brochure. (t.y.). *Edremit*.

Edremit Ticaret Odası 2014 Faliyet Raporu. (t.y.). 23 Mart 2016 tarihi saat 10:51'de, http://www.edremit-to.org.tr/docs/2014_faaliyet_raporu.pdf adresinden alınmıştır.

Edremit Ticaret Odası Dergisi. (Eylül, 2015). “*Edremit Körfezi Çizik Yeşil Zeytini*” Coğrafi İşareti Tescil Edildi. s. 6.

Edremit Turizm Danışma Bürosu. (Mayıs, 2019). Konaklama Arz Kapasitesi ve Yiyecek İçecek Tesisi Bilgisi.

edremitrehberim.com. (t.y.). *Edremit Ulaşım Bilgileri*. 11 Nisan 2016 tarihi saat 02:19'da, <http://www.edremitrehberim.com/category/9-edremit-ulasim-bilgileri/> adresinden alınmıştır.

Efe, R., Soykan, A., Cürebal, İ. ve Sönmez, S. (2013). *Dünyada, Türkiye'de, Edremit Körfezi Çevresinde Zeytin ve Zeytinyağı*. Edremit: Edremit Belediyesi Kültür Yayınları No: 7.

Ekici, M. (2000). Halk, Halk Bilimi ve Halk Bilgisi Üzerine Bir Deneme. *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, Bahar (45), 2-8.

Emiroğlu, B. D.(2013). *Kazdağı yöresinde yaşayan yerel halkın kırsal turizme bakışının değerlendirilmesi: Adatepe ve Mehmetalan Köyleri örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı.

Erol, K. İ. (2014). *Balıkesir merkez ilçe Manav köyleri hakkında halk edebiyatı ve folklor derlemeleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

Ertin, G. (1992). Edremit Körfezi kuzey kıyılarının coğrafi yönden incelenmesi. *Türk Coğrafya Dergisi*, (27).

Evren Ertür Zeytinyağı Galerisi. (t.y.) 2 Mart 2018 tarihi saat 17:22'de, <http://www.sabiterur.com.tr/sabit-ertur/evren-ertur-zeytinyagi-galerisi.html> adresinden alınmıştır.

Faulkner, B., & Tideswell, C. (1997). A framework for monitoring community impacts of tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(1), 3-28.

- Font, X. ve Ahjem, T. E. (1999). Searching for a Balance in Tourism Development Strategies. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 11(2/3), 73-77.
- Genç, S. (2014). Edremit Hanları ve Hanların Misafirleri (16-19. YY.). *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 41-56.
- Goeldner, C. R. ve Ritchie, J. R. B. (2009). *Tourism principles, practices, philosophies* (11.Edition). New Jersey, Amerika: John Wiley & Sons.
- Göregenli, M. (t.y.). *Temel Kavramlar: Önyargı, Kalıpyargı ve Ayrımcılık*. 16 Kasım 2017 tarihi saat 14:37'de <http://secbir.org/images/haber/2011/01/02-melek-goregenli-1.pdf> adresinden alınmıştır.
- Gurbetoğlu, A. (2018). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 2019. 15 Mayıs 2019 tarihi saat 03:18'de <http://agurbetoglu.com/files/2%20ARA%C5%9ETIRMA%20%20T%C3%9CRLER%C4%B0.pdf> adresinden alınmıştır.
- Gülmez, Z. (2012). *Türkiye'de ve Dünya'da sağlık turizmi ve çeşitleri: sağlık turizminin ülkemizdeki mevcut durumu ve bazı ülkelerle kıyaslanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Hastane ve Sağlık Kuruluşlarında Yönetim Bilim Dalı.
- Gümüştepe, F. (1995). Edremit'te Turizm. *Türk Coğrafya Dergisi*. 1995(30), 267-297.
- Gümüştepe, F. K. (1993). Edremit Şehri. *Türk Coğrafya Dergisi*, (28), 189-214.
- Günel, V. (2011). Turizmin Olumlu Etkileri ve Midyat İlçesindeki Geleneksel Taşçılık Sanatı Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, Temmuz (24), 433-471.
- Güneş, N. (2014). *Yerel halkın turizm algısı ve turizme katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı.
- Güzel, Ö. (2013). Sosyo-Kültürel Açından Paradoks Yaratıcı Bir Sektör Olarak Turizm: Dalyan Destinasyonunda Sosyolojik Bir Çözümleme. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 780-794.
- Hall, C. M. ve Lew, A. A. (2009). *Understanding and Managing Tourism Impacts, An Integrated Approach* (Birinci baskı). . Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Haralambopoulos, N. ve Pizam, A. (1996). Perceived impacts of tourism the case of Samos. *Annals of Tourism Research*, 23 (3), 503-526.
- Harrill, R. (2004). Residents' attitudes toward tourism development: A literature review with implications for tourism planning. *Journal of Planning Literature*, 18(3), 251-266.
- Hasan Boğuldu ve Sutüven Şelalesi. (t.y.). 23 Mart 2016 tarihi saat 11:57'de, <http://www.osmancikkulturturizm.org/?Syf=18&Hbr=628087&/Hikaye-Bal%C4%B1kesir-Edremit-Kazda%C4%9Flar%C4%B1nda-ge%C3%A7iyor.-Edremit-pazar%>

C4%B1-%C3%87ar%C5%9Famba-g%C3%BCnleri-kurulur.-Y%C3%B6renin-t%C3%BCm-k%C3%B6yl%C3%BCleri-%C3%87ar%C5%9Famba-g%C3%BCnleri-Edremit%E2%80%99e-gelir-mal%C4%B1n%C4%B1-satar,-iht adresinden alınmıştır.

Huang, Y. H. ve Steward, W. P. (1996), Rural tourism development: shifting basis of community solidarity. *Journal of Travel Research*, 36(4), 26-31. 23 Kasım 2017 tarihi saat 11:30'da, <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.826.9520&rep=rep1&type=pdf> adresinden alınmıştır.

Issı, Y. (1989). Türkiye Turizminin Yapay ve Doğal Çevre Üzerindeki Etkileri. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 47(1-4), 115-131.

Işık, C., ve Çalkın, Ö. (2016). Yerel halkın turizm algısı: TRA2 Bölgesi analizi. *Iğdır Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(2), 19-48.

İrtem, E. ve Karaman, E. (2004). Edremit Küçükkuyu arasındaki turizm faaliyetlerinin kıyı alanlarına etkisi ve önerilen yönetim programı. *İstanbul Teknik Üniversitesi Mühendislik Dergisi*, 3(1), 3-14.

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (t.y.). Bergama, Bergama'nın Tarihi. 16 Aralık 2017 tarihi saat 15:51'de <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,77442/bergama.html> adresinden alınmıştır.

Jurowski, C. ve Gürsoy, D. (2004). Distance effects on residents' attitudes toward tourism. *Annals of Tourism Research*, 31(2), 296-312.

Jurowski, C., Uysal, M., & Williams, D. R. (1997). A theoretical analysis of host community resident reactions to tourism. *Journal of Travel Research*, 36(2), 3-11. 10 Haziran 2017 tarihi saat 13:12'de, https://www.researchgate.net/publication/258161048_A_Theoretical_Analysis_of_Host_Community_Resident_Reaction_to_Touris adresinden alınmıştır.

Karcı, F. (2013). *Tahtakuşlar Köyünden Dünyaya Açılan Etnoğrafya Galerisi*. 23 Mart 2016 tarihi saat 10:08'de, <http://www.fatihkarci.com/tahtakuslar-koyunden-dunyaya-acilan-etnografya-galerisi/> adresinden alınmıştır.

Karğı, S. (2010). *Kıyı turizminden alpinizme sürdürülebilir turizm(Burhaniye-Edremit-Kaz Dağı örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı.

Karlı, C., Kaymaz, Y., Candemir, A. ve Günay, G. N. (2016). Kültür turizminde yerel değerler: Ödemiş İlçesi ve Ödemiş Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi örneği. *Pazarlama ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, (17), 87-111.

Kavak, M. (2015). *Edremit Körfezi kuzey kıyılarında yerel halkın ekoturizme yönelik bilinç algısı ve tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı.

Kazdağı Milli Parkı(a). (t.y.). 23 Mart 2016 tarihi saat 13:46'da, <http://www.kazdagimilliparki.com/ulaim-ve-ozellikler.html> adresinden alınmıştır.

- Kazdağı Milli Parkı(b). (t.y.). 4 Mart 2018 tarihi saat 03:40'ta, <http://www.kazdagimilliparki.com/ulaim-ve-ozellikler.html> adresinden alınmıştır.
- Keller, P. (2006). *Management of Cultural Change in Tourism Regions and Communities*. 16 Kasım 2017 tarihi saat 13:12'de, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/un/unpan002556.pdf> adresinden alınmıştır.
- Kesimli, İ. G. (2011). Turizm Perspektifinden Politik Krizlerin Ekonomiye Yansımaları. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 2011(Aralık), 25-42.
- Kim, K. (2002). *The Effects of Tourism Impacts Upon Quality of Residents in The Community*. PhD Thesis, The Virginia Polytechnic Institute and State University.
- Kiper, T. (2006). *Safranbolu Yörüköyü peyzaj potansiyelinin kırsal turizm açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı.
- Ko, D. W. ve Steward, W. P. (2002). A structural equation model of residents' attitudes for tourism development. *Tourism Management*, 23, 521-530. 21 Eylül 2017 tarihi saat 15:17'de, https://www.researchgate.net/publication/222535708_A_Structural_Equation_Model_of_Residents'_Attitudes_for_Tourism_Development adresinden alınmıştır.
- Konaklama İstatistikleri. (t.y.). 19 Mayıs 2019 tarihi saat 05:43'te, <http://yigm.kulturturizm.gov.tr/TR-201120/konaklama-istatistikleri.html> adresinden alınmıştır.
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel araştırma: tasarım, yazım ve yayım teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Köksal, A. (1988). *Ege bölgesinin turizm coğrafyası*. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, (32), 1-2.
- Kreag, G. (2001). The Impacts of Tourism. 01 Ağustos 2017 tarihi saat 16:47'de, <http://www.seagrant.umn.edu/tourism/pdfs/ImpactsTourism.pdf> adresinden alınmıştır.
- Kuvan, Y. ve Akan, P. (2005). Residents' attitudes toward general and forest –related impacts of tourism : the case of Belek, Antalya. *Tourism Management*, 26, 691-706.
- Küçükkuyu Belediyesi. (t.y.). Mihli Çayı. 5 Mart 2018 tarihi saat 14:22'de, <http://www.kucukkuyu.bel.tr/gezilecek-yerler/basdegirmen-mihli-selalesi/> adresinden alınmıştır.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü. (t.y.). Çağlayan Piknik Yeri. 5 Mart 2018 tarihi saat 13:53'te, <http://www.tanitma.gov.tr/TR,22617/gezilecek-yerler.html> adresinden alınmıştır.
- Lickorish, L. J. ve Jenkins, C. L. (1997). *An introduction to tourism*. Oxford: Reed Educational and Professional Publishing.

- Liu, J. C., ve Var, T. (1986). Resident attitudes toward tourism impacts in Hawaii. *Annals of Tourism Research*, 13(2), 193-214.
- Mansuroğlu, S. (2006). Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/ Antalya Örneği. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 35-46.
- Mason, P. (2003). *Tourism Impacts, Planning and Management* (Birinci baskı). Oxford: Butterworth-Heinemann. 13 Ekim 2017 tarihi saat 16:21'de, http://www.mu.edu.et/iphc/images/liblary/Heritage/Heritage_Culture_and_Tourism/Tourism_Impacts_Planing__devet.pdf adresinden alınmıştır.
- Mavi Bayrak Türkiye. (t.y.). 23 Mayıs 2019 tarihi saat 02:20'de, http://www.mavibayrak.org.tr/tr/plajListesi.aspx?il_refno=10 adresinden alınmıştır.
- McCool, S. F. ve Martin, S. R. (1994), Community attachment and attitudes toward tourism development. *Journal of Travel Research*, Kış, 29-34.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Turizm Hareketleri. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). *Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Turizm Hareketleri*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2014). *Eğlence Hizmetleri, Turizm ve İnsan Psikolojisi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milman, A. ve Pizam, A. (1988). Social impacts of tourism on Central Florida. *Annals of Tourism Research*, 15 (2): (1988), 191-204.
- Misya Yürüyüş Yolları. (t.y.). 2 Ocak 2018 tarihi saat 23:35'te <http://misyayuruyusyollari.gov.tr/hakkinda.html> adresinden alınmıştır.
- Morgül, Ş. M. (2006). *Trakya Bölgesi'nde kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesine ilişkin analiz: Kırklareli örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Morgül, Ş. M. (2006). *Trakya bölgesinde kırsal turizm potansiyelinin değerlendirilmesine ilişkin analiz: Kırklareli örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı.
- Muganda, M., Sirima, A. ve Ezra, P. M. (2013). The Role of Local Communities in Tourism Development: Grassroots Perspectives from Tanzania. *Journal of Human Ecology*, 41(1), 53-66. 9 Eylül 2017 tarihi saat 13:01'de, [http://www.krepublishers.com/02-Journals/JHE/JHE-41-0-000-13-Web/JHE-41-1-000-13-Abst-PDF/JHE-41-1-053-13-2328-Sirima-A/JHE-41-1-053-13-2328-Sirima-A-Tx\[7\].pmd.pdf](http://www.krepublishers.com/02-Journals/JHE/JHE-41-0-000-13-Web/JHE-41-1-000-13-Abst-PDF/JHE-41-1-053-13-2328-Sirima-A/JHE-41-1-053-13-2328-Sirima-A-Tx[7].pmd.pdf) adresinden alınmıştır.
- Oliveira, J. A. P. (2003). Governmental responses to tourism development: three Brazilian case studies. *Tourism Management*, 24, 97-110. 21 Eylül 2017 tarihi saat 16:45'de, http://www.globalislands.net/userfiles/_brazil_FdNpdf4.pdf adresinden alınmıştır.

- Ovalı, P. K. (2007). Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması. *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 2 (2), 64-79.
- Özdemir, M. A. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 2011(24), 1-25.
- Özel Sarıkız Kazdağı Etnografya Galerisi. (t.y.). 2 Mart 2018 tarihi saat 16:59'da, <https://www.sarikizgalerisi.com/> adresinden alınmıştır.
- Öztürk, A. B., Özer, Ö. ve Çalışkan, U. (2015). The relationship between local residents' perceptions of tourism and their happiness: a case of Kusadasi, Turkey. *Tourism Review*, 70 (3), 232-242.
- Öztürk, Y. ve Arslan, Ö. E. (2013, Aralık). Yeni gelişmekte olan destinasyonlarda turizme ilişkin yerel halkın görüşleri: Sinop il merkezinde bir araştırma. Karamustafa, Kurtuluş (Ed.). Sözlü Bildiri, 14. *Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*. Kayseri, 1220-1237.
- Petrevska, B. (2012). Tourism Contribution to Regional Development: Best Practice in Macedonia. *Journal of Community Positive Practices*, (3), 425-440.
- Piyasarehberi, (t.y.). Ödemeler Dengesi. 09 Nisan 2016 saat 14:16'da, <http://piyasarehberi.org/sozluk/odemeler-dengesi> adresinden alınmıştır.
- Raina, A. K. (2005). *Ecology, Wildlife and Tourism Development, Principles, Practices and Strategies*. New Delhi: Sarup and Sons. 20 Ekim 2017 tarihi saat 16:38'de, https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=6IY2UYH9c8QC&oi=fnd&pg=PA1&dq=Wildlife+and+Tourism+Development:+Principles,+Practices+and+Strategies&ots=MP_HJkCNEH&sig=SnMdeImt6QEnenv1RvHgM72dQ14&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false adresinden alınmıştır.
- Rösch, İ. A. (1986). Turizmin Ülke Ekonomisindeki Yeri ve Planlama. 12 Ağustos 2017 tarihi saat:12:52'de, http://www.spo.org.tr/resimler/ekler/421fcb1263b9530_ek.pdf adresinden alınmıştır.
- Sandal, E. K. ve Karademir, N. (2016). Kahramanmaraş'ta halkın turizme bakışı. *Türk Coğrafya Dergisi*, (66), 63-70.
- Sarı, E. (2017). *Sosyoloji* (Birinci baskı). NoktaE-Book Publishing. 12 Eylül 2017 tarihi saat 17:20'de, https://books.google.com.tr/books?id=nzkkDwAAQBAJ&pg=PA3&dq=sosyoloji&hl=tr&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=sosyoloji&f=false adresinden alınmıştır.
- Shafaei, F. ve Mohamed, B. (2015). A stage-based model development study on tourism social impact assessment. *International Journal of Scientific and Research Publications*, 5(3), 1-6. 15 Kasım 2017 tarihi saat 11:19'da, <http://www.ijsrp.org/research-paper-0315.php?rp=P393777> adresinden alınmıştır.
- Sharpley, R. (2000). Tourism and Sustainable Development: Exploring the Theoretical Divide. *Journal of Sustainable Tourism*, 8 (1), 1-19.

- Sheldon, P. J. ve Abenoja, T. (2001), Resident Attitudes in A Mature Destination: The Case of Waikiki, *Tourism Management*, 22, 435-443.
- Sheldon, P. J. ve Var, T. (1984). Resident attitudes to tourism in North Wales. *Tourism Management*, 5(1), 40-47. 4
- Simmons, D. G. (1994). Community Participation in Tourism Planning. *Tourism Management*, 15 (2), 98-108.
- Solmaz, S. A., ve Erdoğan, C. (2013). Turizm eğitimi alan ön lisans ve lisans öğrencilerinin turizm endüstrisine bağlılık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma. 14. Ulusal Turizm Kongresi, Kayseri, 05-08 Aralık 2013 (557-573).
- Sönmez, B. (2014). *Kent yerleşimcilerinin turizm pazarlamasına yönelik tutumunu etkileyen faktörler: Erzurum İli örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı.
- Staynes, D. J. (t.y.). Economic Impacts of Tourism. 17 Ekim 2017 tarihi saat 15:01'de, <https://msu.edu/course/prr/840/econimpact/pdf/ecimpvol1.pdf> adresinden alınmıştır.
- Stone, P. ve Sharpley, R. (2011). Socio-cultural impacts of events: meanings, authorised transgression and social capital. 09 Nisan 2016 saat 01:06'da, https://works.bepress.com/philip_stone/32/ adresinden alınmıştır.
- Stynes, D. J. (t.y.). Economic impacts of tourism. 15 Ağustos 2017 saat 13:37'de <https://msu.edu/course/prr/840/econimpact/pdf/ecimpvol1.pdf> adresinden alınmıştır.
- Şanlıoğlu, Ö. ve Erdem, A. (2017). Kayseri örneğinde yerel halkın turizm faaliyetlerini nasıl algıladığının tespitine yönelik bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27), 277-298.
- ŞEN, Ü. S. (2005). *Sanat eğitiminde bilimsel araştırma yöntemlerinin kullanılması*, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (5), 343-360.
- Şenlik, ve festivaller (t.y.). 17 Haziran 2017 tarihi saat 15:30'da, , <http://www.balikesirkulturturizm.gov.tr/TR,65914/senlik-festival-ve-panayirlar.html> adresinden alınmıştır.
- Tayfun, A. (2002). Turist Yerli Halk Etkileşimi Üzerine Bir Araştırma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 1-11.
- Tayfun, A. ve Kılıçlar, A. (t.y.). Turizmin sosyal etkileri ve yerli halkın turiste bakışı. 09 Nisan 2016, <http://gazi.edu.tr/posts/download?id=152235> .
- Tekin, O. (2014). *Eski Yunan ve Roma tarihine giriş* (Sekizinci baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- The World Tourism Organization (a). (2018). *Tourism Highlights, 2018*. 17 Mayıs 2019 tarihi saat 16:36'da <http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419029> adresinden alınmıştır.

- The World Tourism Organization (b). (2019). *UNWTO World Tourism 2019*. 16 Mayıs 2019 tarihi saat 19:12'de http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/pdf/unwto_barom19_01_january_excerpt.pdf adresinden alınmıştır.
- Türk Dil Kurumu. *Genel Türkçe Sözlük*. 09.09.2017, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&view=gts .
- Türker, G. Ö. ve Türker, A. (2014). Yerel halkın turizm etkilerini algılama düzeyi turizm desteğini nasıl etkiler: Dalyan destinasyonu örneği, *Electronic Journal Of Vocational Colleges* 2014(Mayıs), 81-98. 09 Nisan 2016 tarihi saat 15:40'da https://www.academia.edu/8960867/Yerel_Halk%C4%B1n_Turizm_Etkilerini_Alg%C4%B1lama_D%C3%BCzeyi_Turizm_Deste%C4%9Fini_Nas%C4%B1_Etkiler_Dalyan_Destina_syonu_%C3%96rne%C4%9Fi adresinden alınmıştır.
- Türkiye Belediyeler Birliği, (t.y.). *Avrupa Yerel Demokrasi Haftası İçin Çağrı*. 8 Şubat 2018 tarihi saat 01:53'te <http://www.tbb.gov.tr/basin-ve-yayin/haberler/20170719-avrupa-yerel-demokrasi-haftasi-icin-cagri> adresinden alınmıştır.
- Türkiye Kültür Portalı. (t.y.). Pınarbaşı Piknik Alanı – Balıkesir. 4 Mart 2018 tarihi saat 03:14'te, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/balikesir/gezilecekyer/pinarbasi-piknik-alani> adresinden alınmıştır.
- Ulama, Ş. (t.y.). Turizmin Güncel Sorunları, Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri. 11 Eylül 2017 tarihi saat 18:02'de http://content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/Uploads/69919/34520/2-tgs-turizmin_ekonomik_etkileri.pptx adresinden alınmıştır.
- Um, S. ve Crompton, J. L. (1987). Measuring resident's attachment levels in a host community. *Journal of Travel Research*, 26(1), 27-29.
- Vellas, F. (2011). The Indirect Impact Of Tourism: An Economic Analysis. 17 Ekim 2017 tarihi saat 02:59'da <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284419876> adresinden alınmıştır.
- Wang, Y., Pfister, R. E. ve Morais, D. B. (2006). Residents' attitudes toward tourism development: a case study of Washington, NC. In *Proceedings of the Northeastern Recreation Research Symposium* (411-418). 3 Mayıs 2017 tarihi saat 14:59'da, https://www.nrs.fs.fed.us/pubs/gtr/gtr_nrs-P-14.pdf#page=420 adresinden alınmıştır.
- Yağcı, E., Çetin, S. ve Turhan, B. (2013). Erasmus Programı İle Türkiye'ye Gelen Öğrencilerin Karşılaştıkları Akademik Güçlükler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 341-350.
- Yalçıklı, D. (2011). Kazdağları'nın arkeolojik potansiyelinin saptanmasına yönelik bir araştırma. *I. Uluslararası Kazdağları ve Edremit Sempozyumu*. 19 Aralık 2017 tarihi saat 14:32'de, https://www.academia.edu/10862604/Bildiriler_I_Uluslararası_Kazda%C4%9Flar%C4%B1_ve_Edremit_Sempozyumu adresinden alınmıştır.
- Yavuz, E. ve Zığındere, Y. Ö. (2000). Sürdürülebilir kalkınmanın turizme etkisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3 (4), 322-336.

- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldız, Z. (2011). Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(5), 54-71.
- Yıldız, Z. ve Kalağan, G. (2008). Alternatif turizm kavramı ve çevresel etkileri. *Yerel Siyaset Dergisi*. (35), 42-44.
- Yıldız, Z. ve Kalağan, G. (t.y.). Alternatif turizm kavramı ve çevresel etkileri. 09 Nisan 2016 tarihi saat 15:01'de , https://www.academia.edu/2573005/Alternatif_Turizm_Kavram%C4%B1_ve_%C3%87evresel_Etkileri adresinden alınmıştır.
- Yılmaz, A. (2017). Güneydoğu Anadolu'da Kültürel Değişim: Çukurca Örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (1), 55-102.
- Yılmaz, B. S. (2007). Genel turizm, turizmde temel kavramlar ve ilkeler. İçöz, O. (Ed.), *Turizmin sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkileri*(183-200). Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Yılmaz, İ. (2017). *İl İl Türkiye'de Turizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri, İçerik Analizine Dayalı Bibliyometrik Bir Yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yılmaz, Ö. D. (2007). Genel turizm, turizmde temel kavramlar ve ilkeler. İçöz, O. (Ed.), *Turizm sektörünün tanımı, yapısı ve özellikleri içinde* (1-19). Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Yılmaz, S. (2015). *Turizmde Sorunlar ve Çözümler Yaklaşımı Yerel Halk – Turist Etkileşiminden Kaynaklanan Sorunlar*. Sakarya Üniversitesi İşletme Fakültesi Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı. 20 Kasım 2017 tarihi saat 12:12'de http://content.lms.sabis.sakarya.edu.tr/Uploads/67523/39605/senem_y%C4%B1lmaz-yerel_halk_turist_etkile%C5%9Fimi.docx adresinden alınmıştır.
- Yoon, Y., Gursoy, D. ve Chen, J. S. (2001). Validating a tourism development theory with structural equation modeling. *Tourism Management*, 22(4), 363-372.
- Yüceşahin, M. M. (1997). *Edremit İlçesi (Balıkesir) coğrafyası*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya(Türkiye Coğrafyası) Anabilim Dalı.
- Zaei, M. E. ve Zaei, M. E. (2013). The impacts of tourism industry on host community. *European Journal of Tourism Hospitality and Research*. 1(2), 12-21.

6. EKLER

Ek 1. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılamalarının Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: sosolumlu
Tamhane

(I) Eğitim durumunuz	(J) Eğitim durumunuz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
İlköğretim	Lise	,02213	,22228	1,000	-,6439	,6882
	Ön Lisans	-,25000	,23135	,966	-,9368	,4368
	Lisans	-,31402	,22201	,838	-,9795	,3515
	Lisansüstü	-,43056	,34921	,927	-1,5086	,6475
Lise	İlköğretim	-,02213	,22228	1,000	-,6882	,6439
	Ön Lisans	-,27213	,12616	,282	-,6304	,0861
	Lisans	-,33615*	,10809	,020	-,6410	-,0313
	Lisansüstü	-,45268	,29042	,788	-1,4330	,5276
Ön Lisans	İlköğretim	,25000	,23135	,966	-,4368	,9368
	Lise	,27213	,12616	,282	-,0861	,6304
	Lisans	-,06402	,12568	1,000	-,4212	,2931
	Lisansüstü	-,18056	,29741	1,000	-1,1668	,8057
Lisans	İlköğretim	,31402	,22201	,838	-,3515	,9795
	Lise	,33615*	,10809	,020	,0313	,6410
	Ön Lisans	,06402	,12568	1,000	-,2931	,4212
	Lisansüstü	-,11654	,29021	1,000	-1,0967	,8636
Lisansüstü	İlköğretim	,43056	,34921	,927	-,6475	1,5086
	Lise	,45268	,29042	,788	-,5276	1,4330
	Ön Lisans	,18056	,29741	1,000	-,8057	1,1668
	Lisans	,11654	,29021	1,000	-,8636	1,0967

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 2. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılamalarının Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: sosolumsuz
Tamhane

(I) Eğitim durumunuz	(J) Eğitim durumunuz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
İlköğretim	Lise	,45009	,19420	,235	-,1297	1,0299
	Ön Lisans	,60069	,21286	,067	-,0237	1,2251
	Lisans	,60720*	,19856	,040	,0175	1,1969
Lise	Lisansüstü	-,03472	,32502	1,000	-1,0500	,9806
	İlköğretim	-,45009	,19420	,235	-1,0299	,1297
	Ön Lisans	,15060	,13581	,957	-,2360	,5372
Ön Lisans	Lisans	,15711	,11208	,829	-,1592	,4734
	Lisansüstü	-,48482	,28067	,682	-1,4326	,4630
	İlköğretim	-,60069	,21286	,067	-1,2251	,0237
Lisans	Lise	-,15060	,13581	,957	-,5372	,2360
	Lisans	,00651	,14197	1,000	-,3971	,4101
	Lisansüstü	-,63542	,29389	,382	-1,5960	,3251
Lisansüstü	İlköğretim	-,60720*	,19856	,040	-1,1969	-,0175
	Lise	-,15711	,11208	,829	-,4734	,1592
	Ön Lisans	-,00651	,14197	1,000	-,4101	,3971
Lisansüstü	Lisansüstü	-,64193	,28370	,343	-1,5920	,3082
	İlköğretim	,03472	,32502	1,000	-,9806	1,0500
	Lise	,48482	,28067	,682	-,4630	1,4326
Lisansüstü	Ön Lisans	,63542	,29389	,382	-,3251	1,5960
	Lisans	,64193	,28370	,343	-,3082	1,5920

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 3. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılamalarının Hangi İlçede Yaşam/İkamet Süreleri Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: sosolumlu Tamhane

(I) İlçede yaşam/ikamet süreniz	(J) İlçede yaşam/ikamet süreniz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1 yıldan az	1-5 yıl	-,75601	,34929	,501	-1,9470	,4350
	6-10 yıl	-,66333	,33646	,653	-1,8396	,5129
	11-15 yıl	-,67692	,34354	,645	-1,8604	,5066
	16- 20 yıl	-,45013	,34333	,970	-1,6335	,7332
	21 yıl ve üstü	-,42868	,33000	,974	-1,5998	,7425
1-5 yıl	1 yıldan az	,75601	,34929	,501	-,4350	1,9470
	6-10 yıl	,09268	,17056	1,000	-,4198	,6052
	11-15 yıl	,07909	,18414	1,000	-,4728	,6310
	16- 20 yıl	,30588	,18374	,791	-,2453	,8570
6-10 yıl	21 yıl ve üstü	,32733	,15745	,465	-,1481	,8028
	1 yıldan az	,66333	,33646	,653	-,5129	1,8396
	1-5 yıl	-,09268	,17056	1,000	-,6052	,4198
	11-15 yıl	-,01359	,15847	1,000	-,4864	,4592
11-15 yıl	16- 20 yıl	,21320	,15800	,949	-,2588	,6852
	21 yıl ve üstü	,23465	,12646	,637	-,1414	,6107
	1 yıldan az	,67692	,34354	,645	-,5066	1,8604
	1-5 yıl	-,07909	,18414	1,000	-,6310	,4728
16- 20 yıl	6-10 yıl	,01359	,15847	1,000	-,4592	,4864
	11-15 yıl	,22679	,17257	,959	-,2886	,7422
	21 yıl ve üstü	,24825	,14426	,749	-,1829	,6794
	1 yıldan az	,45013	,34333	,970	-,7332	1,6335
21 yıl ve üstü	1-5 yıl	-,30588	,18374	,791	-,8570	,2453
	6-10 yıl	-,21320	,15800	,949	-,6852	,2588
	11-15 yıl	-,22679	,17257	,959	-,7422	,2886
	16- 20 yıl	,02145	,14374	1,000	-,4090	,4519
1 yıldan az	21 yıl ve üstü	,42868	,33000	,974	-,7425	1,5998
	1-5 yıl	-,32733	,15745	,465	-,8028	,1481
	6-10 yıl	-,23465	,12646	,637	-,6107	,1414
	11-15 yıl	-,24825	,14426	,749	-,6794	,1829
16- 20 yıl	16- 20 yıl	-,02145	,14374	1,000	-,4519	,4090

Ek 4. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Sosyo-Kültürel Etkilerini Algılamalarının Hangi İlçede Yaşam/İkamet Süreleri Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: sosolumsuz
Tamhane

(I) İlçede yaşam/ikamet süreniz	(J) İlçede yaşam/ikamet süreniz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1 yıldan az	1-5 yıl	,27484	,28293	,998	-,6532	1,2029
	6-10 yıl	,08035	,26520	1,000	-,8170	,9777
	11-15 yıl	-,03077	,27034	1,000	-,9359	,8744
	16- 20 yıl	-,06291	,26717	1,000	-,9633	,8375
1-5 yıl	21 yıl ve üstü	-,22371	,25334	,999	-1,1068	,6594
	1 yıldan az	-,27484	,28293	,998	-1,2029	,6532
	6-10 yıl	-,19449	,18542	,995	-,7514	,3624
	11-15 yıl	-,30561	,19270	,843	-,8837	,2725
6-10 yıl	16- 20 yıl	-,33775	,18823	,694	-,9033	,2278
	21 yıl ve üstü	-,49855	,16802	,059	-1,0066	,0095
	1 yıldan az	-,08035	,26520	1,000	-,9777	,8170
	1-5 yıl	,19449	,18542	,995	-,3624	,7514
11-15 yıl	11-15 yıl	-,11112	,16557	1,000	-,6048	,3825
	16- 20 yıl	-,14326	,16034	,999	-,6217	,3352
	21 yıl ve üstü	-,30406	,13606	,336	-,7091	,1010
	1 yıldan az	,03077	,27034	1,000	-,8744	,9359
16- 20 yıl	1-5 yıl	,30561	,19270	,843	-,2725	,8837
	6-10 yıl	,11112	,16557	1,000	-,3825	,6048
	16- 20 yıl	-,03214	,16871	1,000	-,5359	,4717
	21 yıl ve üstü	-,19294	,14583	,956	-,6286	,2427
21 yıl ve üstü	1 yıldan az	,06291	,26717	1,000	-,8375	,9633
	1-5 yıl	,33775	,18823	,694	-,2278	,9033
	6-10 yıl	,14326	,16034	,999	-,3352	,6217
	11-15 yıl	,03214	,16871	1,000	-,4717	,5359
	21 yıl ve üstü	-,16080	,13986	,987	-,5790	,2574
	1 yıldan az	,22371	,25334	,999	-,6594	1,1068
	1-5 yıl	,49855	,16802	,059	-,0095	1,0066
	6-10 yıl	,30406	,13606	,336	-,1010	,7091
	11-15 yıl	,19294	,14583	,956	-,2427	,6286
	16- 20 yıl	,16080	,13986	,987	-,2574	,5790

Ek 5. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Ekonomik Etkilerini Algılamalarının Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: ekoolumlu
Tamhane

(I) Eğitim durumunuz	(J) Eğitim durumunuz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
İlköğretim	Lise	-,42285	,17439	,194	-,9482	,1025
	Ön Lisans	-,47130	,18504	,140	-1,0206	,0780
	Lisans	-,63015*	,17503	,011	-1,1569	-,1034
	Lisansüstü	-,69630	,26425	,132	-1,5053	,1127
Lise	İlköğretim	,42285	,17439	,194	-,1025	,9482
	Ön Lisans	-,04845	,09503	1,000	-,3190	,2222
	Lisans	-,20730	,07366	,051	-,4151	,0005
	Lisansüstü	-,27345	,21124	,916	-,9901	,4432
Ön Lisans	İlköğretim	,47130	,18504	,140	-,0780	1,0206
	Lise	,04845	,09503	1,000	-,2222	,3190
	Lisans	-,15885	,09621	,656	-,4328	,1151
	Lisansüstü	-,22500	,22012	,980	-,9494	,4994
Lisans	İlköğretim	,63015*	,17503	,011	,1034	1,1569
	Lise	,20730	,07366	,051	-,0005	,4151
	Ön Lisans	,15885	,09621	,656	-,1151	,4328
	Lisansüstü	-,06615	,21177	1,000	-,7831	,6508
Lisansüstü	İlköğretim	,69630	,26425	,132	-,1127	1,5053
	Lise	,27345	,21124	,916	-,4432	,9901
	Ön Lisans	,22500	,22012	,980	-,4994	,9494
	Lisans	,06615	,21177	1,000	-,6508	,7831

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 6. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Ekonomik Etkilerini Algılamalarının Hangi Gelir Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: ekoolumlu Tamhane

(I) Gelir durumunuz	(J) Gelir durumunuz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1000 TL ve altı	1001 TL-2000 TL	-,09106	,11706	,968	-,4029	,2208
	2001 TL-3000 TL	-,19832	,08711	,136	-,4303	,0337
	3001 TL ve üzeri	-,33244*	,11269	,022	-,6336	-,0313
1001 TL-2000 TL	1000 TL ve altı	,09106	,11706	,968	-,2208	,4029
	2001 TL-3000 TL	-,10726	,10053	,870	-,3763	,1617
	3001 TL ve üzeri	-,24138	,12336	,277	-,5710	,0882
2001 TL-3000 TL	1000 TL ve altı	,19832	,08711	,136	-,0337	,4303
	1001 TL-2000 TL	,10726	,10053	,870	-,1617	,3763
	3001 TL ve üzeri	-,13412	,09541	,657	-,3910	,1228
3001 TL ve üzeri	1000 TL ve altı	,33244*	,11269	,022	,0313	,6336
	1001 TL-2000 TL	,24138	,12336	,277	-,0882	,5710
	2001 TL-3000 TL	,13412	,09541	,657	-,1228	,3910

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 7. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Ekonomik Etkilerini Algılamalarının Hangi Gelir Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: ekoolumsuz
Tamhane

(I) Gelir durumunuz	(J) Gelir durumunuz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1000 TL ve altı	1001 TL-2000 TL	,02136	,13431	1,000	-,3362	,3789
	2001 TL-3000 TL	,17850	,12171	,606	-,1447	,5017
	3001 TL ve üzeri	-,31419	,15120	,217	-,7188	,0905
1001 TL-2000 TL	1000 TL ve altı	-,02136	,13431	1,000	-,3789	,3362
	2001 TL-3000 TL	,15713	,12278	,742	-,1695	,4838
	3001 TL ve üzeri	-,33556	,15207	,164	-,7427	,0716
2001 TL-3000 TL	1000 TL ve altı	-,17850	,12171	,606	-,5017	,1447
	1001 TL-2000 TL	-,15713	,12278	,742	-,4838	,1695
	3001 TL ve üzeri	-,49269*	,14106	,004	-,8710	-,1144
3001 TL ve üzeri	1000 TL ve altı	,31419	,15120	,217	-,0905	,7188
	1001 TL-2000 TL	,33556	,15207	,164	-,0716	,7427
	2001 TL-3000 TL	,49269*	,14106	,004	,1144	,8710

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 8. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi Yaş Grupları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: çevreolumsuz
Tamhane

(I) Yaşınız	(J) Yaşınız	Mean Difference (I- J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
20 ve daha az	21-30 yaş	,38947	,14552	,080	-,0245	,8034
	31-40 yaş	,47002*	,14898	,019	,0463	,8937
	41-50 yaş	,10844	,16565	,999	-,3638	,5807
	51 ve üstü	,25049	,16971	,785	-,2330	,7340
21-30 yaş	20 ve daha az	-,38947	,14552	,080	-,8034	,0245
	31-40 yaş	,08055	,14673	1,000	-,3346	,4957
	41-50 yaş	-,28103	,16363	,602	-,7461	,1840
	51 ve üstü	-,13898	,16774	,995	-,6155	,3375
31-40 yaş	20 ve daha az	-,47002*	,14898	,019	-,8937	-,0463
	21-30 yaş	-,08055	,14673	1,000	-,4957	,3346
	41-50 yaş	-,36158	,16671	,275	-,8353	,1121
	51 ve üstü	-,21953	,17074	,893	-,7045	,2654
41-50 yaş	20 ve daha az	-,10844	,16565	,999	-,5807	,3638
	21-30 yaş	,28103	,16363	,602	-,1840	,7461
	31-40 yaş	,36158	,16671	,275	-,1121	,8353
	51 ve üstü	,14205	,18547	,997	-,3852	,6693
51 ve üstü	20 ve daha az	-,25049	,16971	,785	-,7340	,2330
	21-30 yaş	,13898	,16774	,995	-,3375	,6155
	31-40 yaş	,21953	,17074	,893	-,2654	,7045
	41-50 yaş	-,14205	,18547	,997	-,6693	,3852

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 9. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: cevreolumsuz
Tamhane

(I) Eğitim durumunuz	(J) Eğitim durumunuz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
İlköğretim	Lise	,28358	,19395	,808	-,2930	,8601
	Ön Lisans	,63657	,22047	,054	-,0055	1,2787
	Lisans	,19343	,19842	,983	-,3935	,7804
	Lisansüstü	-,32870	,29785	,963	-1,2494	,5920
Lise	İlköğretim	-,28358	,19395	,808	-,8601	,2930
	Ön Lisans	,35299	,15494	,219	-,0885	,7945
	Lisans	-,09015	,12154	,998	-,4331	,2528
	Lisansüstü	-,61229	,25321	,265	-1,4557	,2312
Ön Lisans	İlköğretim	-,63657	,22047	,054	-1,2787	,0055
	Lise	-,35299	,15494	,219	-,7945	,0885
	Lisans	-,44314	,16051	,064	-,8999	,0136
	Lisansüstü	-,96528*	,27406	,023	-1,8357	-,0949
Lisans	İlköğretim	-,19343	,19842	,983	-,7804	,3935
	Lise	,09015	,12154	,998	-,2528	,4331
	Ön Lisans	,44314	,16051	,064	-,0136	,8999
	Lisansüstü	-,52214	,25665	,466	-1,3689	,3247
Lisansüstü	İlköğretim	,32870	,29785	,963	-,5920	1,2494
	Lise	,61229	,25321	,265	-,2312	1,4557
	Ön Lisans	,96528*	,27406	,023	,0949	1,8357
	Lisans	,52214	,25665	,466	-,3247	1,3689

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 10. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi Gelir Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: cevreolumsuz Tamhane

(I) Gelir durumunuz	(J) Gelir durumunuz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1000 TL ve altı	1001 TL-2000 TL	,03008	,15972	1,000	-,3953	,4555
	2001 TL-3000 TL	,21002	,13195	,513	-,1406	,5606
	3001 TL ve üzeri	-,30335	,16279	,331	-,7387	,1320
1001 TL-2000 TL	1000 TL ve altı	-,03008	,15972	1,000	-,4555	,3953
	2001 TL-3000 TL	,17994	,14545	,771	-,2078	,5677
	3001 TL ve üzeri	-,33343	,17391	,299	-,7983	,1314
2001 TL-3000 TL	1000 TL ve altı	-,21002	,13195	,513	-,5606	,1406
	1001 TL-2000 TL	-,17994	,14545	,771	-,5677	,2078
	3001 TL ve üzeri	-,51337*	,14882	,005	-,9126	-,1142
3001 TL ve üzeri	1000 TL ve altı	,30335	,16279	,331	-,1320	,7387
	1001 TL-2000 TL	,33343	,17391	,299	-,1314	,7983
	2001 TL-3000 TL	,51337*	,14882	,005	,1142	,9126

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 11. Yerel Halkın Turizmin Olumlu Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi İlçede Yaşam/İkamet Süreleri Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: cevreolumlu
Tamhane

(I) İlçede yaşam/ikamet süreniz	(J) İlçede yaşam/ikamet süreniz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1 yıldan az	1-5 yıl	-,56571	,27251	,549	-1,4764	,3450
	6-10 yıl	-,88620	,26496	,055	-1,7849	,0125
	11-15 yıl	-,89231	,26860	,055	-1,7963	,0117
	16- 20 yıl	-,66493	,27099	,307	-1,5728	,2429
1-5 yıl	21 yıl ve üstü	-,53591	,25073	,543	-1,4190	,3471
	1 yıldan az	,56571	,27251	,549	-,3450	1,4764
	6-10 yıl	-,32049	,16652	,585	-,8194	,1784
	11-15 yıl	-,32660	,17225	,609	-,8426	,1894
6-10 yıl	16- 20 yıl	-,09922	,17595	1,000	-,6266	,4281
	21 yıl ve üstü	,02980	,14279	1,000	-,4019	,4615
	1 yıldan az	,88620	,26496	,055	-,0125	1,7849
	1-5 yıl	,32049	,16652	,585	-,1784	,8194
11-15 yıl	11-15 yıl	-,00611	,16004	1,000	-,4832	,4710
	16- 20 yıl	,22127	,16402	,949	-,2684	,7110
	21 yıl ve üstü	,35029	,12780	,100	-,0310	,7316
	1 yıldan az	,89231	,26860	,055	-,0117	1,7963
16- 20 yıl	1-5 yıl	,32660	,17225	,609	-,1894	,8426
	6-10 yıl	,00611	,16004	1,000	-,4710	,4832
	11-15 yıl	,22738	,16984	,952	-,2799	,7346
	21 yıl ve üstü	,35640	,13518	,135	-,0483	,7612
21 yıl ve üstü	1 yıldan az	,66493	,27099	,307	-,2429	1,5728
	1-5 yıl	,09922	,17595	1,000	-,4281	,6266
	6-10 yıl	-,22127	,16402	,949	-,7110	,2684
	11-15 yıl	-,22738	,16984	,952	-,7346	,2799
	21 yıl ve üstü	,12902	,13987	,999	-,2911	,5491
	1 yıldan az	,53591	,25073	,543	-,3471	1,4190
	1-5 yıl	-,02980	,14279	1,000	-,4615	,4019
	6-10 yıl	-,35029	,12780	,100	-,7316	,0310
	11-15 yıl	-,35640	,13518	,135	-,7612	,0483
	16- 20 yıl	-,12902	,13987	,999	-,5491	,2911

Ek 12. Yerel Halkın Turizmin Olumsuz Çevresel Etkilerini Algılamalarının Hangi İlçede Yaşam/İkamet Süreleri Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: cevreolumsuz Tamhane

(I) İlçede yaşam/ikamet süreniz	(J) İlçede yaşam/ikamet süreniz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
1 yıldan az	1-5 yıl	,65024	,27500	,330	-,2420	1,5425
	6-10 yıl	,30927	,26061	,986	-,5542	1,1728
	11-15 yıl	,33462	,26182	,974	-,5312	1,2004
	16- 20 yıl	,32106	,26798	,985	-,5563	1,1984
	21 yıl ve üstü	-,06475	,24158	1,000	-,9013	,7718
1-5 yıl	1 yıldan az	-,65024	,27500	,330	-1,5425	,2420
	6-10 yıl	-,34097	,19997	,762	-,9405	,2586
	11-15 yıl	-,31563	,20155	,854	-,9201	,2889
	16- 20 yıl	-,32918	,20949	,851	-,9574	,2990
	21 yıl ve üstü	-,71499*	,17445	,002	-1,2426	-,1874
6-10 yıl	1 yıldan az	-,30927	,26061	,986	-1,1728	,5542
	1-5 yıl	,34097	,19997	,762	-,2586	,9405
	11-15 yıl	,02534	,18142	1,000	-,5154	,5661
	16- 20 yıl	,01178	,19021	1,000	-,5560	,5796
	21 yıl ve üstü	-,37402	,15075	,195	-,8235	,0754
11-15 yıl	1 yıldan az	-,33462	,26182	,974	-1,2004	,5312
	1-5 yıl	,31563	,20155	,854	-,2889	,9201
	6-10 yıl	-,02534	,18142	1,000	-,5661	,5154
	16- 20 yıl	-,01356	,19186	1,000	-,5867	,5596
	21 yıl ve üstü	-,39937	,15283	,142	-,8562	,0574
16- 20 yıl	1 yıldan az	-,32106	,26798	,985	-1,1984	,5563
	1-5 yıl	,32918	,20949	,851	-,2990	,9574
	6-10 yıl	-,01178	,19021	1,000	-,5796	,5560
	11-15 yıl	,01356	,19186	1,000	-,5596	,5867
	21 yıl ve üstü	-,38581	,16317	,262	-,8754	,1038
21 yıl ve üstü	1 yıldan az	,06475	,24158	1,000	-,7718	,9013
	1-5 yıl	,71499*	,17445	,002	,1874	1,2426
	6-10 yıl	,37402	,15075	,195	-,0754	,8235
	11-15 yıl	,39937	,15283	,142	-,0574	,8562
	16- 20 yıl	,38581	,16317	,262	-,1038	,8754

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 13. Yerel Halkın Turizm Gelişimine Verdiği Desteğin Hangi Eğitim Durumları Arasında Anlamlı Bir Fark Gösterdiğine İlişkin Tamhane Testi

Multiple Comparisons

Dependent Variable: destek
Tamhane

(I) Eğitim durumunuz	(J) Eğitim durumunuz	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
					Lower Bound	Upper Bound
İlköğretim	Lise	-,28406	,22373	,910	-,9604	,3923
	Ön Lisans	-,45602	,23016	,438	-1,1462	,2342
	Lisans	-,49703	,22758	,310	-1,1815	,1875
	Lisansüstü	-,83102*	,26573	,034	-1,6223	-,0397
Lise	İlköğretim	,28406	,22373	,910	-,3923	,9604
	Ön Lisans	-,17196	,09693	,556	-,4474	,1035
	Lisans	-,21298	,09063	,179	-,4688	,0429
	Lisansüstü	-,54696*	,16441	,048	-1,0906	-,0033
Ön Lisans	İlköğretim	,45602	,23016	,438	-,2342	1,1462
	Lise	,17196	,09693	,556	-,1035	,4474
	Lisans	-,04102	,10550	1,000	-,3403	,2582
	Lisansüstü	-,37500	,17306	,366	-,9297	,1797
Lisans	İlköğretim	,49703	,22758	,310	-,1875	1,1815
	Lise	,21298	,09063	,179	-,0429	,4688
	Ön Lisans	,04102	,10550	1,000	-,2582	,3403
	Lisansüstü	-,33398	,16961	,497	-,8836	,2156
Lisansüstü	İlköğretim	,83102*	,26573	,034	,0397	1,6223
	Lise	,54696*	,16441	,048	,0033	1,0906
	Ön Lisans	,37500	,17306	,366	-,1797	,9297
	Lisans	,33398	,16961	,497	-,2156	,8836

*. The mean difference is significant at the 0.05 level.

Ek 14. Anket Çalışması

Sayın Katılımcı,

Gerçekleştirilmekteki amacı Edremit İlçe sakinlerinin turizme yönelik bakış açıları vasıtasıyla; ilçedeki turizm faaliyetlerinin etkinleştirilmesini sağlamak olan “Edremit İlçesi Yerel Halkının Turizm Gelişimine Yönelik Algısı” başlıklı yüksek lisans tez çalışmamıza katılımınız ve değerli cevaplarınız için teşekkür ederim. Anket sonucu elde edilecek veriler yalnızca bilimsel çalışmalarda kullanılacak olup, isim belirtmeniz gerekmemektedir.

Bilge ŞENTÜRK
Adnan Menderes Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dr.Öğr.Üyesi M. Ece ÖNCÜER ÇİVİCİ
Adnan Menderes Üniversitesi
Turizm Fakültesi

Aşağıdaki turizmin etkileri ifadelerine katılım derecenizi belirtiniz. Lütfen her soru için, tek bir seçenek işaretleyiniz.

(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum						
		1	2	3	4	5
Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri						
1.	Turizm, ilçede kültürel aktivitelerin gelişimini sağlamaktadır.					
2.	Turizm, yerel halkın kültürel gelişimine katkı sağlamaktadır.					
3.	Turizm, yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmektedir.					
4.	Turizm, yerel halkın eğlence ve serbest zaman değerlendirme olanaklarını arttırmaktadır.					
5.	Turizm, yerel halkın tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.					
6.	Turizm, kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.					
7.	Turizm, yerel halkın turistik çekiciliklere ulaşımını zorlaştırmaktadır.					
8.	Turizm, ilçede suç, fuhuş, uyuşturucu gibi sosyal problemlere neden olmaktadır.					
Turizmin Ekonomik Etkileri						
9.	Turizm, ilçe geleneksel ürünlerinin üretimini sağlamaktadır.					
10.	Turizm, ilçeye ekonomik kazanç sağlamaktadır.					
11.	Turizm, ilçe ekonomisini desteklemektedir.					
12.	Turizm, yerel halk için yeni iş fırsatları yaratmaktadır.					
13.	Turizm, ilçeye daha fazla yatırım yapılmasını sağlamaktadır.					
14.	Turizm, ilçedeki ürün ve hizmet fiyatlarını arttırmaktadır.					
15.	Turizm, ilçede hayat pahalılığına neden olmaktadır.					
16.	Turizm, yerel halk arasında ekonomik kazanç eşitsizliği yaratmaktadır.					

LÜTFEN ARKA SAYFAYA GEÇİNİZ

		(1) Kesinlikle Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3) Kararsızım (4) Katılıyorum (5) Kesinlikle Katılıyorum				
		1	2	3	4	5
Turizmin Çevresel Etkileri						
17.	Turizm, doğal çevrenin korunmasını ve gelişimini desteklemektedir.					
18.	Turizm, gelecek nesiller için çevre kalitesini iyileştirmektedir.					
19.	Turizm, çevre bilincini arttırmaktadır.					
20.	Turizm, tarihi bina ve yapıların korunmasını teşvik etmektedir.					
21.	Turizm, çevre kirliliğine (toprak, hava, su) neden olmaktadır.					
22.	Turizm, doğayı (bitkiler, hayvanlar, ekosistem) olumsuz etkilemektedir.					
23.	Turizm, çarpık kentleşmeye neden olmaktadır.					
24.	Turizm, kalabalıklaşma, gürültü kirliliği, trafik sıkışıklığı gibi problemler yaratır.					
Turizm Gelişimine Verilen Destek						
25.	Turizmin daha fazla gelişimi için çaba sarf edilmelidir.					
26.	Turizm yatırımları artarak devam etmelidir.					
27.	Turizm gelişimini destekliyorum.					
28.	Turizm, toplumumuzun bir parçası olmaya devam etmelidir.					

DEMOGRAFİK BİLGİLER

1. **Cinsiyetiniz** Kadın Erkek
2. **Medeni durumunuz** Evli Bekâr
3. **Yaşınız** 20 ve daha az 21-30 yaş 31-40 yaş 41-50 yaş
 51 yaş ve üzeri
4. **Eğitim durumunuz** İlköğretim Lise Ön Lisans Lisans
 Lisansüstü
5. **Mesleğiniz** Memur Esnaf Turizmci Emekli Ev hanımı Öğrenci
 Diğer .....
6. **Turizm sektöründe çalışıyor musunuz ya da daha önce çalıştınız mı?** Evet Hayır
7. **İlçenizi ziyaret eden turistlerle etkileşimde bulunuyor musunuz?** Evet Hayır
8. **Gelir durumunuz** 1000 TL ve altı 1001 TL-2000 TL 2001 TL-3000 TL
 3001 TL ve üzeri
9. **İlçede yaşam/ikamet süreniz** 1 yıldan az 1-5 yıl 6-10 yıl 11-15 yıl 16-20 yıl
 21 yıl ve üzeri
10. **Doğum yeriniz** Edremit Diğer

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Bilge ŞENTÜRK
Doğum Yeri ve Tarihi: Edremit / 05.06.1990

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi / Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik
Yüksekokulu / Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
Lisansüstü Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
/Turizm İşletmeciliği ABD / Yüksek Lisans
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce – İleri Seviye (YDS: 75,00) Almanca – Başlangıç
Seviyesi

İş Deneyimi:

Daloğlu Turizm Seyahat Acentası, Aralık 2018-Mart 2019
Profesyonel İngilizce Kokartlı Turist Rehberi, 2015- Devam Etmekte
Setur Servis Turistik A.Ş., Temmuz 2014- Şubat 2015
Wilusa ETSTUR, 2013-2014 Kış Sezonu

İletişim

E-posta Adresi : bilge_senturk_@hotmail.com
Tarih : 17.06.2019